

ЛЕЗГИ Газет

**Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед чIал хуьх!**

1920 – йисалай акъатзава

N 50 (10747) хемис 15–декабрь, 2016–йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 10 манат

Хъсан ериш аваз

Вахтанг КУМАЕВ

13-декабрдиз РД-дин промышленностдин ва алишверишдин министр Юсуп Умамова РД-дин Гъукуматдин вице-премьер Гъасан Идрисовахъ галаз санал региондин Къил Рамазан Абдулатипов Дагъустандин промышленность авай гъалдин ва ам вилик тухунин мумкинвилерин гъакъиндай хабардар авуна. Месэла веревирд авунин карда РД-дин Гъукуматдин Председатель Абдусамат Гъамидовани иштиракна.

Юсуп Умамова кьейд авурвал, эхиримжи 4 йисуз республикада промышленностди гъасилзавай продукциядин къадар кьве сеферда артух хъана; и дережадив эвелни эвел кIвенкIвечи карханайрин кIвалахдин гъисабдай агакъариз хъайиди я.

“Гъиле авай йисуз “Дагдизель” заводди вичин продукциядин къадар - 2,9 сеферда, Гъажиеван тIварунихъ галай заводди - 1,6 сеферда, “Концерн КЭМЗ” ОАО-ди ва “Азимут” ОАО ПО-ди - 1,7 сеферда артухарна. Алай йисан январдилай ноябрдалди промышленностди гъасилай продукциядин, гъакIни экономикадиз талукъ яз тамамарай кIвалахрин ва авур къуллугърин къадар 46,5 миллиард манатдив агакъна. КIвалахдин 311 чка тешкилна, идакайни 225 чка зегъметдин бегъерлу жуьрейрихъ галаз алакълубур я. Вири дережайрин бюджетриз 8 миллиард манатдилай виниз налогар гана. Им, алатай йисан

талукъ тир девирдив гекъигаила, 22,5 процентдин гъаф я”, - малумарна министрди.

Гъахъ-гъисабдин девирда регионда оборонадихъ галаз алакълу заказрин къадар кьве сеферда артух хъайидакай хабар гуналди, Юсуп Умамова кьецепатан уьлквейривай маса къачузвай шейэр жуванбуралди эвез авунин рекъяй кIвалах агалкъунралди кьиле тухвайди кьейдна: “Дагъустан Республикада кьецепатан уьлквейривай маса къачузвай шейэр жуванбуралди эвез авуниз куьмек гунир пландик акатай инвестициярин 12 проектдин сергъятра аваз 2 миллиард манатдин къимет авай продукция гъасилна. Чи промышленность вилик фин конкуренциядин хура акъвазиз жедай цIийи технологияр кардик кутунилай, цIийи шейэр акъудиз эгечIунилай аслу я. Гъа и вахтунда къабулзавай серенжемри талукъ тир кадрияр авачиз бес къадар менфят гудач. Мадни кьейд авун лазим я хьи, промышленностдин производстводиз куьмек гунир барадай гусударстводин федеральный 10 программадикай чи карханайри 8 программада иштиракна”.

РД-дин Минпромторгдин къили рикIел хкайвал, 2016-йисуз Дагъустанда кьве индустриальный паркун кIвалахиз башламышна. Алай вахтунда абурун къадар 5-дав агакънава. И майданрал 23 резидентди кIвалахзава, абуру 414 миллион манатдин инвестицияр гъеле гъанва. Мукъвал тир гележегда мад кьве индустриальный парк тешкилун фикирдик ква. Абуруз Къарабудахкент рай-

онда ва Дагъустандин Огни шегъерда чка гуда.

Министрдин гафаралди, 2017-йисуз республикада гъасилзавай продукциядин къадар 10 процентдилай тIимил тушиз артух хъун пландик кутунва.

Вичин нубатдай яз РД-дин Къили винидихъ раижнавай делилар писбур туширди кьейдна. “Къилинди лагъайтIа, чна вилик финин еришар хвенва. Экономикадин жигъетдай дерин кризисда гъатнавайдакай, производстводиз агъуз аватанавайдакай лугъудай бинеяр амач. И кар неинки промышленностдин, гъакI хуьруьн майишатдин производстводизни талукъ я. Гъа са вахтунда перестройкадилай гъуьгуьниз гъалар гъикъван чIурузвайтIа, чун гъихътин кIеверай экъечIзаватIа ва и кIвалах чалай гъикъван дережада алакълу заватIа, гъа кар фикирда къун лазим я. Идалай гъейри, гъар са шегъерда, гъакIни чпе промышленность вилик тухуникай менфят жедай чIехи районрани кваз “ЦIийи индустриализация” программа тукIуьрун ва кьилиз акъудун герек я”, - лагъана Рамазан Абдулатипова.

Кьейд авун лазим я хьи, республикадин руководителдив агропромышленный комплексдин рекъяй гегъенш гъахъ-гъисаб РД-дин хуьруьн майишатдин ва суьрсетдин министр Мусафенди Велимурадова ва и хел вичин гъузчивилик квай РД-дин Гъукуматдин вице-премьер Билал Омарова агакъарнава.

(“ДП”)

КъетIен везифаяр

Хийир ЭМИРОВ

Накъ “Дагъустан” РИА-да республикадин массовый информациядин такъатрин векилар Россиядин Федерациядин милли гвардиядин федеральный къушунрин Дагъустанда авай управленидин (УФСВНГ) начальник, Россиядин Игит Мегъамед Баачиловахъ, адан заместитель Константин Томилиныхъ ва управленидин кадрийрин отделдин начальник Натик Балабеговахъ галаз гъуьрушмиш хъана.

- Россиядин милли гвардия тешкилуни гъакъиндай РФ-дин Президентдин Указ алай йисан 5-апрелдиз акъатнай. Анлай инихъ уьлкведин вири регионра милли гвардиядин къурулушар тешкилунив эгечIна, - лагъана М. Баачилова. - И муракаб кIвалахни 1-октябрдалди давам хъана. Чи управлени саки михъиз тешкил хъанва.

УФСВНГ-дин начальникди лагъайвал, цIийи къурулушдик ОМОН-дин, СОБР-дин, ведомстводинди тушир охрاناдин, авиациядин къилдин дестедин ва яракъриз лицензияр гудай управленидин коллективар акатзава. Управленидин хиве къетIен везифаяр гъатзава: гусударстводин аслу туширвал, хатасузвал, территориярин битаввал, уьлкведин кар алай ва важибу карханаяр, идараяр, имаратар хуьн, терроризмдихъ, экстремизмдихъ галаз женг чIугун, яракъар маса гунал гъузчивал авун ва икI мад.

УФСВНГ-дин коллективди ФСБ-дин, МВД-дин ва МЧС-дин къурулушрихъ галаз санал кIвалахзава.

Алай вахтунда республикада закондин бинедаллаз яракърихъ галаз алакълу 250 идара ава - объекттар хуьдай хуси организацияр (ЧОП-ар) ва яракъар маса гудай туьквенар. 91 агъзур касдин гъиле 126 агъзур гражданилин яракъ ава. Эгер суддик акатнавайбур ятIа, ахътинбурувай яракъар вахчузва. Лицензияр гудай управлениди датIана ЧОП-ар, туьквенар ва яракърин иесияр ахтармишзава, законрал амал тийизвай организацияр, къилдин ксарни жерме ийизва.

Н.Балабегова кьейд авурвал, милли гвардия саки тешкилнава, иниз къилин образование авай, армияда къуллугънавай, чпин рекъяй уstadлу пешекарар тир инсанар къабулзава.

ОБРАЗОВАНИЕ

Москвада кьиле феи фестивалдин гъалибчияр 5-декабрдиз Белиждин администрацияда поселоқдин къил Р.Гъабибуллаева шад гъалара къабулна. И мярекатда гъакIни Белиж поселоқдин депутаты, школайрин директорри ва масабур иштиракна.

▶ 10

СПОРТ

26-ноябрдиз Махачкъаладин автодорожный колледждин спортзалда армейски къайдада гъилералди кукIунай (АРБ) Дагъустандин Кубок патал 12-17 йисара авай жаванрин арада акъажунар кьиле фена. Абурун тешкилатчи Дагъустандин АРБ-дин федерация тир.

▶ 12

РФ-дин Президентдин Чар келайла Са халкъ тирди субутарин

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Инанмиш я, Россиядин Федерациядин Президент Владимир Путина 1-декабрдиз Федеральний Собранидиз раиж авур Чарчихъ телевизордай гзафбуру яб акална ва ам газетрай келна. Виридаз аквазва, гьам уьлкведа ва гьам дуьньяда гьалар са акьван тарифдайбуру туш. Ча-чкада дявээр давам жезва. Рагьакидай патан уьлквейри, Россиядикай чпис гуч кьурху ава лугьуз, ван алаз гьарайзава ва идахъ галаз алакьалу яз санкцияр давамарзава. Россиядик халкъдин майишатдин вири хилер вилик тухунин карда кьец гуз чалишмишвалзава. США кьиле аваз Европадин хейлин уьлквейрин регьберри Россиядик чинебан дяве малумарнава. Ихътин члавуз Владимир Путина кьунвай рекьикай, амалзавай политикадикай, халкъдин агваллувал хкажун патал кьабулзавай серенжемрикай инсанриз, гьа гьисабдай яз чазни, чир хьана кланзава.

Президентдин рахунрай акурвал, ам вири месэлайрин гьавурда ава, уьлкве кеве тваз алахънавай кьван кьуватрин уюнрикай хабардар я. Гьавилляй ада лагьана: *“Россиядин халкъди вичелай члехи басрухрин хура акьвазиз, уьлкведин милли итижар, кьилдинвал ва аслу туширвилдин рехъ хуьз алакьзавайди мад сеферда инанмиш жедайвал субутарна.*

Гражданар ватанпересвилдин ивирин патарив тупламиш хьунин сеbeb абур вири крарилай рази яз хьун, абуруз вири крар бегенмиш хьун туш. Вав, четинвилер ва гьал тавунвай месэлаяр исатда бес кьадарда ава. Амма абурин себебрин гьавурда авазва, кьилдинди лагьайтла, чна абур саналди, са шакни алачиз алуддайдахъ инанмишвал ава. Россия патал кьвалахиз гьазурвал, адан патахъай лап риклин сидкьидай кьайгьударвал авун - гьа и ерияр тупламиш хьунин бинеда ава”.

Эхъ, кье чаз неинки Президентди, гьакл уьмуьрдини тупламиш хьуниз эверзава. Ватандин Члехи дяведин йисара хьиз. Советрин Союз чукуруник еке пай кутур кьуватрин мурад гьа саягьда Россиядин Федерацияни барбатлун я. И кардани абур ягьсуздаказ акьалтлай чиркин такьатар ишлемишзава.

Гила махсус кьуллугьрин векилри СМИ-риз ганвай малуматрай аквазайвал, гьеле 2010-йисуз США-дин, Туркиядин ва Саудовский Аравиядин гьукуматри Башар Асадан кьилиз яд чимун ва кьадимлу и уьлкведин иесияр чеб хьун патал оппозиция лугьузвайди агьзур тонралди яракьралди, миллион долларралди пулуналди ва дяведин пешекарралди таъминарнай. Макьсад сад тир: Сирия гьилик авун ва ахпа туьтуьнихъ кьван яракьламинавай бандитрин, террористрин дестеяр Россиядик рекье тун. Душманрин планрикай вахтунда хабар хьайи Владимир Путина Сириядиз куьмек гунин ва гьа идалди Россияни террористрин гьерекарикай хуьнин кьарар кьабулна. США-ди ва Евросоюздин уьлквейри гьикьван манивилер ганатлани, Россиядин куьмекни галаз Сириядин гьукуматдин кьушунри террористриз, бандитриз рикелай тефидай ягьунар кьуна, шегьерар, хуьрер инсафсуз жаллатрикай азадна. Ингье кье-пака Аллепони азадда. Чпин алчак кьастар кьилиз акьат тийидайди чир хьанвай, Барак Обамадиз кьул-

лугьзамай сенаторарни, военный промышленностдин иесиярни, Пентагондин генераларни ажуьгди кьунва ва абуруз вуч ийидатла чизмач. Бандитар алай аямдин яракьралди таъминарун герек я лугьуз ачухдиз гьарайзава.

Рикле члуру кьастар авай кьуватри чи уьлкведиз зиян гун патал политикадин, идеологиядин, военный, экономикадин серенжемрикай менфят кьачузва. Уьлкведин кьенепата хаинар гьазурун патал миллион долларралди пулар харжзава. Ингье гьа и йикьара Москвадин са мугьманханада Швециядай атанвай ксарни Россиядин аслу тушир газетрин, телеканалрин журналлар кьватлани, абурухъ галаз чинебан совещание кьиле тухвана. Мугьманри журналистрин гьихьтин теклифар, буйругьар, меслятар ганатла, фикридиз гьун четин туш. Эвер тавунваз совещанидиз феийи НТВ каналдин векилди малумарайвал, кьецепатай атай мугьманри “аслу тушир” журналистрин гудай пуларни гьанвай кьван.

Гьа и саягьда кьецепатан идеологияри, жуьреба-жуьре фондари чи уьлкведа кардик кьвай общественный са бязи организациярни, фондари, партиярни пуларалди таъминарзава, абур чи Президентди тухузвай политикадик, реформайриз акси аквазларзава, гьукуматдин кьвалахдиллай нарази терефдаррин дестеяр артухардай чкадал гьизва.

Арадал атанвай гьаларикай менфят кьачуна, Россияда нубатдин инкьилабдиз рехъ ачухиз кланзавай кьуватарни тупламиш жезва. И кар чиз, Владимир Путина вичин Чарче лагьана: *“Алукьзавай 2017-йис - им Февралдин ва Октябрдин революцийрин 100 йисан юбилейдинди я. Им чи виридан тарих я ва адав гьурметдивди эгечлун герек я. Зун инанмиш тирвал, чи лап члехи пай граждани Ватан гьа и саягьда гьиссзава, тарихдин тарсарни чаз сифте нубатда баришугъ хьхьун патал обществода, политикадин жигьетдай, гражданин арада меслятвал мягькемарун патал герек я. Ахътин меслятвал чавай алай вахтунда кьазанмишиз хьанва”.*

Эхъ, меслятвал, сада-садаз гьурмет авун, гьарда вичин кьуллугьдин, пешедин визифаяр намуслувилелди кьилиз акьудун чи обществодик чарасуз лазим я. Аквазва, Президент уьлкведа ва обществода кьайда, низам тваз, агьалияр менфятлу крарал желб ийиз, государстводин кьудратлувал хкажиз, дуьньядин майданда лайихлу чка кьаз алахъзава, амма федеральный министррини, кьайдаяр хуьдай органра авай еке чинерин сагибрини, губернаторрини кьайдасузвилериз, тарашунриз, бюджетдин пулар вара-зара авуниз рехъ гудайла, гьукумдин кьиле авайбуруз кьвалах виликди тухун мадни четин акваззава. Гьа ихътин татугайвилерин, низамсузвилерин дуьшуьшар аватлани, ида зегьметчи инсанрин ажуьг артухарзаватлани, Президентди *“Ша, чна чун сад хьанвай халкъ тирди, чун са халкъ тирди, Россияни чахъ авай сад тирди риклеп хуьн”* лугьуз, эвер гузва.

И эвер гун, зун инанмиш я, Россиядин 99 процент агьалийри михьи рикелди кьабулда ва халкъ сад тирди субутарун, уьлкве вири рекьерай виликди фин, Россиядин Федерация са уьлкведилайни аслу тахьун ва акьалтзавай несилрин гележег мублагьди хьун патал чпелай алакьдай вири крар ийида, четинвилериз таб гуда ва мадни гьалибвилер кьазанмишда.

Райондиз - кьвед лагьай чка

Али-Буба ЭМИРСУЛТАНОВ

Алай йисан 2-декабрдиз Докьузпара райондин администрацияда гуьруьш кьиле фена. Ана РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель Рамазан Жафарова, “Докьузпара район” МО-дин кьил Керимхан Абасова, райондин Агьсакьалрин советдин председатель Дадаш Дадашева, райондин Собранидин председатель Агьмед Агьмедова ва райондин активди иштиракна.

К.Абасова кьейд авурвал, муниципальный тешкилатдин чкадин самоуправленидин органи инвестицияр желбуни ва крар бажармишунин рекьай активвал хкажна, райондин мукуна яшайиш патал кьулай шартлар тешкилна. Хуьруьн майишатди гьасилай продукциядин кьадар 2015-йисуз 1088,3 миллион манатдив агакьна, продукция гьасилунин жигьетдай вилик эцигнавай план 103 процентдин кьилиз акьудна. 2015-йисуз муниципальный органи кьиле тухвай нетижалу кьвалахдай район республикадин Килин кьарардалди дагьлух зонада 2-чкадик лайихлу хьана.

- Райондин хуьруьн майишатдин хилер

еримлу авун патал гидромелиоративный мярекатар тухвана. Чилериз яд гудай пуд кьанал кардик ква: Миграгь-Кьазмаяр-Усугьчай, Кьуруш-Мискискар, Миграгь-Кьазмаяр-Кьаракуьре. И кьаналар кардик кутункиди яд гузвай чилерин майданар артух хьана. Алай вахтунда генани са кьанал - Текипиркент-Кьалажух туькьурзава. 370 гектардин чил целди таъминарунин нетижата ада Кьалажухдин хуьруьн майишатдин производство хкажда, - лагьана райондин кьили.

Керимхан Абасова райондин образованидиз, здравоохраненидиз, медениятдиз, спортдиз, жегьилрин сиясатдиз, рекьерин майишатдиз, газдин ва цин турбаяр тухуниз талукьарнавай суьгьбетни авуна.

Мярекатал рахай Рамазан Жафарова Докьузпара райондин агьалийриз, райондин кьилиз республикадин дагьлух зонада районди гьурметдин 2-чка кьун мубаракна.

- Кьвед лагьай чка кьун - им районда, кьиле Керимхан Абасов аваз, вири сад хьана кьвалахзавай, вилик эцигай месэлаяр гьализ чалишмиш жезвай команда авайвилдин лишан я, - кьейдна Р.Жафарова.

Гуьгьунлай Р.Жафарова Докьузпара райондин кьил К.Абасова диплом вахкана.

Журналистрин кьвалахдиз кьец гузвай месэлайрикай рахана

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Уьлкведин экономика усал хьун, кризисдин гьалар арадал атун гзаф кьадар коллективриз вуч кар ятла чир хьана. Гьа гьисабдай яз Дагьустандин милли члаларал акьатзавай республикадин газетрин редакциярин коллективризни.

Эхиримжи кьуд йисуз РД-дин печатдин ва информациядин кьуд министр дегеш хьана. Гьа идани журналистрин кьвалахриз кьец гана. Алай вахтунда республикадин газетрин яратмишдай коллективар лап кеве ава. Уьлкведа госкьуллугьрал алайбурун, образованидин, медицинадин, культурадин работникрин мажбар са шумудра хкажна, амма государстводин политикадин макьсад, РФ-дин Президентдин, РД-дин Килин ва Гьукуматрин гаф халкъдив агакьарзавай республикадин газетрин журналистрин мажбар хкажна. Кье абур юкьван гьисабдалди вацра 15-17 агьзур манат кьачузва. Коллективра зегьмет члугьвазвай 40-45 процент работникрив вацра 7-8 агьзур манат агакьзава. Журналистрин командировочниярни гузмач, яшайишдин кьвалерин кьулайвилер хьсанардай мумкинвал авач, саки вири редакцияра авайди куьгьне мебель, куьгьне ортехника я. Редакцияр, издательство, республикадин вири газетар, журналар чапзавай типографиярни галай дараматдал эйбежер гьал атанва. Кьвалахдиз кьец гузвай маса месэлаярни ава.

Абурукай виридакай РД-дин журналистрин Союздин председатель Али Камалова, “Лезги газет”, “Юлдаш”, “Илчи”, “Замана”, “Табасарандин нулар” газетрин кьилин редакторри - Агьариза Саидова, Камил Алиева, Качар Гуьсейнаева, Арсен Усупова, Гьажимурад Гьасанова, “Дагьустандин дигеьгли” журналдин кьилин редактор Наида Керимовади, “Дагьустандин правда” ва “Гьакьикьат” газет-

рин килин редакторрин заместителар тир Гьази Гьасангуьсейнова, Зикрулла Ильясова, типографиядин директор Умаросман Гьажиева - гуьруьшдиз атай РД-дин Халкъдин Собранидин миллетрин алакьайрин, общественный ва диндин объединенийрин крарин рекьай Комитетдин председатель Мегьамедкьади Гьасановаз ва адан заместитель Людмила Авшалумовадиз лагьана.

- Аквазва, патав эцигнавай МФЦ-дин гуьзел дараматдиз килигайла, газетринни журналрин комплексдин дараматдал алайди дуьзгуьн гьал туш. Лифтини кьвалахзавач. Кьецел пад хьиз, кьенепадни фадлай ремонтнавач. Бязи кабинетра мекьизва. Коллективрин кьвалахдин шартларни кутугайбуру туш. Зун хейлин гагда республикадиллай кьерехда яшамаш хьана, гила жувалай алакьдай хьсан крар ийиз хтанва, - лагьана Мегьамедкьади Гьасанова. - Зун республикадин журналистрин вири рекьерай куьмек гуз алахъда ва чна инал раиж авур месэлаяр гьалун патал санал кьвалахун лазим я.

Людмила Авшалумовади газетрин килин редакторриз, “ихътин гьалар аваз, куьн вучиз кисна ацукьнава, вучиз санизни хьизвач, талукь идарайривай, руководителривай вучиз истемишунар ийизвач?” лагьана суал гана. - Заз анжах чи, министррин патав, гьукуматдин идарадиз са Али Агьмедович кьез аквазва, бес куьн гьина ава? - суална депутатди. - Вучиз кар алай месэлайрикай хьизвач? Эхъ, милли газетар государстводин политика халкъдив агакьарзавай ва гьакл милли члалар, литература, культура, тарих хуьзвай, виликди тухузвай чешмеяр я. Абур чебни хуьн чи буржи я.

Гуьруьшдин иштиракчийри дикьетдивди сада-садахъ яб акална ва санал кьвалахунин, кьвалахдиз кьец гузвай месэлаяр гьалдай рекьер жагьурунин гьакьиндай разивал кьалурна.

Терроризм ва экстремизм негь ийин!

Вири кьуватар желбнава

Кьагьриман ИБРАГЬИМОВ

И йикъара чун Дербент райондин администрациядин кьилин общественный хатасузвал хуьнин рекъай заместитель Садир Надирович ЭМИРГЪАМЗАЕВАХЪ галаз гуьрушмиш хьана. Чна адавай района терроризмдихь ва экстремизмдихь галаз жегь члугун патал тухузвай кьвалахдикай суьгьбетун тлабна. Ингье ада вуч лагьаната.

- Дагъустан Республикада 2016-йисуз терроризмдин идеологиядиз аксивал авунин Комплексный госпрограмма уьмуьрдиз кечирмишунин сергьятра аваз Дербент райондин администрацияди агьалийрин, производствонин ва производствонин бур тушир объектин хатасузвал хуьн, терроризмдихь галаз жегь члугун патал бегьем серенжемар тешкилзава.

Кьабулнавай пландин бинедаллаз профилактикадин ва тербия гуни кьвалах хьсанарунин

КУБРУЪ КЪЕЙД.

ЭМИРГЪАМЗАЕВ Садир Надирович 1972-йисуз Кьурагь райондин Геленрин хуьре дидедиз хьана. Ина ада юкьван школа акьалтларна. Кьве йисуз Советрин Армиядин эсергейра кьулдугьна 2001-йисуз Махачкалада управленидин ва бизнесдин институт акьалтларна, "Юриспруденция" неше кьачуна. Пуд лагьай курсуна келзавайла, ада Дагъустандин жилищный фондунин председателдин кумекчи яз кьвалахна. 2004-йисуз ам Россиядин МВДдин Волгограддин академияди экечИна. Ам 3-классдин юстициядин советник я. 2003-2011-йисара ада Россиядин Дагъустанда авай судебный приставрин федеральный кьулдугьдин управленидин Дербентда авай отделда сифте судебный пристав яз, кьве йисалай отделдин начальник яз кьвалахна. 2012-2015-йисара Дербентда ва Махачкалада жавабдар кьулдугьрал хьана. Алай йисан сифте кьилелай ам Дербент райондин администрациядин кьилин заместитель я.

мураддалди администрациядин жавабдар кьулдугьчийри, терроризмдихь галаз акси кьвалах тухузвай отделдин кьилин пешекарри хуьрин администрациядин, образованидин идарайрин руководителрин, активрин, общественный тешкилатрин векилрин, собранийрин депутатрин иштираквал аваз са жерге совещанияр, элкьвей столар, лекцияр, суьгьбетар, сходыр кьиле тухвана. Райондин АТК-дин махсус дестеди хуьрин идарайра гьар вацра ругуд-муьжуд мярекат кьиле тухузва. ИкI, Советрин Союздин Игит Абас Исрафилован тварунихь галай Белиждин гимназияда Кьизляр шеьердал ва Первомайск хуьрел террористри вегьейла кьейибур рикел хуьнин, Падар хуьре, Белиждин 2-нумрадин школада. "Чун терроризмдиз акси я! Чаз ислягь уьмуьр кьанда!", Геджух хуьре аскерар-интернационалистар рикел хуьнин, Сабнавада "Терроризмдин вилик пад кьан", Мамедкьаладин гимназияда "Хьсанвал ая" мярекатар, Агьлаб ва Чинар хуьрера "Жегьилрин арада терроризмдизни экстремизмдиз акси кьвалах тухун" темадай элкьвей столар, райондин, Геджух хуьруьн администрацияда ва маса хуьрера экстремизмдин идеологиядиз акси кьвалах тухуниз талуькь совещанияр ва маса мярекатар кьиле фена.

Муниципальный райондин кьил, райондин терроризмдиз акси комиссиядин председатель Мегьамед Желилован гуьзчивилик кваз тухузвай кьвалахди района общественно-политический гьалар пайгардик кваз хуьн таьминарунин рекье хьсан негьаяр гузва. Районда жуьреба-жуьре миллетар ва динрин векилар дуствилелди яшамиш жезва.

Дербент райондин территорияда чинеба кьвалах тухузвай бандитрин папар ва хендедар яшамиш жезва. И дестедин агьалийрихь галаз кьилди гьавурда твадай суьгьбетар тухванва ва тухузва.

ИкI, терроризмдин идеологиядин таьсирдик акатнавайбурун ва абурун диде-бубаяр, мукьва-кьилияр райондин администрацияда НВФ-да иштиракзавайбурулай туьгьмет алуддай ва уьмуьрдин дуьз рекьел хкидай комиссия кардик кьайдакай хабардар авунва.

И комиссиядиз терроризмдин ва экстремизмдин кьвалах акьвазарда лагьана б арза атана. Кьуд арзадиз килигна. Дуьз рекьел хтанвай кьве кас кьвалахдалди таьминарна.

Массовый информациядин такьатралди (2016-йисуз райондин "Дербентдин хабарар" газетдай, райондин официальный сайтда "Анти-

террор" кардик кьай разделдай) чкадин самоуправленири, кьанун-кьайда хуьдай органи, общественный ва динрин тешкилатри инсанрин хатасузвал таьминарзавай гьалдикай терроризмдизни экстремизмдиз акси яз тухузвай кьвалахдикай агьалияр хабардар ийизва.

АТК-дин махсус дестеди динрин векиларни галаз кьецепатан уьлквейра диндин образование кьачуна хтанвайбуру района экстремизм пропаганда тавунин мураддалди абурхь галаз кьилди гьавурда твадай кьвалах тухузва.

Дагъустан Республикадин АТК-дин протокол ва РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместителдин буйругь таммарунин мураддалди 2016-йисан январдилди сентябрдал кьван райондин АТК-дин махсус дестеди хуьрин активрин, общественный тешкилатрин иштираквал аваз терроризмдиз ва диндин экстремизмдиз акси сходыр тухванва ва и кьвалах давамарзава. Райондин МВД-дин отделдин работнирхь галаз санал Сириядиз фенвайбурун диде-бубайрихь, абурун мукьва-кьилийрихь галаз абур ислягь уьмуьрдал хуьнин патахъай гуьрушар тухванва, жегьилри дуьз рекь кьалурунин, члугу кьвалахрин вилик пад кьунин, Сириядиз физ кьанзавай дуьшуьшар малумарунин патахъай суьгьбетар авунва ва ийизва.

Тухванвай мярекатрин негьаяда профилактикадин суьгьбетрин чарар гьазурнава, умумиламнавай деллар Дагъустан Республикадин АТК-дин аппаратдиз ракьурнава.

Санлай кьачурла, Дагъустан Республикада 2013-2018-йисара терроризмдин идеологиядиз аксивал авунин Комплексный госпрограмма уьмуьрдиз кечирмишунин сергьятра аваз гьахь-гьисабдин вахтунда района терроризмдиз акси яз 270 мярекат, гьа гьисабдай яз форумар, сходыр, элкьвей столар тухванва. И мярекатра саки 27 агьзур касди иштиракна. Газетра милли алакьаяр вилик тухунин, терроризмдин идеологиядиз акси 164 материал чапнава, школайра ватанпересвилин ва интернациональный тербия гуни 120 мярекат тешкилна.

Акьалтзавай несилдиз ватанпересвилин ва интернациональный тербия гуни жигьетдай октябрдин вацра "Дагъустанвияр терроризмдиз акси я - Ватан багьа я" лишандик кваз тухвай серенжемда райондин образованидин ва куль-

турадин вири идарайра активдаказ иштиракна. Райондин спортдин отделди "Спорт терроризм акси я" лишандик кваз спортдин мярекатар тухузва. Школайра аялар гьавурда тун патал конкурсар, викторинаяр, диспутар, ачух-тарсар-лекцияр, классдин сятар, линейкаяр тухвана.

Вирироссиядин "Кьвалаха, стхаяр!" акциядин сергьятра аваз райондин саки вири идарайра Россиядин Игит Мегьамед Нурбагандован экуь кьамат эбеди авунин мярекатар тешкилна. Райондин администрациядин жегьилрин отделди Дербент шеьердин Ростов-Баку шеьере рекьин кеферпатани кьиблепата "Ватан багьа я", "Кьвалаха, стхаяр!" ва "Жегьилар терроризм акси я" гафар кьхенвай ругуд баннер куьрсарна. Мамедкьалада тухвай акцияда поселоқдин жегьилрин тешкилатдин векилри, рекьай физвай машинар акьвазариз, Мегьамед Нурбагандован игитвилай суьгьбетарна, машинрал "Кьвалаха, стхаяр!" гафар кьхенвай стикерар алкьурна. Белиждин сад лагьай нумрадин, поселоқдин Георгий Лезгинцеван тварунихь галай, Лукларин, Рубасдин, Первомайскдин, Агьа Жалгьандин, Татлярдин школайра, Белиждин гимназияда ва масанра тухвай мярекатра аялри Мегьамед Нурбагандован уьмуьрдин рекьикай вилерал накьвар алаз ихтилатна, ватанпересвилин шириар келна, манияр лагьана. Адан уьмуьрдикай ва игитвилай видеороликар кьалурна. И ва тухузвай маса мярекатрани аялрихь галаз санал райондин АТК-дин махсус дестедин векилри, Дагъустан Республикадин Халкьдин Собранидин депутатар Ферзуллагь Исламова, Загьирбег Тайбова, Дагъустандин Кьилин ихтибарлу кас Ягьа Гьажиева, райондин администрациядин жавабдар кьулдугьчийри, кьанун-кьайда хуьдай органи работнирки, образованидин управленидин пешекарри, поселоқдин ва хуьрерин администрациядин кьилери, райондин собранидин депутатри, общественный тешкилатрин векилри иштиракна. А мярекатрал рахай хуьрерин гуьрметлу инсанри, идарайрин руководителри ихтин мярекатар тухунин важибвилуикай, аялри терроризм ва экстремизм вуч ятIа, ам гьикI арадал атайди ятIа ва а рекь кьунвайбуруз ва кьаз кьанзавайбуруз гележег авачирдакай, чеб исламистар, жигьаддин аскерар я лугьузвайбурухь исламдин гьич са алакьани авачирдакай гегьеншдиз суьгьбетарна. Санлай кьачурла, кьиле физвай вири мярекатрал районзгьилийри терроризм ва диндин экстремизм рейсавилелди негь ийизва.

Районда жегьилар яратмишдай кьвалахрал желб авуниз кьетIен фикир гузва. Жегьилрин чIехи активвал аваз гьукуматдин ва халкьдин суварар, спортдин рекьай жуьреба-жуьре акьажунар, культурадин маканра ва школайра шад мехлисар, суботникар, КВН-ар, "Кьулдугьиз гьазур я" кьугьунар, ГТО-дай акьажунар ва масабур тухузва.

И мукьвара Хазар хуьруьн школадин базада республикадин интернациональный дуствилин "Я, Ты, Он, Она - вместе целая страна" акциядин сергьятра аваз ученикриян мярекат кьиле фена. Ана райондин муьжуд школадин аялри иштиракна. И акциядин сергьятра аваз райондин вири школайра классдин сятар, яратмишдай мярекатар кьиле тухвана.

Сентябрдин вацра РД-дин Кьилин кумекчиди, РД-дин кьиблепатан территориальный округдин АТК-дин аппаратдин векилди, Дагъустанда авай НАК-дин межведомственный рабочий дестедин руководителдини векилри б вацран кьене Дербент райондин АТК-дин аппаратди Дагъустан Республикадин терроризмдин идеологиядиз аксивал авунин Комплексный госпрограмма уьмуьрдиз кечирмишзавай гьал ахтармишна. Терроризмдиз акси комиссиядин дестеди ахтармишунин негьаяда райондин АТК-дин аппаратди зур йисуз тухвай кьвалахдиз хьсан кьимет гана.

Хьсан кьимет гана лагьаналди, чун секин хьана акьвазнавач. Вири общество патал хаталувал авай и тегьундихь галаз тухузвай женчна, вири кьуватар желбна, давамарзава.

(И чин "Дагъустан Республикада 2016-йисуз терроризмдин идеологиядиз аксивал авунин Комплексный госпрограмма" уьмуьрдиз кечирмишунин сергьятра аваз гьазурнава).

Культура акси я

Гьазурайди - Земфира БАБАЕВА

Мегьамрамдуьруьн райондин Россиядин халкьарин адетдин культурадин центрада "Культура терроризмдиз акси я" лишандик кваз элкьвей стол кьиле фена. Мярекат ачухналди, райондин "Культурадин отдел" МКУ-дин директор Эседуллагь СЕЛИМОВА дуьньяда гьатнавай терроризмдин хаталу тегьундихь галаз, вирида кьуватар сад авуна женг члугурла, адал инсаният гьалиб жедайдакай малумарна. Адан гафаралди, "Чун терроризмдиз акси я" акциядин сергьятра аваз райондин культурадин вири идарайра терроризмдинни экстремизмдин вилик пад кьунин, халкьарин арада ислягьвилин ва садвилин алакьаяр хуьнин гьакьиндай суьгьбетар кьиле тухвана.

Райондин УО-дин пешекар Зарема МАЛЛАЕВАДИ гафарай малум кьайивал, райондин образованидин идарайра кьайдаяр хуьдай органи, диндин, общественный тешкилатрин, культурадин векилрин иштираквал аваз халкьарин арада дуствал хуьниз талуькьарнавай гуьрушар, лекцияр, диде-бубайрихь галаз собранияр тешкилна. Гуьрушрин вахтунда кьватI хьанвайбуруз терроризмдизни экстремизмдиз аксивал авуниз талуькь видеороликар, информациядин материалар кьалурна.

Райондин библиотекадин директор Герекмаз ГЬУЬСЕИНОВАДИ кьейд авурвал, библиотекадинни экстремизмдинни терроризмдин идеологиядиз рекь тагун патал жегьилрин арада кьвалах тухуниз кьетIен фикир гузва. Районда хатасузвал таьминарунин, зиянлу завалдин вилик пад кьунин жигьетдай библиотекайра "Рикел алама ва гьам члугьазва" тIвар алаз терроризмдин темадай шиклрин выставка, "Терроризмдикай мукьаят хухь" информациядин стенд, "Жегьилар экстремизмдиз акси я" лишандик кваз элкьвей стол тешкилна.

Мярекатда иштираклай райондин Общественный палатадин председатель Агьадаш Нагьметуллаева, АТК-дин кьилин пешекар Шериф Алиханова, имам Мумин-Гьажи Бедирханова, райондин культурадин идарайрин кьулдугьчийри, тешкилатрин руководителри ва маса векилри терроризмдинни экстремизмдин идеологиядин хаталуувилай, жаванар, жегьилар адан таьсирдик акат тавун патал ерилудаказ кьвалах тухун лазим тирдакай суьгьбетарна.

За теклифзава

Салигь МУСЛИМОВ,
ДГУ-дин профессор

Заз алай йисан 1-декабрдиз "Лезги газетда" чапнавай Нариман Абдулмуталибован "Чун чи кьисметдин сагьибар жен" макьаладикай са кьве гаф лугьуз кьанзава.

Зи фикирдалди, авторди, вири патарихъай диндин кьимет гана, экстремизмдикай михь ва кьешенг лезги чIалал менфятлу макьала кьхенва. Ана терроризмдин идеологиядин тегьундикай жегьилар кьутармишунин рекьер-хуьлер, жуьреяр ашкара ийизва, экстремизмдин таьсирдик акатунин лишанар кьалурнава.

Са бязи асул лишанар, автордин фикирдалди, ихтинбур я:

- 1) аялди, жегьилди вич тухузвай тегьер, рахунрин мана-метлеб дегиш жеда;
- 2) диндин чирвилер кьачунин ашкьи жеда;
- 3) "диндин стхаяр-вахар" пайда жеда;
- 4) са бязибур хизандихь галаз суфрадихь ацукьда;
- 5) диде-бубадиз диндин рекьай "акьулар" гуз алахьда ва икI масабур.

Авторди вичин макьалада аялар члугу дестейрин таьсирдикай хуждай рекьерни кьалурзава. Адан фикирдалди, динзгьилийрилай чпелайни гзаф месэляяр аслу я. Амма чирвал авай динзгьилияр гзаф вахтара чеб-чпихь галаз бягьсина жезва, абур сада-сад маса гузва. Сивел Аллагь алаз, рикле шейтан хуьн са патахъайни кьан тийидай кар тирди виридаз чир хуьн лазим я лугьуз тестиькарзава.

Макьаладин эхирдай авторди райондин вири агьалийри терроризмдин ва экстремизмдин аксина дурумлудаказ акьвазуниз ва жегьил несилдин гележегдин гьакьиндай жавабдарар хуьниз эвер гузва.

За "Лезги газет" кьхенвайбуруз ва келзавайбуруз виридаз Нариман Абдулмуталибован макьала дикьетдалди келун ва адакай хийир кьачуна, диндин экстремизмдихь галаз жегь члугун теклифзава.

Терроризмдиз - ваъ! Инсаниятдиз зиянлу гьерекаат

Земфира БАБАЕВА

Эхиримжи йисара, чаз аквазайвал, терроризм вири инсаният, алем патал хаталу ва зиянлу гьерекаатдиз элкьвенва. Вири кьуватар желб авуна, адахъ галаз женг члугун эвелимжи буржи я. Террористрин кьилин мурад инсанрин рикера кичи тун, жув-жувакай квадартун, акьунар арадал гьун я. Экстремизмдинни терроризмдин зиянлу идеологиядин таъсирдик иллаки жегьилар гзаф акатзава. Адан кьармахра гьатнавай бур дуъз рекьел хкун виридалайни важиблу кардиз элкьвенва. И барадай РД-дин жегьилрин крарин рекьей министерстводини терроризмдиз, экстремизмдиз акси яз тухузвай кваллах югь-къандавай гегьеншарзавайдакай хабардарзава.

Министр А.Гьажиева кьейдзавайвал, чи уьлкведа кьайдадик квай яшайишдинни политикадин, информациядинни пропагандадин, тешкиллувилдин кьурулушар дибдай дегишарун патал чалишмишвилер ийизвай терроризмдинни экстремизмдин идеологиядин вилик пад гьукумдин идарайрихъ галаз санал вири агьалийрини кьуна кьанда.

Жегьилрин арада экстремизмдин ва терроризмдин идеологиядиз рехъ тагун патал исполнителный властдин органри, ведомствойри, тешкилатри, общественный организацияри сих алакьада аваз профилактикадин кваллах кьиле тухун герек хьанва.

Жегьилар террористрин жергейриз акъат тавун патал "2013-2018-йисарин Комплексный пландин" бинедаллаз республикада гьосударстводин вири органрин иштираквал аваз терроризмдин идеологиядиз аксивал авунин кваллах са шумуд терефдихъай тухуззава.

РД-дин жегьилрин политикадин крарин рекьей министерстводини информациядинни аналитикадин рекьей тухванвай кваллахдикай рахайтла, "ИГИЛ (Россияда кьадагъа авунвай тешкилат). Кьиблепатан ракар" документальный фильм гьазурнава. Адан бинеда террористрин десте арадал атунин месэляя ва а тегьундин идеологиядиз аксивал авунин кьайдаяр кьалурнава. И фильмдиз НАК-дин векилри рецензия ганва ва ам республикадин МВД-дин ва ФСБ-дин кьуллугьрин экспертизадайни акъатнава.

Терроризмдикай авай зияндин гьавурда тунин, а завалдин идеология эсиллагь садани кьабул тавунин гьалар арадал гьунин мураддалди РД-дин жегьилрин крарин рекьей министерстводини "Экстремизмдихъ галаз женг члугунин йикъар" лишандик кваз студентринни школьникрин арада махсус серенжем кьиле тухвана. И серенжемда вад вузди ва 2 ссузди - вири санлай 770 студентди - иштиракна. 1500 экземплярдилай виниз тиражавай буклетарни пайна.

Еке метлеб авайбурукай сад тешкиллувилдинни чирвилерин жел я. И кар фикирда кьуна, жегьилрин тешкилатди руьгьдинни ахлакьдин, культурадин, ватанпересвилдинни граждандин тербия гуниз талукарнавай са шумуд проект кьилиз акьудна. Абурук "Ислягь Дагьус-

(И макъала "Дагьустан Республикада 2016-йисуз терроризмдин идеологиядиз аксивал авунин Комплексный госпрограмма" уьмуьрдиз кечирмишунин сергьятра аваз гьазурнава).

тан", "Дагьвидин намусдин кодекс", "Тарих рикел хуьнин чешмеяр" проектар акатзава. Абуру уьмуьрдиз кечирмишун патал 4000 жегьилдин иштираквал аваз 23 гуьруьш кьиле тухвана. Республикадин яшайишдинни реабилитациядин центрайра, ахлакь туькьур хьийидай ва тербияламишдай колонийра авай яш тамам тахьанвай жегьилрихъ ва жаванрихъ галаз РД-дин зегьметдин ва яшайишдин жигьетдай вилик финин министерстводин ва УФСИН-дин куьмекдалди "Жуьртлувилдин чинар" проектин сергьятра аваз гуьруьшар тешкилна.

YouTube.com сайтда "Ислягьвилдин Дагьустан" твар алаз жегьилрин крарин рекьей министерстводини методикадин рекьей информациядин ва профилактикадин видео-роликлар авай интернет-портал тешкилнава.

Вири динрин, илимдин, культурадин, образованидин векилрикай ибарат тир РД-дин АТК-дин экспертний советдик РД-дин жегьилрин крарин рекьей министерстводин векилни акатзава.

Алай йисан апрелдин вацра Кеферпатан Кавказдин жуьреба-жуьре министерствойрин ва коммерциядин бур тушир организациярин иштираквал аваз "Жегьилар ва Интернет: хатасузвилдин рекьей" лишандик кваз онлайн-семинар кьиле фена. 2016-йисан майдиз "Жегьилрин арада экстремизмдизни терроризмдиз акси серенжем гегьеншарун: менфятлу кьайдаяр ва абуру уьмуьрдиз кечирмишун" твар алаз Вирироссиядин илимдинни тежрибадин конференция кьиле тухвана. Анал жегьилрин арада экстремизмдизни терроризмдиз акси кваллах тухунал машгьул тир Россиядин алимри, властдин органри, чкадин самоуправлендин, динрин, студентрин векилри чпин фикирлар лагьана.

2016-йисуз жегьилрихъ галаз кваллахдай пешекарар гьазурун давамарна. Ик, август-сентябрь варцара "Хатасуз Дагьустан" проектин сергьятда аваз республикадин территориальный вири округра "Менфятлу муниципалитет" твар алаз форумар кьиле фена.

Кьейд авун лазим я, РД-дин жегьилрин крарин рекьей министерстводини жегьилар ва жаванар информациядинни психологиядин рекьей хатасуз авуниз талукарнавай "Хата квачир Интернет" проект уьмуьрдиз куьчуьрмишиз кьвед лагьай йис я. И проектди алай йисан кьвед лагьай кварталда вичел 300 кас студентар ва школьниклар желбна.

Малум тирвал, экстремизмдинни терроризмди чпин майданар гегьеншарзава. Терроризмдикай миллионралди инсанри зиян хкьатзава. Гьавилай терроризмдиз ва экстремизмдиз аксивал авунин цийи серенжемар кьабулна, жегьилар, жаванар члугу дестейрин таъсирдик акат тийидай тербиядин кваллах тухвана кьанда.

Россиядин, чи республикадин агьалийри, ислягьвилкай, кутугай яшайишдикай, аваданлу, мублагь уьмуьрдикай фикирзавай гьар са касди терроризмдин гьерекаат негьзава. Терроризмдиз рехъ тагун патал, вири халкьар сад хьана, адан аксина акьвазна кьанда.

Ван авуна

Гьар саниз - вичин регьбер

Д.ШЕРИФАЛИЕВ

"Лезги газетдин" 43-44 лагьай нумрайра журналист Абдулафис Исмаилова "Элпериз кьадир хьайитла..." твар алаз лезгийрин алай аямдин кьагьриман хва Имам Музамудинович Яралиевакай хьенвай макъала келайла, завай автордиз ва и макъала чапнавай газетдин редакциядиз чухсагьул талгьана акьвазиз хьанач. Гьакьикъатдани, халкьдиз вичин игитарни баракаллу рухвар чир хьун лазим я. Абурул дамагдайвал ва абурун чешнейралди акьалтзавай несиладуьз тербияламишдайвал. Вичин крариз фикир гайила, Имам Яралиев неинки чи девирдин игит, гьакь халкьдин регьбер я.

Авторди вичин макъаладиз ана кьарагьарнавай месэла шаклувилик кутазвай хьтин "Элпериз кьадир хьайитла..." кьил ганва. Амма кьадир хьун патал инсанар гьавурдик кутун, абурун вилер ахъаюн герек я. И кар А.Исмаилова вичин макъаладин куьмекдалди ийизва.

Гьар са девирда халкьди вичин арадай милли таъсиб хуьзвай кьегьал рухвар акьудзава. Лезги халкь кьве патал пайна, политикадин, экономикадин, культурадин жигьетдай зайифарнавай, дидед члал цьразвай, дагьлук хуьрер квахъзавай, кар алакьдай жегьилар кьил хуьн патал хайи ватандивай кьакъатзавай четин шартлара и месэляя гьализ кланз майдандиз экъечнавай Имам Яралиев баркалла!

Ватанперес ва общественный деятель яз, килиг ада кьелай башламишнатла. Хайи халкь уяхарун, тупламишун ва ахпа умуми кьуватралди халкьдин вилик акьвазнавай важиблу месэляя гьалун вичин буржи яз гьисабна. И кар патал ада чи девирдин зурба алим ва камалгьли рагьметлу Агьед Агьаевакай руьгьдин регьбер кьуна ва абуру санал лезги халкьдин игитвилдин "Шарвили" эпосдин сувар арадал гьана. Ингье 17 йис я ада вичин хушу-

налди и сувариз регьбервал гуз, адаз спонсорвализ. Лезги халкь сад авунин, хьсан крарал тупламишунин, гьавурдик кутунин мураддалди "Шарвили" эпосдин суварик вири дуьньядиз чкланвай лезги интеллигентар, баркаллу ватанпересар кватлзава. Халкьдин милли тарихдинни культурадин месэляриз талукь ктабар чапзава. Гьар йисуз илимдин, спортдин, культурадин рекьерай тафаватлу бажарагьлу ксар "Шарвилидин" премийралди гьевесламишзава ва икь мад. Шакуз, им гьа Шарвили пагьливандин игитвилериз барабар са игитвал я.

Ихьтин игитвилер И.М.Яралиевахъ пара ава. Абдулафис Исмаилован макъалада хьсандиз кьалурнавай абуру тикрарунин лазимвал аквазач, амма чун гьатнавай вагьши базардин экономикадин шартлара карчивилин алакьунралди, хайи члал, бубайрин баркаллу адетар хуьнин жумарт краралди ада чаз ватанпересвилдин чешне кьалурзава. Гьавилай гьавурдик квай пара лезгийри Яралиеваз гьахьлудаказ халкьдин регьбер лугьузза.

"Играми дуьстар, чпин тарих рикелай рагьурнавай инсанри чарабурун тарих чирда. Хайи чил клан тийизвай ксар масабурун чилел кваллахда. Чаз, дагьустанвийриз, хайи чил, дидед члал клан хьун, тарих рикел хуьн, жуван халкьдин кьагьриманар гьуьрметдалди рикел хкун ва бубайрин хьсан чешнейризни члехи мурадриз гьамиша вафалу хьун хас я.

"Шарвили" суварин лишанлу мана-метлеб ам я хьи, чаз чи тарих хьсандиз чидай ксар жез кланзава. Чаз тарихдикай тарсар хкудиз, бубайрин баркаллу, игит крарин лайхлу црссагьибар жез ва багьри чилин, халкьдин яратмишдай ислягь зегьметни хушбахтвал давам хьун патал и девлет аялризни хтулриз таз кланзава.

"Шарвилидин" сувариз гьамиша деиши тежер лайхлу са кар ава: инсан гьамиша женгина хьана кланзава. Шарвили

вичин вири уьмуьрда женгина хьайи кас я. Эгер ам женгиниз фин тийиз хьанайтла, гьалибвилерни жедачир. Женгинин вахт атайла, чна, вилегьдиз вилик фена, гьамиша гьалибвал кьазанмишна кланда. Чи веледар, хтулар, акьалтзавай несилар патал. Шарвилидин руьгь, адан игитвилер, кьамат чи риклера исятдани ава ва пакани жеда. Чун руьгьдин жигьетдай кьуватлу хьана кланда. Анжах руьгьдиз кьуватлугь гьалиб хьана, чпин мурад-метлебрив агакьда.

Ша чун гьамиша чи бубайрин лайхлу рухварни рушар жен. Герек чаз гьамиша чи чилин кьадир жен, милли тарих, дидед члал клан жен. Ша чун гьамиша члехи руьгьдалди, члехи камаралди, члехи кьамат-кьудратдалди Шарвилидихъ галаз виликди фин!" - халкьдихъ элкьвенна лагьанай 2012-йисуз Ахцегьа 13 сеферда кьиле тухвай "Шарвили" эпосдин суварин члехи трибунади хьайи Имам Яралиева. Эхъ, ибуру, гьакьикъатдани, регьбердин гафар я ва абурул чна амални авуна кланда.

Инал рагьметлу члехи бубади лагьай гафар рикел хкьезвази: "Чан хва, гуьрмет, берекат, агалкьунар хьун патал гьар куьз хьайитлани - хизандиз, мягьледиз, хуьруьз, уьлкведиз, халкьдиз вичин кьил герек я. Кьве кас са яргал сиягьатдиз экъечлайлани, абурун арада кьал-кьиж тахьун патал сад члехиди жеда".

"Тарих кьилди ксарилай пара аслу я" гафарин керчеквал шаклувилик кутаз жедач. Тарихдиз вил вегьейла, халкьдиз халис регьбер хьайи вьдейра гьакьикъи гьалибвилер, лезги уьлкве арадал хкай зурба агалкьунарни хьана (рикел хкин Гьажидавудан, Фетали Хандин, Ярагь Мегьамедан, Нажмудин Самурскийдин вахтар). Чун гьавурда акьуна кланда хьи, алай четин макъамда И.М.Яралиевалай гьейри чаз лезги халкь гьалибвилерихьни агалкьунрихъ тухудай маса кас аквазач. Гьавилай адаз гуьрметун, ам хуьн чи кьанажагьдин кар я.

Гражданский оборона герек яни?

Нариман КЪАРИБОВ

Чи уьлкведин гражданский оборонадихъ девлетлу, вичел гьахьлудаказ дамахиз жедай тарих ава. Ватандин Члехи дяведин йисара, анлай куьлухьни инсанар кьиникьрикай, хата-баладикай хуьнин барадай гражданский оборонади еке роль кьугьвана. Амма, вучиз ятлани, эхиримжи вахтара бязибуру и тешкилат важиблу туширди яз гьисабзава. Зи фикирдалди, им лап члехи гьалатл я.

Гзаф яргьариз тевена, Дербент шегьердикай рахан. Ина ГО-дин рекьей районрин уртах курсар кардик кваз гзаф йисар хьана. Кьиблепатан Дагьустандиз талукь тир и курсара дяведин гьерекаатрин (садрани такуррай), тлебиатдин хаталу шартла-

ра, техногенный, жуьреба-жуьре аварийрин, залзала хуьнин, цаяр кьунин, маса бедбахтвилерин дуьшуьшра инсанри чеб герек кьайдада тухуникай, садаза куьмек гуникай, эменни кьутармишуникай дерин чирвилер гузвай.

И курсара гражданский оборонадин рекьей Дербент, Дагьустандин Огни шегьеррин ва Дербент райондин муаллимри, духтурри, промышленностдин ва хуьруьн майишатдин работникри ва жуьреба-жуьре хилера кваллахзавай маса пешекарри чирвилер кьачузвай, юкьван гьисабдалди - йиса 600-700 касди. Гьа са вахтунда кьиблепатан Дагьустандин агьалияр рекьера инжиклу тавун патал и тешкилатдин муаллимри - Керим Юсупова, Буба Алимова, Играмудин Алие-

ва, Селим Селимова, Лачин Фатуллаева, Агдададаш Агдадашева ва масабур Мегьарамдуьруьн, Ахцегь, Докьузпара, Сулейман-Стальский, Хив, Кьурагь, Сергокьала, Табасаран районриз физ, гражданский оборонадай тарсар кьиле тухудай. Гражданский оборонадин рекьей Дербентдин курсар республикада лап хьсанбурукай садбур яз гьисабзавай.

Курсар вижевай дараматдалди, гегьенш ва экуь классралди, лазим тир тадаракарди таъмин тир. Малум тушир себебралди йисни зур идалай вилик Дербентда кардик квай и курсар агална. Дараматни маса тешкилатдив вахана.

Им эсиллагь кутуг тавур, дериндай фикир-фагьум тавуна авур кар хьана.

Генерал Муьгьудин Къагьриманован 80 йис Лезги халкъдиз ви багъривал...

Мердали ЖАЛИЛОВ

ВИЧЕЛ чан аламайтла, и йикъара чна лезги халкъдин къенин аямдин лап нуфузлу, гъейратлу, уткъем рухвайрикай сад тир **Муьгьудин Гьамидович КЪАГЪРИМАНОВАН** 80 йисан юбилей санал къейдайд. Шак алачиз, а мярекатдиз неинки са Дагъустандин, гъаки члехи Россиядин, Азербайжандин, Туркестандин ва гзаф маса регионрин шегъеррайни хуьрерай багъа муьгманар къватл жедай. Гьикл хь, вичин аскервиллин, полководцевиллин, политикадин жигъетдай савадлувиллин ерийри ам гзаф чкайра машгурна. Виринра ада вич гъакъикъи ватандаш, дагъви-лезги тирди чирна. Генерал Къагьриманов чин халкъдин гзаф крариз шерик хъана. Иллаки СССР хътин зурба уьлкве чкайла, алашбулаш гьалари инсанрин кенеф квадарнавайла, чи садвал, уяхвал, жуван къул, жуван члал, экономика, агвал квадар тавун патал ада, гъакъикъи политикди хъиз, къаюмвал ийиз экъечлалди чи рикел алама. И кар патал ада, вичин хуси такатрихъ махсус газет ("Голос народа") тешкилна, чагдай акъудиз хъана. Халкъдин тарих квахъ тавун патал са шумуд ктаб ("Гъажи Давуд", "Фетали-хан" ва мсб.) къелдайбурув агакъарна.

Ада чи халкъдин гзаф мярекатра (съездра, конференцияра, суварик, элквей столрихъ) вичин гъахълувиллин гаф гваз иштиракна. "Лезги газет" патални ам дамахлу даяхрикай сад тир.

Генерал Къагьримановаз яб гайила, фенвай рекъер веревирд хъувурла, аз акл жезва, ам датлана цунни вацун юкьва, уьлгуьддин хци мурцал хъана...

Рахадайла, хъуредайла, къекъведайла, фикир ганатла, ам нервийринни мускулрин къватлуниз элкъведай. Фад хъел къезва, тунтвилелди кам къачува... Гуя акл я, ам гилани гъахъ патал женгиниз физ къарагъзава, уьлкве, халкъ, дунья патал лап важиблу гьерекатрин юкьва гъатзава, агъзурралди инсанрин къисметрин патахъай жаваб гузва.

*Юлдаш генерал, кватла вун вуч хиялрик?
Тади гузвай хъиз я дуньяд завалри.
Ван къезвечни гъа патав гвай къавалрин?
Давам жедая и гьал гъикъван члвалди?*

*Белки, хкаж жезватла мад сенгеррал,
Гъатна ажугъ ивидани жигерра!
Тевада душман ачух тежер дингера,
Гъутар-къашар, гъар тлуж жезва менгена...*

*Бранденбургд варар яни, цал яни?
Амурдилай къарагъай къай-къал яни?
Кабул яни, цлвезвай къвални къвал яни?
Анголадай къезвезвай къизмиш ял яни?...*

*Къумлух, саврух, дашлух - гъикъван тлушунда!
Уьлгьанрай физва танкар хушундал!
Алцумзава гъар са кам къуркъушундал!
Акъакъ гъикъда! Чанди гъикъван къушунда?*

*Хиял, белки, къекъезва чи хуьрера,
Мелгьем хъана чклиз куьгъне хирерал,
Чан гъиз руьгъдин сечме, михъи сирерал,
Адлувални адалат гъиз чилерал.*

*Асиррин рехъ гьенг ийиз чи бубайрин,
Асайиш хуьз чи уьлемрин, убайрин,
Нур хуьз, наз хуьз чи къашарин, къубайрин.
Техжедайвал чун терсеба тубайрик...*

Лезги халкъдиз ви багъривал гъакъикъатдани екеди я. Ви дережайри, вун феийи рекъери а кар субутзава.

КИРИЯР... Къурагъ вацун чагла паташимирин къайрал экля хъанвай и хуьр Советрин Союздин Игит Эсед Салигъов, илимрин доктор, академик, лезги члалан зурба сердер Рахидин Гъайдаров, технический илимрин доктор Шамил Гъайдаров, вичикай лезги халкъдиз азадвиллинни бунтчиллинни лишан хъайи Кири Буба, публицист ва писатель Къази Къазиев, маса ксар гайи хуьррай генерал акъатун дуьшуьшдин кар яни бес! Инай Ватан хуьз 1941-1945-йисара 222 кас

фена. Гьихътин къегъалар! 105 кас элкъвена хтанач, абурук Игит Эсед Салигъовни квай.

Ви руьгъ, ви къаст и бубайрилайни артух, ви ими, вичел магъалра "Битиш" лакаб акалтай, амма гъакъван вилегъ, жумарт хва хъайи Агъмеда лигмарайдал шак алач. Ам яру партизан тир. Гъа партизандин хесетар, аял яз, вунани жувак кужумна. Гъавилляй вири уьмуьрда ваз женгинин рекъер къисмет хъана. Саки 40 йисуз вунна чи члехи Ватандин къушунрин частар арадал гъуниз, аскерар ва офицерар тербияламышуниз, абурун яшайишдин шартлар хъсанаруниз, женгерин яцларай экъечлалди регъят уламар, рекъер жагъуруниз, миллетрин араяр мягкемаруниз - куьрелди, жуван хъиз, Ватандин ад хкажуни бахшна.

Зи вилик вунна къуллуьгъай чкайрин тварар ква: Белоруссия, Германия, Забайкалье, Приволжье, Юкьван Азия, Афгъанистан, Чернобыль, Ангола, Кеферлатан Кавказ... Дуньядин винел вун тефей, тахъай чка аматла! Вун гагъ цла, гагъни вацла хъайиди са и тварарайни акъазва. Гъакъван меъки Забайкальдедай дявдин ялаврини чими гарари алуьгъарзавай Афгъанистандиз, Анголадиз акъатун?! Живеди къур Уралдай къумлухрин Туркменистандиз, ядерный яракъ ахтармишзавай Къазахстандин чуьлдиз?! Жувахъ галаз вердиш хъанвай Белоруссиядай ерли члални чин тийир Германиядиз?! НАТО-дин блокдик квай государствойрин къаршида "Берлиндал цал" хкажзавай чкадиз фин?! Виринра вахъ ви хизанни галай...

АЯЛ яз, бубани диде къакъатай Муьгъудин уьмуьрди еке имтигъанриз члуьгуна.

1955-ЙИС. Муьгъудиназ аскервиллин жергейриз звер гана. Лап хъсандиз къуллуьгъ авуниз килигна, ам къелиз Ульяновскдин военный училищедиз рекъе туна. Яру дипломдалди анаг акалтарна.

1959-ЙИС. Жегил лейтенант Белоруссиядин военный округда танкарин взводдин командир я. Ина ам полкунин комсомолрин комитетдин секретарвиле хъанава. Офицер-танкист ва офицер-политработник сад хъана. Комсомолдин къвалах ийиз, ада Белоруссиядин государстводин университетни, Москвада Военно-политический академия акалтарна.

1964-1969-ЙИСАР. И девир НАТО-динни Варшавадин Договордин уьлквейрин арада "къайи дяве" лугъдайди лап къизгъин хъанвайди тир. Германияда къуллуьгъзавай Советрин Армиядин частариз лап хъсан офицерар герекзавай. Муьгъудин гъаниз танкарин армиядин политотделдин начальникдин куьмекчиле рекъе туна. Къвалах акъван хъсандиз тешкилна хъи, ада Германияда авай Советрин къушундин группада лап къуллуьх галамай полкарни женгининни политикадин гъазурлухвиллин жигъетдай вилик жергейриз ахкъудна. А члавуз адаз вахтундилай вилик майордин нубатдин чин гана.

1970-ЙИС. И девирда СССР-динни Китайдин арада гьалар хъсанзава. Забайкалье-

да, лап четин шартлара, са затни алачир чкадал цийи дивизия арадал гъана кланзавай. Муьгъудин Гьамидович гекъигайла умун гъава авай Германиядай къаюн хуруз, цийиз арадал гъизвай дивизиядин политотделдин начальникдин заместителвиле рекъе туна. Гуьгъунлай адакай ина начальник хъана. Забайкальдеда меъкивал гагъ-гагъ 45-50 градусдив агакъзавай. Гъа шартлара, палаткайрик ксуз-къарагъиз са куьруь вахтунда Россиядин центрадай акъуднавай гъевчи-гъевчи дестейрикай танкарин лап къуватлу дивизия арадал гъана. Аскерриз ва офицерриз яшаминш жедай, женгининни политикадин чирвилер хкаждай шартларни яратмишна.

Пуд йисалай Муьгъудин Приволжский военный округдиз, Россияда виридалайни къуллуьх галамай дивизиядиз акъудна. Тежрибалу офицерди ам вири терефрихъай виликди тухвана. Гила адаз вахтундилай вилик полковникдин чин, "СССР-дин Яракълу Къуватра аваз Ватандиз къуллуьгъ авунай" орденни гана.

1979-ЙИС. Чи къунши Афгъанистанда гьалар лап члуьрубуз элкъвена. Чи къушунар "интернациональный буржи" къилиз акъудиз аниз чуьгуна. Туркестанда сергъятар мягкемарун патал цийи армия (частар ва соединенияр) арадал хъана кланзавай. Гъа инизни Муьгъудин Гьамидович рекъе туна. Ам мад цийи имтигъанриз аватна...

1984-ЙИС. Адакай Среднеазиатский военный округдин полтуправленидин начальникдин сад лагъай заместитель, гуьгъунлай начальник хъана. Иник Юкьван Азиядин чаз чидай вири республикаяр - Туркменистан, Къазахстан, Узбекистан, Таджикистан, Кыргызистан - акатзавай. И йисара Муьгъудин Гьамидович Туркменистандин Компартиядин ЦКдин членвиле, Туркменистандин ва Къазахстандин Верховный Советрин депутатвилени хъана. Гъа и члавуз адаз генерал-майордин чинни гана. Дерекъар къакъан, алакъаяр гьенш, жавабдарвални гъакъван зурба хъана.

1986-ЙИСАН гатфар. Майдин суварин вилик дуньядиз къаргъа хабар агакъна - Чернобылдин АЭС-дал авария хъана. Ядерный реактор пад хъана, са шумуд область ажалдин тегъуьндик акатна. Авариядин члуьр нетижаяр арадай ахкъудиз мад къегъалар герек хъана. Муьгъудин Гьамидович гила гъаниз рекъе туна.

Тамам вад вацра гьалар са бубат къайдадик куктурдалай къуллуьх Муьгъудин Гьамидовичан тварцел мад цийи тапшуругъ къезва. Гила Анголада къиле физвай граждандяведа халкъдин республикадин терефдал алай президент Душ Сантушаз куьмек гун лазим тир. Им гъакъикъатда къарши акъвазнавай капитализмдинни социализмдин кьева лагердин арада къиле физвай дяве тир. Анголадин Халкъдин Республикадиз куьмек гуз Кубадин ва маса уьлквейрин къушунарни рекъе тунвай. СССР-дин лап къилин военно-политический советниквиле Муьгъудин Гьамидович Къагьриманов тайинарна.

Акъван рекъер атлана, генерал Къагьриманов Кеферлатан Кавказдин военно-политический управленидин начальникдин 1-заместителвиле хъана. Ина генани пуд йисуз къуллуьгъ давамарна. Гъайиф хъи, инани акалтай четин гьалар арадал атанвай. Абхазияда, Къиблепатан Осетияда, Чечняда накъан стха халкъарин арада чуьруьк гъатнавай. Сиясатар, къурулушар чклизвай. Компартиядин къвалах акъвазарна. Армияда полторганарни тергна... 1992-йисуз Муьгъудин Гьамидович отставкадиз экъечна...

Отставкадиз экъечлалди ял ягун лазим тир. Амма... Муьгъудин ахътин къилихдин инсан туширди чна макъаладин эвелда къейднава.

Заз акл я, ам чи патав гума, чахъ галаз санал чи шад йикъарни пашман йикъар санал пайзава.

Бубадин ирс адан веледри давамарзава. *Къири Бубад ирсини,
Эседринни сесини -
Игитвиллин гъиссини
Сегъерар хуьз экуьнин!...*

Зун тажуб жезва

Шагъабудин ШАБАТОВ

Астлар герек авач, чин хъайила, лугъуьза бубайрин мисалда.

Эхиримжи вахтара Украинада къиле физвай вакъийарин шагъидар я чун, гьикл лагъайтла а вакъийарикай чун газетри, радиоди, телевидениди хабардарзава. Президент Порошенкодин, адахъ галаз зил къазвайбурун гьерекастри зун тажубарзава. Россияди чеб лувиллиз элкъурна, чпин мал-девлет тарашна лугъуз, акалтайвай несил члалай алудиз, Россиядиз, адан стха халкъариз акси акъвазарзавай сиясат тухуьза.

Заз гъакъикъат рекъемралди къалуриз кланзава. Пачагъдин Россияди 1913-йисуз акъудайдав гекъигайла, Украинади советрин девирда, 1976-йисан делилралди, чуьгуьн 11 сеферда, къванцин цивин саки 8 сеферда, электроэнергия 402 сеферда артух гъасилна. Украинада гъар жуьредин лап члехи 100-лай виниз заводар, гъа жергедай яз руда хкуддай ва гъялдай комбинатар, члехи электростанцияр, дуньяда виридалайни члехи мартендин пичер, химиядин заводар ва гзаф маса объектар эцигна. Чуьгуьн, гьулдан, ракъун руда, турбинаяр, тепловозар, тракторар, миянардай шейэр, цемент, семечкадин члем ва гзаф маса шейэр гъасилунай Украинади чи уьлкведа къетлен чка къазва. 1913-йисав гекъигайла, 1976-йисуз акъудзавай продукциядин къадар 90 сеферда артух хъана. Иллаки хуьруьн майишат патал гъукуматди 1965-1975-йисара 35,5 миллиард манат (советрин пулуналди) чара авуна. Колхозриз, совхозриз 100 агъзурдалай виниз тракторар, автомашинар, комбайнияр ва хуьруьн майишатдин маса техника ахъайна. Як, нек гъасилунин кардани члехи агалкъунар хъана. 1977-йисуз 48,6 миллион тонн техил гъасилна. Гила ада вуч гъасилзава?

2017-йисуз Октябрдин инкъилабдин 100 йис тамам жезва. Икьван члвалди вучиз зегъметчи са инсанди къванни Октябрдин къазанмишунар инкарнач? Вучиз лагъайтла халкъдик футфа кутадай регъберар, миллетчяр майдандиз акъатнавачир. Абуру чал гьалдарзавай Америкадин сиясатдин гъавурдани чун ава.

1969-1971-йисара за Молдавияда, Одессада, Запорожьеда Советрин Армиядин жергейра къуллуьгъна. Молдавиядин Унгены шевердин за къуллуьгъай военный частуна 42 миллетдин векилри чпин пак буржи къилиз акъудзавай. Чи садвилел, стхавилел Румыниядай, Болгариядай чаз муьгманвиллиз атай офицерри, аскерри гъамиша гьейранвалдай. Гила вуч хъана?

Зи фикирдалди, ибуру вахтуналди тир татугайвилер я. Халкъдин фикир стхавилелди, дуствилелди яшаминш хъун, зегъмет члуьгун, веледриз дуьз тербия гун я. Тили къезвай къавуз неинки шифер, белки, ракъ хъиядай устларарни майдандиз акъатин.

Мублагъвили мублагъвал артухариз

Абдуселим ИСМАИЛОВ

2-декабрдиз Мегъарамдхурун райондин администрациядин залда райондиз Дагъустан Республикадин шегъерин округрин ва муниципальный районрин чкайрал чпи чеб идара ийидай органрин кваллахдин менфятлувилиз къимет гунин нетижайрай ва яшайишдинни экономикадин рекъе ада къазанмишнавай агалкъунрай Дагъустан Республикадин дуьзендин районрин арада къвед лагъай чка къунихъ галаз алакълу Диплом гуниз талукъарнавай шадвилдин мярекат къиле фена. Республикадин Къилин, Гьукуматдин ва Халкъдин Собранидин тиварунихъай и везифа Дагъустан Республикадин Гьукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Анатолий КЪАРИБОВА къилиз акъудна. "Мегъарамдхурун район республикадин кивенквечи районрикай садя, - къейдна ада вичин рахунра, - ина вири рекъерай хъсан агалкъунар къазанмишун эхиримжи йисара адетдиз элкъвенва. Агалкъунар лагъайтла, аквадайбур ва важиблур буря".

Дугъриданни, Мегъарамдхурун райондин крариз, яшайишдани экономикада жезвай дегисвилериз вил вегейла, аквазва хьи, къиле карчи регъберар авай, алай аямдин истемешунар гиссона, гъар са патахъай авай мумкинвилер гиссаба къазвай ва кардик кутазвай чкайра саки къад йисан девирда чукурай майишат квачел ахкъалтава.

Бязи гъамиша къил фитнедик квай садвада, и важиблур дегисвилер акваз кван тийиз, чпин арза-ферзе, бугътенар-тегънеяр давамарзаватани, республикада чехибурукай сад тир ва, государстводин сергъятдал алайвилляй маса чкайриз хас тушир къетленвилер ва четинвилер авай Мегъарамдхурун райондин гъакъикъат гъа ихътинди я. Муькуь патахъай, жемятар, агъалияр ва халкъар властдин къиле авайбурулай вири сад хъиз рази тир я район, я шегъер, я республика ва уьлкве авайди туш, жедайди туш. Гъакъ хъайила гзаф паюни гъикъ фикирзаватла, гъадалай халкъди хкъанавай, я туш виниз тир органри тескикарнавай ксари чпин везифаяр тамарунин менфятлувилиз гузвай къиметни аслу я. Им халис демократиядин лишанрикай садни я.

Вичин анжах 41 йис тамам хъанвай Фарид Агъмедова Мегъарамдхурун райондиз регъбервал гуз ругуд йис я. Адалай сифте йикъарилай вич райондихъ рикъ кузвай кас яз къалуриз алакълна. Ада райондин администрациядин, хуьрерин администрациядин ва майишатдин жуьреба-жуьре карханайринни тешкилатрин вилик тайин тир везифаяр эцигна. Абури республикадин ва уьлкведин властри тайинарнавай рекъериз ва милли программайриз къуллугъ ийидайбур хъана. Ни вуч лагъайтлани, нетижаяр аквазва, абур мадни вини дережайриз хкаждай мумкинвилер яратмишзава.

Шадвилдин мярекатдал Фарид Агъмедова къейд авурвал, райондин мукъвал тир гележег патал тайин тир планар ва макъсадар авай. Абури райондин экономикадин къилин хел тир хуьрун майишатдихъ ва санлай агропромышленный комплексдихъ галаз ва гъакълни образованидин, халкъдин сагъламвал хуьнин, дуланажагъдин рекъерихъ галаз алакълалубур я. Эхиримжи йисара райондиз инвестицияр желб авунин жигъетдай къабулай серенжемар лап менфятлур хъайивилляй и рекъиз мадни артух фикир гузва. Идалди федеральный ва муниципальный программайра райондин иштираквал мадни гегъенш ва артух жедда, районда дуьзгун общественополитический гъалар хуьдай шартлар хуьн таъминарда.

Инвестициярикай рахайтла, эхиримжи къве йисуз районда абурин гисабдай вад гектарда салан майварай битмишардай теплицаяр кардик кутунва. Советский хуьре медицинадин "Южда" ва Мегъарамдхуьре "Магарамкент" центраяр, Ярагъ-Къазмайрал шадвилдин мя-

рекатар тухудай зал, Бут-Къазмайрал шекер худдай гъевчи завод эцигна ишлемишзава. Амма кьерехдин инвестициярин гисабдай эцигнавай виридалайни зурба кархана - им, гьелбетда, Оружбадал кардик кутунвай къушарин фабрика я. Адахъ йисан къене 5000 тонндив агакълна къушарин як гъасилдай гужлувал ава. Ингъе са йис я фабрикади вичин суьсет гуз. Еридизни, тямдизни артух тирвилляй Оружбайрин фабрикадин верчер Дербент ва Махачкъала шегъеррани, къунши районрани хушдиз маса къачузва. Абури республикадилай къецепатазин рекъе твазва.

Инвестицияр желб авун, цийи карханаяр эцигна кардик кутун - им жемятдиз кваллахдин чкайр арадиз гъун лагъай члал я. Ик, зегметдиз къабил тирбурун арада 2013-йисуз бейкарри 4,5 процент тешкилзавайтла, ала-тай йисуз и рекъем 3,8 процентдал ахватна.

Цийи инвесторар желб авун, кьерехдин пулдин такъатар районда кардик кутун регъятдиз жедай крар туштлани, и жигъетдай ийизвай чалишмишвилер нетижаяр гудайбур я. Месела, августдин вацра къиле Фарид Агъмедов аваз Мегъарамдхурун райондин делегация Ленинградский областдин Тосно шегъерда хъана, "Тосненский район" МО-дин къил Виктор Захаровахъ галаз абуру къве райондин арада дуствилин ва стхавилин алакълаяр тешкилуни икърардал къулар чулуна. Ида сифте нубатда алишверидинни экономикадин рекъяй санал кваллахдай шартлар яратмишзава. Ахпа культурадинни спортдин ва маса рекъерани алакълаяр сибхур ва къве патазни менфятлур хуьн лазим я. Гьуьлелай

мун ва гьуьлуьн кьерехдин акунри абур гьейранарна. Фарид Агъмедова и гуьруьшмишвал гележегда къве патазни менфятлу саналди тир кваллахдин эвел тирди, яргъл тегъена тайин крарив эгечдайдак къве патани умудар кутазвайди къейдна.

Мублагъ чилер ва къакълан бегъерар битмишардай къулай шартлар авай райондин экономикада виридалайни важиблур хел, гьелбетда, хуьрун майишат я. Виликан йисарикай рахун тавуна, эхиримжи къве йис къачуртла, районда хуьрун майишатдин хилера кваллахзавай карханайрини къилдин ксари 500 гектардилай артух цийи багълар, 200 гектардилай виниз ципицлур кутунва. Анжах гъилевай - 2016-йисуз районда багъларин майданар - 152, ципицлур - 84 гектардин гегъенш хъанва. Алай вахтундани къелемарни тегъенгар аклуруни кваллахдин давам жезва.

Гьукуматдин, райондин администрациядин куьмек галачиз ибур къилиз акъудиз жедай крар туш. Анжах са гъилевай йисуз пуд виш касдилай виниз районгъилири багълар ва ципицлур кутунин харжар арадал акъвазар хуьвун патал дотацияр къачуна. Федеральный программадай цуд хизандиз, квалле гъар са касдин къилиз 90 агъзур манат гълтдайвал, гьукуматдин куьмек яз пулдин такъатар гана. Малдарвилел машгъл яз чпин майишат гегъеншариз кланзавай пуд фермерди садни зур миллиондин къадарда гьукуматдин грантар къачуна. Нетижаяр малдарвилдин хел районда йигин еришралди вилик физва, идан нетижаяр яз 365 тонн як, 14 агъзурни 300 тонн нек гъасилдай мумкинви-

» Цийи инвесторар желб авун, кьерехдин пулдин такъатар районда кардик кутун регъятдиз жедай крар туштлани, и жигъетдай ийизвай чалишмишвилер нетижаяр гудайбур я

къилел жив алай дагъларив кван экля хъанвай райондин шартлар, Самурдин тамун ва гьуьлуьн кьерехдин къулайвилери кефердин областдай туристар желб авунин важиблур я.

Сентябрдин сифте къилера Фарид Агъмедова Европада инвесторин са десте къабулна. Австриядин меркез Венадин "Kores" компанидин президент Клеменс Кореска, маркетингдин ва шей маса гунин рекъяй директор Александр Пешель, и везифаяр СНГ-дин уьлквейра ва Россиядин Федерацияда идара ийизвай директор Дмитрий Данилов квай делегацияди чпихъ Мегъарамдхурун райондихъ галаз карчивилин алакълаяр кутлунунин ниятар авайди къейдна. Къуд йис вилик вичин 125 йис къейд авунвай ва фадлай дуьньяда тивар-ван акъатнавай компанидин фикир райондал желб хуьн зурба кар я. Ихтилат райондихъ авай ва гележегда хъжедай мумкинвилерикай, инвестицияр желб авунин шартларикай ва чкайрикай фена. Мугъманар райондин тибатдин надир чкайрихъ галаз таниш хъана. Самурдин та-

лер хъанва. Ибур майишат къиле тухунин куьлуь тешкилатриз (ЛПХ-яр, КФХ-яр) ва къилдин ксарин куьмекчи майишатриз рехъ ачухзавайвилеин ва абурив герек куьмекяр агакълзавайвилеин нетижаяр ва лишанар я.

2016-йисуз райондин чилерал 2000 тонн техил, 85 тонн салан майвар, саки цуд агъзур тонн картофар, 13 агъзур тонндай артух ципицлар кватл хуьвуна.

Майишатдин бегъерар маса гуниз ва инизаниз рекъе туниз куьмек яз Оружбадал, Мегъарамдхуьре ва Муьгъвергандал махсус кооперативар тешкилнава. Амма и жигъетдай гзаф крар гъеле вилик кума. Къилди къачуртла, районда гъасилзавай яр-емиш яргълди хуьдай ва чкадал гълдай карханаяр арадиз гъунин чарасузвал ава. Идахъ галаз санал транспортдихъ галаз алакълу меселаярни гълна кланзава, къенин гафаралди лагъайтла, логистикадин центрайрин гереквал ва чарасузвал йисалай-суз субут жезва.

Анатолий Къарибова къейд авурвал, ихътин нетижаяр гъаз майдандиз экъелзавай

районар республикада сад-вад я. Абурун арада Мегъарамдхурун район хуьн вири жемятдални, райондин къил Фарид Агъмедовални, администрациядални баркалла ва аферин гъизвай кар я.

Гьелбетда, райондин уьмуьр тек са хуьрун майишатдин продукция гъасилуникай ибарат туш. Райондин вилик гъл тавунвай тимил меселаяр квач. Абури асул гисабдай хуьрерин яшайишдиз ва агъалийрин дуланажагъдиз талукълур я. Амма эхиримжи йисарин нетижайри абурни алудиз жедайдан патахъай умудар ва инанмишвал гузва. Ихътин са мисал гъин. Мегъарамдхурун райондин хуьрера михъвал хуьниз шегъерра кван фикир гузва. Виринра магъле-магъле зирзибил кватлдай чкайр тайинарнава. Махсус машинди абур вахт-вахтунда тухузва. Саки вири хуьрерин къилин куьнейра къир канва. Авачир чкайра и кар мукъл тир гележегда къилиз акъудда. Мегъарамдхуьр-Ахъегъ шегъере рекъин кьерехда авай Гарагърин хуьруьхъ галай рехъ, месела, пис гълда ава. Государстводин сергъятдихъ галаз алакълувили вилик манийвилер эцигнавайвилляй, ам къайдадиз хкиз хъанвач. Амма 2017-йисуз и кар къилиз акъудда, талукълу органрихъ галаз чарар-царар ва меслятар хъанва.

Мад са рекъи лап фадлай агъалийрин патай арза-ферзе арадиз гъизвай. Ам шегъере рекъин Лукъварин къекълундилай Ярукълваларал кван Гуьлгер вацлал плотина эцигай алаатай асирдин пудкъад лагъай йисара кутур рехъ я. Дербент, Сулейман-Стальский ва Мегъарамдхурун районрин пай квай и рехъ Гьелцегъ-Ялама шегъере рекъихъ галаз алакълу авун патал сифте нубатда вацлал муьгъ эцигна кланзавай. Фадлай мецарал алаз тайин проектдиз элкълвен тийиз хъайи и рекъин къисмет алай йисуз гъллиз эгечнава. Дербентдиз Гуьлгер вацлун яд рекъе твазвай плотинадин патавай цийи муьгъ саки эцигнава, къир цун патал гегъенш рехъ гъазурава.

Инвесторар желб авун - райондин бюджетдиз налогар ва налогрин гелирар гъун артухарун лагъай члални я. Райондин къил Фарид Агъмедован ва администрациядин тешкиллу кваллахдин кьадар кьве сефердилай виниз артух хъана. Санлай къачурла, абурун къадар йиса 125 миллион манатдив агакълнава. 2016-йисан клуьд вацра налогар ва налогрин гелирар кватлуни алай йисан план 115,6 процентдин тамамарнава.

И нетижайрин далудихъ муниципальный органрин, чкадин администрациядин гъар йикълан чалишмишвилер гала. Администрациядихъ гиссаба кун тавунвай карчи алакълаяр, къилдин ксаринни тешкилатрин ачухдиз акван тийизвай майишатар дуьздак акъудунин ва гъа идалди налогрин къадар артухарунин тескикарнавай махсус план ава. Адан бинедал алаз, месела, майишат тухунин гъевчи тешкилатар кооперативриз желб ийиз эгечнава. Ида абурун государстводин куьмек агакълардай мумкинвал гуда.

Ик, эхиримжи пуд йисуз хуьрун майишатдин ва промышленностдин мал гъасилун саки кьве сеферда артух хъанвай районда 70 агъзур кв.м. виниз цийи эцигнар къилиз акъуднава. Спортдин ва культурадин рекъяй гъамиша вилик жергейра хъайи районди вичин адетар давамарзава.

Газет патал хъизвай са макъалада 65 агъзурдалай виниз агъалияр яшамаш жезвай райондин экономикадинни яшайишдин вири терефрикай рахаз хуьн мумкин кар туш. Амма Мегъарамдхурун райондин агалкъунрикай, гъакъл, гьелбетда, амай районрикайни лугун тавунни батлур я. Чна цийи йисан вилик райондин уьмуьрда хъанвай и лишанлу вакъа, адан себеб хъайи агалкъунар райондин Къил Фарид Агъмедован, администрациядиз, вири хуьрерин администрацияриз ва агъалийриз риклин сидкъидай мубаракзава. Чаз, райондин мублагъ чилери мублагъл артухариз, гъар са хуьруь, гъар са хизанди ам гиссна, гележегдихъ абурун умудар мягъкем, мурад артух жез, абур къилизни акъатна кланзава.

ЯкӀун малдарвал виликди тухунин мумкинвилер

Муьгьудин САДИКЪОВ, хуьруьн майишатдин илимрин кандидат, “Дагъустандин Ф.Г.Кисриеван тварунихъ галай НИИСХ” ФГБНУ-дин малдарвилдин отделдин заведующий

Эхиримжи йисара уьлкведин агъалияр недай суьрсетдалди таъминарунин месэладиз кьетен фикир гузвайтлани, алай вахтунда ам са къадар хци хъанва. Къецепатан уьлквейрай гъизвай недай суьрсет чина гъасилзавайдалди эвезун мумкин кваллах я, сифте нубатда гзаф киметлу “мармардин” як патал хуьзвай маларин къадар артухаруналди. Гъаниз килигна, якӀун малдарвал виниз тир еридин як гудай, якӀунни некледин, какахъай жинсерин малар члехи авунал бинеламиш хъана кӀанда. Гъа са вахтунда ихтин малар хуьнин технологиядин важиблу делил адакай ибарат я хьи, 8 варз алатдалди калин вири нек данайриз гузва.

Як патал малар хуьн патал еке харжияр авун, месела, тевлеяр эцигуниз, герек жезвач, гъайванри неинки тӀебии чӀурар, салара, багълара, чуьлда жезвай амуькьяр неетижалудаказ ишлемишзава.

2013-2020-йисара Россияда хуьруьн майишат вилик тухуниз ва хуьруьн майишатдин продукциядин, суьрсетдин ва недай шейэрин базар къайдада туниз талукь госуьрстводин программада малдарвилдин хилеи продукция хейлин артухарун, як гъасилунихъ элкьуьрнавай малдарвал инвестицияр желб авунин жигъетдай фикир желбдайди авун, базарда гуьжетиз хуьнин мумкинвилер артухарун лазим тирдакай лагъанва. Дуньядин виридалайни хъсан жинсерин малар къачуналди ва инновационный къайдаяр уьмуьрдиз кечирмишиз алахъуналди и кваллах саки цийи килелай башламишнава лагъайтӀа жеда.

Россияда малдин як ремонт патал, яни яш, азарлу ва я зайиф хъанвай малар эвезун патал тунвай ва къадардилай артух хъанвай жегил малар, некледин ва неклединни якӀун хилера виже текъезвай калер тукӀунин гъисабдай гъасилзава. А як виниз тир еридинди туштлани, уьлкведа адахъ авай игътияж къвердавай артух жезва.

Росстатдин алай йисан 1-январдин деллралди, РФ-да якӀун ва какахъай жинсерин маларин къадар 1,98 миллиондиз, гъасилнавай якӀун къадар 317 агъзур тондиз барабар тир. Гъа са вахтунда виниз тир еридин малдин як гъасилунин месэла четинди хъанвайди кье туш, ам гъеле перестройкадин девир алуькьдалди авай, а члавуз якӀун жинсерин маларин къадар анжах 2 процентдив агакъзавай.

Малдин як гъасилунин кардик йигинвал агъуз неетижар гузвай некледин калер якӀун технологиядал - данайрин заланвал 200 килограммдив агакъдалди диде-калин вири нек данадиз гуз - элячӀуналди кутаз жеда.

Ихтин къайдадал элячӀунихъ хъсан маса терефарни ава: фермаяр цийикӀа тукӀуьр хуьвуниз ийизвай харжияр тӀимиларун, пешекар кадрияр, сифтени-сифте некледин жинсинин малдарвиле истемишзавай машинрин куьмекдалди калер ацадай операторар, тум ядайбуьр гъазурун. Агъуз тир неетижар гузвай некледин жинсинин калериз якӀун жинсерин маларин тум ягъайла, арадал къевезвай какахъай жинсерин жунгавар интензивный къайдада члехи авунин неетижада уьлкведин базарар малдин хъсан еридин ва ужуз якӀалди таъминариз жеда.

ЯкӀун малдарвал виликди тухун патал махсус жинсерин малар чарасуздаказ маса чкайрай маса къачун лазим я лугъудай фикир арадал атанватлани, какахъай жин-

серин диде-калери цийи нехирар арадал гъиз куьмек гуда.

Ватандин ва къецепатан уьлквейрай тир алимри, гъа жергедай яз Дагъустандин НИИСХ-дин кьуллугъчийри Леваша, Докъузпара ва Къурагъ районра кьиле тухвай ахтармишунри абердин-ангусский ва галловейский жинсерин маларин тум Кавказдин яру ва дагълух жинсерин калериз ягъайла, якӀун жинсерин маларин нехирар арадал гъиз жедайди субутарнава.

Ири карч алай якӀун жинсинин маларин кьетенвилер ахтинбуьр я хьи, ихтин малар тӀебиатдин ва экономикадин саки вири жуьрейрин шартӀара виниз тир неетижар аваз хуьз жезва.

ЯкӀун жинсерин малариз чкадин шартӀарив фад кьун, фад члехи хуьн, арадал атун, веки ва чуьлдин ем неетижалудаказ ишлемишиз хуьн хас я. Ахтармишунрин неетижайри тестиькарзавайвал, какахъай жинсерин малари тӀебиатдин жуьреба-жуьре шартӀара хъсандиз дурум гузва, фад члехи ва дигмиш хуьнин жигъетрай диде-дин жинсинин маларилай абур хейлин тафаватлу я. Какахъай жинсерин жунгавар чуьлда хуьзвай вахтунда хъсандиказ члехи ва куьк жезва.

Англиядай тир якӀун жинсерин маларилай аладай данайрин заланвал винизди тежезвайди гъисаба кьуна, пешекарри ахтармишунрик еке умудар кутунвачир. Комплексный гъайванрихъ артуханвилер авайди субутарун патал Леваша районда какахъай жинсерин жунгаврал тежрибаяр тухвана. Як кьун патал ем гунин неетижайри тестиькарайвал, абердин-ангусский какахъай жинсинин малар фад-фад члехи жезва, 175 юкьуз махсус къайдада ем гунин неетижада малум хъайивал, суткада и жинсинин жунгавар 1034,3 граммдин члехи жезвай, йисни зуран яш хъайила лагъайтӀа, абурун заланвал (чан алаз) 420-440 килограммдиз барабар жезвай.

Гъасилзавай якӀун къадар артухарун агропромышленный комплексдин виридалайни важиблу месэлайрикай сад я. Алай вахтунда Россияда гъасилзавай якӀарин арада асул чка малдин якӀу кьазва ва инлай куьлухъни икӀ жеда. Къенин ийкъан деллралди, гъасилзавай вири якӀун 39,2 процент малдин якӀал гьалтзава.

Пешекарри къейдзавайвал, дуньяда малдин як виридалайни гзаф гъасилзавай уьлквейар якӀун малдарвилдин хел вилик тухуниз еке фикир гузвайбуьр яз ама: США - 12047 агъзур тонн, Бразилия - 6546 агъзур, Аргентина - 2630 агъзур, Австрия - 2108 агъзур, Франция - 1550 агъзур тонн.

И уьлквейрин малдарвилдин хилеи кьурулушда якӀун жинсерин гъайванри 83-85 процентдин, некледин - 15-17 процентдин чка кьазва ва ихтин къадарди некледин суьрсетдин патахъай авай игътияжар тамамдаказ таъминарзава. Идан неетижада Цийи Зеландияда уьлкведин гъар са агъалидал 133,7 кг, Австралияда - 88,5 кг, Аргентинада - 60,6 кг, США-да - 68,9 кг, Канадада - 85,4 кг, Белоруссияда 31,5 килограмм малдин як гьалтзава. Гъа са вахтунда Россияда малдин як гъар са агъалидал йиса анжах 11,4 кг гьалтдайвал гъасилзава.

Чи уьлкведа якӀун жинсерин малар хуьнихъ гележег авай чка Кеферпатан Кавказ, гъа гъисабдай яз Дагъустан Республика я. Ина, дагълух ва дагъдин ценерив гвай чкайрин кваз, гзаф кфетлу веькьерин тӀебии уьруьшар ва йисан кьилляй-кьилиз малар чуьлда хуьдай мумкинвилер ава. ТӀебии уьруьшар ва чӀурар виридалайни гзаф -

82,1 процент - Дагъустанда ава, гъаниз килигна, экологиядин жигъетдай михьи ва ужуз малдин як гъасилун патал ина якӀун малдарвал виликди тухвана кӀанда.

Гележег авай жинсинин малар хкъягъунин важиблудвални екеди я, и жигъетдай асул фикир калмыцкий жинсиниз гайитӀа хъсан я. И жинсинин малариз кьетен жуьредин ем, алаф гун лазим жезвач, абур тӀебиатдин четин шартӀариз, аязриз хъсандиказ дурум гузва, ихтин малариз багъаз акъваздай ва хъсандаказ чими авунвай тевлеяр эцигунни герек жезвач.

Чи республикада якӀун малдарвал госуьрстводин тайин махъсаддихъ элкьуьрнавай “Дагъустан Республикада якӀун малдарвал виликди тухун” программадин сергъятра аваз виликди тухузва, махсус жинсерин якӀун малар, какахъай жинсерин маларни кваз, вири жуьрейрин майишатра санлай къачурла, 14500 къарамал ава, абуркай 5000 калер я.

Калмыцкий жинсинин малар гзафарун патал жинсинин маларин майишатар тешкилнава: Буйнакский районда “Курбан-сервис” ООО, Гергебил районда - “Мурад” ПК (производстводин кооператив), Ногъай районда - “КФХ Бозторгай” ООО ва Казбек районда - “Вымпел-1” ООО (къазакърин кьил лацу жинсинин малар члехи авунал машгул я). Майишатра гъайванрин жинс хъсанаруни кваллахар Дагъустандин НИИСХ-дин алимрин гуьзчивилик кваз кьиле тухузва.

“Курбан-сервис” ООО дагъдин ценерив гвай чкайра калмыцкий жинсинин малар хуьнал машгул майишат я. И майишат тешкилуни тарих Роставский областдин Зимовниковский племхоздай калмыцкий жинсинин дуьгьеяр ва жунгавар гъунилай башламиш хъана. Гъайванар цийи шартӀарив фад вердиш хъана, абур дагъдин этера регъятаказ къекъезва, майдин вацралай октябрдалди абур гуьлуьн дережадилай 2000-2500 метрдин къакъанда авай субальпийский ва альпийский яйлахар неетижалудаказ ишлемишзава.

Чи ахтармишунри кьалурайвал, данаяр ина 23-25 килограммдин заланвал аваз жезва, диде-калин нек тамамдаказ данадиз гуз хуьнин неетижада 8 варз хъанвай данайрин заланвал 190-210 килограмм жезва, яни суткада абур 700-770 грамм як кьазва. Жезвай данайрин са паюнилай гзафбуьр “элита” ва “элита-рекорд” дережайрин истемишунриз жаваб гузва.

Сад лагъай дана ханвай калерин заланвал 350-360 килограммдиз, къвед ва пуд лагъай данаяр хъанвайбуьрун 430-440 килограммдиз барабар я.

Хъсандаказ ем гуз хвейидалай куьлухъ 18 вацран яш хъанвай жунгаврин заланвал (чан алаз) 400-420 килограммдиз барабар жезва, тукӀурдалай куьлухъни абурун якӀун къадар винизди я.

Чи фикирдалди, вини еридин малдин якӀалди таъминарун патал якӀун жинсерин малдарвал вилик тухунин кваллах иналанвал ваь, дагъларин ва абурун патарив гвай чкайра авай вири майишатра тади гьалда аваз тешкилун лазим я. И карди хуьруьн майишатдин карханайрин финансрин гьаларни хъсанарда.

Цийи продукция

Нариман КЪАРИБОВ

Алуькьзавай цийи йисан суварин вилик квай и йикъара Дербентдин газ квай чехирар акъуддай завод, Россияда сифте яз, жегъре рангунин шампанское гъасилунив эгечӀнава. Газ квай чехирдин и жуьре заводдин хуси уьзуьмлухура битмишарзавай “каберне” сортунин ципицрикай гъазурзава.

КвенкӀвечи карханадин генеральный директордин заместитель Юлия Пальяна малумарайвал, жегъре рангунин газ квай чехир гъелелиг йиса кьуд миллион бутылка акъудда. Гележегда и къадар мадни артухарун мумкин я.

Цийи йисан суварин суффраяр жегъре рангунин шампанскийдалди безетмишунин мураддалди, алай вахтунда ДЗИВ-дин коллективди пуд сменада кваллахзава.

2016-йисан эхирдалди ина, гъасилзавай цийи чехирни кваз, газ квай чехирдин къадар 25 процентдин артух жеда, яни эгер 2015-йисуз 36 миллион бутылка шампанское гъазурнайтӀа, ции и режьем 40 миллиондив агакъарда. Себебни ам я хьи, заводдин продукциядин ери винизди хуьниз килигна, муьштериярни артух жезва.

Мад са артуханвал, ДЗИВ-ди саки вири чехирар хуси уьзуьмлухура битмишарзавай “Шардоне”, “Алиготе”, “Каберне”, “Совиньон” ва са жерге маса киметлу сортарин ципицрикай хкудзава. Гъелелиг карханадин хуси уьзуьмлухури майданар 2170 гектар ятӀа, алай йисан эхирдалди мад 36 гектарда цийи теьгенгар кутанда. И йикъара уьзуьмлухура гегъеншарунин кваллахарни йигин еришралди кьиле физва.

Къиферихъ галаз женг

Райсудин НАБИЕВ

Мягътел жедай кар я, бязи вахтара тӀебиатди вич акӀ тухуда хьи, гъич рикелени алачир, мадни лугъун хъайитӀа, гъич герек авачир вахтара зурба марфар, чӀимелвилер жеда, гъатта живерни къвада.

Зулун юкьвара чи ерийра къалиндиз живерни къванай, гъавадин мекъивални садлагъана артух хъана. Сала, багъда герек жеда лагъана тур затӀарин кьаю тухвана. Гила лагъайтӀа, хуьтуьн сифте килера канвай тегхлрин къацар живедин яргъандик хъана кӀандай чкадал, акси яз, къурагъвал артух хъанва. Идани багълара, уьзуьмлухура, иллаки къацар авай никлера къиферин къадар артух хуьнал гъизва. Къиф гъихтин зиянкар ятӀа виридаз чиди. Къуьлуьн тварар хъиз, ада къацарни незва. И карди гележегдин бегьердин къадардизни екез зиян гузвайди ашкара я. И кар фикирдиз къачуналди, “Курхуьр” твар алай лежбервилдин майишатдин членри, арендаторри тади гьалда никлерик дарманар кутунин къайгъуяр ийизва. Дарманар гъиз шегъерриз физва, райондин набататар хуьдай ва зиянкар гъашаратрихъ галаз женг чӀугъудай идарадихъ галазни алакьа хуьналди, анайни куьмек къачузва. Исятда магъсулдарри “мышинный тиф” лугъудай зегьерлу дарман къвед лагъай сеферда кутазва. И важиблу кардив С.Шайдаеван, Т.Сийибулаеван, Т.Таибован, Н.Саругъланован, В.Саругъланован участокра эгечӀнава. Кваллахда Х.Мустафаевади, А.Шайдаевади, Р.Магъмудовади активвал кьалуьрзава. Абур кваллахал лап фад къевезва, дарманар авай къапарни гъилик кваз, никлера хейлин чкайра къекъезва, дарман тевгъей къиферин тӀеквен тазвач. Кьилди чпин участокрик кутунвай арендаторарни ава.

Санлай къачурла, 157 гектардин никлерик дарманар кутунва. Неетижарни авазва. Къиферин къадар сифтедай хъиз амач, лап кьери хъанва. Дарманар къвед лагъай сеферда кутун давам жезва.

ГАЗЕТ - КИЕЛЗАВАЙДИ - ГАЗЕТ

Нумрадик чар

Халкьдин тахсир вуч я?

Абдулашим РАМАЗАНОВ,
зегьметдин ветеран, Цналрин хуьр

“Дяведин ветеран”, “Зегьметдин ветеран”. И лайихлу тварар низ, мус, гьикл гузвайди ятла ачухарун лазим кьезвеч. Виридаз чизва, гьавурдик ква.

Гьукуматди и ксарин гьакьиндай са гьихтин ятлани кьайгьударвал ийиз гзаф йисар тир. Вахт-вахтунда зегьметдин ветерандиз кьезвай 504 манат, бизар тавуна, гузвай. Маса кьезилвилерикни пай квай.

Авай делилралди, Дагьустанда 80 агьзур кас зегьметдин ветеранар ава. 2015-йисалай алай йисан апрелдалди и пул ганва. Бес амай муьжуд вацракай фикирдай ксар гьинава?

Гаф кватай чкадал лугьун: винидихь кьалурнавай аламатар муаллимдин кьилелни атанва. Газ, электроэнергия ишлемишунай пул почтадиз гузвай. Квитанцияр лазим идарадиз вахкайла, пул, кьулухь элкьурна, вахузвай. Гуьгьуйлай гьар са муаллимдиз вацра агьзур манат гунир кьарар кьабулна. И кардини кьесибар мадни кана.

Бес ихьтин алдатмишунар жедани? Арза-

ферзе авурла, пул авач, хьайила гуда лугьуз, халкь секинарзава.

Зи гьиле “Российская газета” (№261) ава. Церид лагьай чина “Попросили подождать” кьил алай макьала ава. Ана кьенва: “Как рассказали “РГ”, ветеранам труда в иных регионах страны, в том числе на Северном Кавказе, эти (льготы) деньги выплачиваются регулярно.”

Шансов исправить сложившуюся ситуацию до конца года остаются мало. При проверке на коллегии Счетной палаты РФ были представлены неутешительные цифры. При проверке исполнения республиканского бюджета выявлены финансовые нарушения на сумму 857 миллионов рублей. Размер кредиторской задолженности в Дагестане составил более пяти миллиардов рублей, государственный долг республики за прошедший год - 17 миллиардов рублей”.

Бес финансирин режьай шулугьар, маса чехи буржар хьанва лугьуз, гьукуматдин кьвалахра чпин чан ганвай кьесибрин тахсир вуч я?! Ихьтин крариз вил вегьейла, халкьдин мисал рикел хкьезва: “Режьимир, цегь, гатфар кьведа - кьацу векьер хьжеда...” Килигин кван, вил алаз акьвазин...

Адалай рази я

Райсудин НАБИЕВ

Чпихь авай мумкинвилерикай менфят кьачуналди, Кьасумхуьруьн агьалийриз кьуллугьдай комбинатдин пешекарар чкадин ва патарилай кьезвай агьалийриз жезмай кьван рази жедайвал кьуллугьар ийиз алахьзава. Кьвачин кьапар, мебель, телевизорар ва маса аппаратура ремонтдай, парталар хкатидай, цва-

дай, ремонтдай цехриз, дерлекханадиз дердиар авай инсанар гзаф кьезва.

Дерлекчи АБДУЛАЗИЗОВ Абдулазиза (шикилда) вичин патав кьил-кьам кьаз кьезвайбуруз хьсандиз кьуллугьзава. Вич Агьа Стлалдал яшамеш жезватлани, ам кьвалахал гьар юкьуз вахтунда кьезва. Кьвалахзавай чкада кьайда, михьивал хуьзва. Вичиз гузвай тапшуругьни Абдулазиза, гьар вацра 3500 манат вахкуналди, артухни алаз тамамарзава.

Шад хабарар

Гьар са пенсионердиз - 5000 манат

Гьазурайди - Нурдин РАШИДОВ

Россиядин Президент Владимир Путин РФ-дин пенсионердиз са сеферда яз 5000 манат пул гудай Федеральный закондал кьул члугунва. И пул Россиядин территорияда гьамиша яшамеш жезвай ва чпи 2016-йисан 31-декабрдалди пенсия кьачузвай агьалийриз 2017-йисан январдиз гуда. Пенсийрин фондуни и пул пенсионердин пенсиядиз талукь делода авай документрин бинедаллаз гуда. Гьаниз килигна и кардин гьакьиндай пенсийрин фондуниз фин ва арза кьхин герек кьезва.

Эгер пенсионерди кьве пенсия (месела, “военный” пенсионер) кьачузваз хьайитла (абурукай сад пенсийрин фондунай гузваз), са сеферда гузвай пул пенсийрин

фондуни гуда. А 5000 манат пенсионердин, винидихь лагьанвайвал, 2017-йисан январдиз агакьарда. Эгер январдин пенсия фад, месела, 2016-йисан декабрдиз, ганваз хьайитла, са сеферда гузвай пул 2017-йисан январдин вацра агакьарда.

Эгер а пул 2017-йисан январдиз агакьариз хьанвачтла (месела, пенсия кьваллиз тухузваз, амма пенсионер кьвале авачиз хьанватла), са сеферда гузвай пул гьугьуйнин вацра пенсиядихь галаз санал агакьар хьийида.

2016-йисуз ПФР-ди (Пенсионный Фонд России) гузвай вири жуьредин пенсияр 4 процентдин артухарнай (индексация). Га са вахтунда кьвалах тийизвай пенсионердин страховоной пенсиярни артухарна. Са сеферда гузвай пулуни пенсионердиз кьиметар хкаж жезвай вахтунда са бубат куьмекда.

Дидевилин капиталдикай - 25000!

Зарема МУСЛИМОВА

Малум тирвал, дидевилин капиталдикай 25 агьзур манат гьилиз кьачудай ихтияр ганва. Анжах са сеферда! Россиядин Пенсийрин Фондуни Дагьустандин отделениди республикадин агьалийри Дидевилин капиталдикай са сеферда яз кьачудай пулуни программадин нетижаяр кьана. Дагьустанда и ихтиярдикай 10 агьзурни 632 хизанди менфят кьачунва. Им ведомстводин нетижадин режьем я.

Рикел хкин, программади 2016-йисан июндин эхирдилди 30-ноябрдалди кьвалахна. Им РФ-дин ОПФР-динни МФЦ-рин подразделенири анриз арзаяр гваз атай сертификатрин иесийрихь галаз тухвай еке кьвалах я. Гзаф дидейри арзаяр Россиядин Пенсийрин Фондуни сайтдай

(prt.ru) кьенвай. Вичин нубатдай Пенсийрин Фондуни Дагьустандин отделениди дидейрин игьтияжар таьминарун, абурок ашкьни кутун патал абуроз Дидевилин капиталдикай са сеферда яз гузвай 25 агьзур манат кьачун патал гьардаз “бахтлувилдин кагьазар” режьем туна, абурачпин капиталдикай амай пулуни кьадарарни кьалурна. И карди вичин нетижани тагана тунач - гзафбуру ПФР-дин территориальный органдиз атана ва я чпин “хусси кабинетдай” ПФР-дин сайтдиз арзаяр кьенва.

Гуьзчивилик ква

Нариман КЪАРИБОВ

Малум тирвал, чи уьлкведа агьалийриз, иллаки Ватандин Чехи дяведин иштракчийриз, зегьметдин ветерандиз, гзаф аялар авай хизанриз яшайишдин кьулай шартлар яратмишуниз эхиримжи вахтара генани артух фикир гузва. Гзаф куьгьне хьана, яшамеш хьуниз ярамыш амачир кьвалер чуклурун ва абурун чкадал вири кьулайвилер авай кьвалер эцигиз, анриз агьалияр куьчарунни гьа и кьайгьуйрин жергедик акатзава. И барадай махсус программани кардик ква.

Программадин 2015-2016-йисарин пай таммаруниз Дербент шегьердани кьетлен фикир гузва. Ик кьизвай гьалда авай ва лап куьгьне хьанвайбурун звезда алай вахтунда шегьерда гзаф мертебайрин 12 квал эцигзава. Абур алай йисуз вахкун лазим я.

Эцигзавай цийи квалерин умуми майдан 14230,12 квадратный метрдиз барабар я. Им санлай 289 квартира лагьай члал я.

Кьейдна кьанда хьа, цийи квалерин гьаятар, подъездар аваданламышун, анра аялар кьугьвадай майданар тадаракламышунни рикелай ракурнавач - эцигунрихь галаз санал и кьвалахарни тамамарзава.

Мукьвара шегьердин кьил Малик Баглиева, чкайрал фена, цийи квалер эцигзавай гьал ахтармишна. Подряддин тешкилатрин руководителрихь ва эцигунардайбурухь галаз хьайи гуьруьшдин вахтунда ада пландик кьай вири 12 квални йисан эхирдалди ишлемишун патал вахкана кьанзавайди ва гьа са вахтунда эцигунрин кьвалахрин ерини лап хьсанди хьун лазим тирди кьейдна. Шегьердин кьили, эгер гереквал аватла, цийи квалерал кьвалахар пуд сменада тешкилуни меслят кьалурна.

Дегешвилер хьанва

Райсудин НАБИЕВ

Республикада кардик кутунвай “Дагьлар” программадин сергьятра аваз Сулейман-Стальский райондин хуьрера, кьилди кьачуртла, адан центр тир Кьасумхуьрел, Цийи хуьре, Агьа, Кьулан, Вичи Стлалрал, Цмурдал, Макьарал, Сийидрал, Алкьвадрал ва маса хуьрера хьсан терефдихь хейлин дегешвилер хьанва. Месела, Алкьвадрал хьанвай бязи цийивилер кьейд ийин. Хуьр кьвердавай чехи ва гуьрчег жезва. Эхиримжи вахтара ина цийи квалер эцигнава. Алай вахтунда ана квалерин кьадар 205-дав агакьнава. Хуьруьн администрациядин кьил Амрагьов Нурали жемьятдин гьал-агьвал хьсанарунин, абурун тлалабунар кьилиз акьудунин, хуьр аваданламышунин, жемьятдин арада кьайда-низам хуьнин ва маса дердийрин кьайгьуйрик жезва. Хуьр кьуйдинни булахдин ятаралди, багь-бустан дигьиди целдини таьмин я. Агьалийрин кьуллугьда почта, са шумуд туьквен, юкьван мектеб, медпункт, клуб, библиотека, мискин акьвазнава.

Меденятдин идарайра терроризмдизин экстремизмдиз акси, аялрин, жегьилрин, санлай хуьруьнбурун арадани тербиядин кьвалахар хьсанардай серенжемар кьабулзава, мярекатар тухузва. И крара аквадай такьат-

рикая менфят кьачузва, муаллимри, клубдинни библиотекадин общественный советри, активистри чпелай алакьдай куьмекар гузва. Кьейдна кьанда, хуьре гьевечи мискин эцигна са шумуд йис тир. Я ана бегьем шартларни авачир. И кар фикирда кьуна, Кьайибов Мадрида, 100 агьзур манат гуналди, мергьяматлувал кьалурна. Адан гуьгьуйналлаз Гуьсейнов Халида 10 агьзур манат, 84 йис хьанвай агьсакьал Тажибов Кьурбана 2000 манат гана. Агьзур манатар гайибурун кьадарни гзаф я. Хьайи пул мискиндин имам Гуьсейнов Абдулбасира, тешкилатчи Агьмедов Агьмеда мукьфидиди, гьавурда аваз харжна, мискин тадаракламышна. Кьилди кьачуртла адан кьавар, кьене ва кьечепатар кьайдадиз гьана. Чими ва кьайи ядни ава. Ана чими я, кьайда, михьивал ава.

Мискин тадаракламышунин карда пешекар устларар тир Кьудучев Алиди, Омаров Нибиди, Юсуфов Руслана гьакьисагьвилелди зегьмет члугуна. Абуруз хуьруьн администрацияди ва жемьятдин чухсагьул лугьзува. Гьелбетда, ихьтин ксар хуьре гьуьрметлу, хатурлу, абурун тварар хуьруьнбурун рикел жедат. Мадни шадвалдай кар ам я хьа, хуьруьн куьчяр лайихлу ксарин тварарихь янава. Месела, хуьруьн юкьвай фенвай шегьредиз камалзгьли Гьасан-Эфенди Алкадаридин твар ганва.

Зегьмет члугуна кIанда

ГУРЬУШ

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай жуьмя юкьуз Махачкялада, Дуствилин кIвалин конференц-залда, элквей столдихь Дагъустандин Кьил Рамазан Абдулатипов республикадин активный жегьилрихь - Вироссиядин жегьилрин форумрин гъалибчийрихь, жегьилрин общественный тешикатрин башчийрихь галаз гуьрушмиш хьана. И мярекатда РД-дин Общественный палатадин председатель Гь.Гьамзатова, ДГУ-дин ректор М.Рабаданова, РД-дин жегьилрин крарин рекьяй министр А.Гьажиева, Дагъустандин культурадин министр З.Бутаевади, РД-дин образованидин ва илимдин министр Ш.Шагьова, журналистри иштиракна.

Тамам пуд сятда давам хьайи гуьруш республикадин жегьилрин тешикатрин кIвалах кьалурзавай видеороликдилай башламишна. Ахпа жегьилрин иштираквал аваз Дагъустанда уьмуьрдиз куьчурмишзавай проектрин нетижаяр кьуна, жегьилар кIвалахдалди таъминарунин ва са жерге маса месэляяр кьарагьарна, абур гьялдай рекьерхуьлер веревирдна...

- Чун кье кIватI хьунин мурад квек кьалабулук кутазвай месэлайрихь яб акалун, гьиле кьунвай крара квез алакьдай жуьредин вири куьмекар гун я. Дагъларин уьлкведин агьалийрин 30 процент жегьилри тешикатлава, гьавилай заз республикада кьиле физвай вири крарик куьне куь лайихлу пайни кутуна кIанзава - куьн республика вилик тухузвай кьуватдиз элкьун лазим я. Кье чна республикада еке месэляяр гьялзава, жегьилар и кардивай кьерех хьана акьвазун герек туш, чехи яшарин несилдихь галаз санал активнидаказ кIвалахна, абурувай тежриба кьачуна кIанда, - кьейдна республикадин Кьили.

Рамазан Абдулатипова вич студент ва аспирант тир вахтарикайни куьрелди суьгьбетна. Адан гафарай, яргьалди ацукьна кIвалахуни, гьар юкьуз жува-жуван чирвал артухаруни адаз хьсан пешекар ва вири патарихьай савадлу инсан жез куьмекна.

- Вири крар санал ва садлагьана кIан хьана виже кьведач, гьакьсагьвилелди зегьмет члугуна кIанда, - кьейдна РАБдулатипова.

Мярекатдал гьакIни бажарагь авай ва зегьметдал рикI алай жегьилри куьмек гунин, жегьилрин арада экстремизмдин ва терроризмдин вилик пад кьунин, сагьлам уьмуьр пропаганда авунин ва са жерге маса месэляярни кьарагьарна. Дагъустанда хьсан патахь кьиле физвай дегишвилерик жегьилри активнидаказ чпин пай кутун тавунилай республикадин Кьили наразивална. Ада жегьилри Дагъустанда алай вахтунда уьмуьрдиз кечирмишзавай кар алай

проектар кьилиз акьудуник пай кутуни эвер гана. Республикадин Кьили РД-дин жегьилрин крарин рекьяй министерстводи кадрийрин резерв арадал гьунин месэладиз бес кьадарда фикир тагузвайдини лагьана. И жигьетдай пешекарвилдин конкурсар кьиле тухунин теклиф гана.

Мярекатдал рахай Гь.Гьамзатова, М.Рабаданова, А.Гьажиева республикадин жегьилар лазим кьадарда активнибур тирди, амма абуруз сифте кьил кутазвай крара куьмек гун лазим тирди кьейдна. Гьамзат Гьамзатова Дагъустанда Советрин Союз чкIайдалай инихь сад лагьай сефер яз аялринни жаванрин тешикат арадал гьун шад жедай кар тирдини алава хьувуна.

Арсен Гьажиева республикадин жегьилрин крарин рекьяй министерстводи кадрийрин резерв арадал гьун патал кьиле тухузвай кIвалахдикайни лагьана. Кьилди кьачуртIа, конкурсдин бинедаллаз Дагъустандин кьилин вузрай активный жегьилар министерстводиз кIвалахал кьабулнавайди ва и кар давамарун пландик кьайди раижна.

Гуьрушдин сергьятра аваз мадни Кеферпатан Кавказдин жегьилрин "Машук" тIвар ганвай форумда алай йисуз санлай 18,2 млн манатдин кьадарда аваз 34 грант (ида вири грантин 30 % тешикатлава) дагъустанвийри кьачурди, идалайни гьейри, коммерциядинбур тушир 3 тешикатдиз чпин проектар кьилиз акьудун патал 2,5 млн манат пул чара авурдини кьейдна.

Гуьгьунлай мярекатдал жегьилриз гаф гана. ИкI, "Идальго" тIвар алай интеллектуальный кьугьунрин клубдин руководитель Руслан Рузанова Дагъустандин Кьилин клубдин гуьрметлу магистрвилдин знак вахкана, типIрен кIалубда авай статутка - кьатунрин бажарагьлу вилин кьилин ярж-пишкешна, клубдин планрикайни суьгьбетна.

Гуниб райондин Чохдай атанвай Заур Цохолова чпин хуьре этнокультурдин центр авайди, гележегда и центрада Дагъустандин художникрин эсерин галерея арадал гьун пландик кьайди раижна.

"Россиядин школьникрин гьерекаат" тIвар ганвай Вироссиядин аялринни жаванрин организациядин Дагъустандин отделенидин руководитель Людмила Саидовади Рамазан Абдулатиповавай школайра вожатыйрин ва тербиядин рекьяй заместителрин кьуллугьар хуьн тIалабна.

Мярекатдин нетижаяр кьадай чIавуз РАБдулатипова РД-дин культурадин министр З.Бутаевади гележегда и жуьредин гуьруш яратмишунардай жегьилрихь галаз Шииратдин театрда тешикатун тапшурмишна.

Эхирдай республикадин Кьили жегьилрин тешикатрин башчийри, республикадин жегьилрин политика вилик тухунин карда тафаватлу хьайи ксарив гьоснаградаяр вахкана. Жегьилри, чпин нубатдай яз, региондин Кьилиз чухсагьул малумарна.

Ш.Рзакъулиев - РД-дин халкьдин артист

Дагъви ШЕРИФ

Алатай гьафтеда Дагъустан Республикадин культурадин министр Зарема Бутаевади чи ватангьили тIвар-ван авай кларнетчи, РД-дин ва Азербайжандин лайихлу артист Ширбет РЗАКЪУЛИЕВ "Дагъустан Республикадин халкьдин артист" лагьай награда вахкана.

Министрди кьунши кье уьлкведин машгьур артистдив, кье уьлкведани халкьарин дуствилин вири мярекатрин гуьрметлу иштиракчидив награда вахкунин важиблу месэла РД-дин Кьили вичел ихтибарнавайди кьейдна. Дагъустандинни Азербайжандин дуствилин, медениятрин алакьаяр мягькемарунай адаз сагьрай лагьана.

- Дагъустанвийри куьн халкьдин надир музыкант хьиз малум я! Алава яз куьн Дагъустандин халкьдин музалатрин оркестрдин солист хьизни рикIел алама. Куьн вини дережадин конкурсрин лауреат, призёр хьанва, гьа жигьетдай яз - Молдавиядин "Хрусталдин кларнет" конкурсдинни. Чи республикада Азербайжандин мугьамдин театрди галаз куьне гайи концертар агьалийри

хушдиз кьабулна. Азербайжанда Дагъустан Республикадин йикьар кьиле фидайла куьне гайи куьмекрай, Бакуда ва Хачмазда концертриз мугьман хьунай ва а мярекатар гурлу авунай сагьрай, - давамарна министрди.

Алава яз З.Бутаевади бажарагьлу артистдиз Дагъустандин халкьдин музалатрин оркестрди галаз Азербайжанда концерттар тешикунин меслят кьалурна ва Ширбет Рзакъулиева и теклиф хушдиз кьабулна.

Ширбет Рзакъулиева вичин рахунар Дагъустандиз бахшнавай ширидлай башламишна ва дуствилин алакьаяр хуьз гьамиша гьазур тирди лагьана.

- Дагъустан - им зи ватан я. Зи пешекарвилдин яратмишунрин рехьни Дагъустандиз эгечIнавайди я. Махачкялада Готфрид Гьасанован тIварунихь галай музучилищеда кIелна, кIвалахиз башламишна. И кардал за гьамиша кьимет эцигзавайди я. Халкьар, уьлквейар садзавай, абурун арада дуствилин алакьаяр мягькемарзавай искусстводиз, жуван ватандиз кьуллугьиз зун гьамиша гьазур я. Чими гафарай ва виниз тир наградадай сагьрай! - лагьана жавабдин гафун РД-дин халкьдин артистди.

Ширбет Рзакъулиев 1951-йисуз Худата ахцегьвидин хизанда дидедиз хьана. Гьвечли чIавалай халкьдин сивин яратмишунрал, музалатрал рикI алаз чехи хьайи гадади Махачкялада музучилище, Уь.Гьажибегован тIварунихь галай Бакудин консерватория акьалтарна. Дагъустандинни Азербайжандин гьар жуьре оркестррани ансамблра, гьа жигьетдай яз Зейнаб Ханларовадин халкьдин музалатрин оркестрдин солист яз кIвалахна. Кье уьлкведани еке машгьурвал кьазанмишай Ширбет Рзакъулиев международный дережадин са жерге конкурсринни фестивалрин лауреат я.

"Шарвили" опера

Дагъви ШЕРИФ

Махачкялада Урусин драмтеатрда РД-дин Госпремиядин лауреат, РФ-дин искусстводин лайихлу деятель Мегьамед ГьУЬСЕЙНОВАН 75 йисан юбилейдиз талукь яз адан "Шарвили" опера кьалурна.

Юбилярди гьа, чи халкьдин "Шарвили" эпосдиз талукьарнавай зурба эсердин, операдин автордихь галаз салам-калам хьайдалай кьулухь тамашачийри залда чкаяр кьуна.

Дагъустанвийриз и опера акваз сад лагьай сефер туширтIани, ада гьар сад вичин тагьсирдик кутуна, абур тарихдин зурба вакьайрин шагьидар хьана. Опера гьавурда гьатуниз четин эсер я. Авторди адан гьавурда тамашачияр гьатун патал вири алахьунар авунва - парталар, гьерекатар физвай сегьнеяр, артистри чеб тухузвай тегьер, саки вири куьлб-шувльяр кьадим девирдинбуруз мукьва я. Сегьнедал кьиле физвай гьерекатриз килигайла, гуя и вакьияр ви вилик

гьакькикьатда кьиле физва, вун абурун шагьид я.

И опера кье паюникай ибарат я. Тарихдин делилрал бинеламиш хьана, автор халкьдин кьадим адетар, кьуьлер, манияр арадал хкиз алахьнава. Вири вакьияр халкь чапхунчийрикай азад авунин женгерихь галаз алакьада аваз кьалурнава ва алпан халкьар лукьвар тахьайди, абур Шарвили хьтин пагьливанри гьамиша азадвиле хвейиди, стха халкьаризни куьмекар гайиди кьалурзава.

- Дагъустандин художественный литературада, искусстводин эсерра чи эрадал кьведалди I асирда римлуьрихь галаз эрменийрин, иберрин, алпанрин саналди тир женгер кьалурнавач, - лагьана М.Гьусейнова. - Игитвилдин "Шарвили" эпос тарихдин гьа вакьиярихь галаз кьазва. Шарвили пагьливандин кьаматдин куьмекдалди зун чи халкьарин тарихдиз килигзава, ам арадал хкизва. Опера за арадал гьана, чи коллективдини хьсан кIвалахна, амма сегьнеламишуник парабуру хев кутазвачир. Анжах чи ватангьили Сулейман Керимов хьтин кьегьал хчин харжийрихьди тамашачийриз сифте яз опера акунай.

Опера дирижёр-постановщик РД-дин халкьдин артист Новруз Шагьбазован, режисёр-постановщик Диана Бижитуевадин, РД-дин лайихлу художник Ибрагимхалил Суьпянован, хореограф-постановщик, Россиядин лайихлу артист Муса Оздоеван, хормейстер Наталья Макеевадин ва, гьелбетда, проектдин музыкадин режьбер, Россиядин искусстводин лайихлу деятель Мегьамед ГьУьсейнован кьуватралди сегьнеламишна.

Халкъдин муаллим тебрикна

Хазран КЪАСУМОВ

Акьалтзавай несил тербияламишуниз, уьмуьрдин шегьредал акъудуниз уьмуьр бахшнавай инсанар чи арада гзаф ава. Вичиз гьахьлудаказ муаллимрин хуьр лугъузвай Курхурелай тир Дагъустан Республикадин халкъдин муаллим Небиюлагъ Абдурагимович АЛХАСОВ гьахьтин муаллимикай сад я.

Алай йисан 10-декабрдиз Къасумхуьрел шадвилерин "Лейла" залда Небиюлагъ Алхасован 80 йисан юбилейдиз талукъ гурлу мярекат киле фена. Н.Алхасоваз хайи югъ мубаракиз Сулейман-Стальский райондин кьил Нариман Абдулмуталибов, райондин депутатрин Собранидин председатель Штибег Мегьамедханов, райондин администрациядин кьилин везифаяр тамамарзавай Лацис Оружев, школайрин директорарни муаллимар, юбилярдин виликан ученикар, мукьва-кылияр, ярар-дустар, кьунши районрай ва Дербентдай, Махачкъаладай мугьманар атанвай. Ида Небиюлагъ Абдурагимовичаз районда, хуьре, жемьатдин арада авай члехи гьуьрмет, кланивал къалурзавай. Халкъдин муаллимдин юбилейдин мярекат машгур тамада, музыкант ва мандар Мурвет Милагимова киле тухвана.

Сифте Кьулан Сталприн юкьван школадин рушарин "Куьре" ансамблди ва Курхуьруьн 2-нумрадин юкьван школадин аялрин хорди юбилейдиз бахшнавай шириар клелна, "Муаллим" мани лагъана, туьнт кьуьлер авуна.

Райондин образованидин управленидин кьилин пешекар Венера Абдуселимовади халкъдин муаллим Небиюлагъ Абдурагимовичан уьмуьрдин ва зегьметдин рекьикай

гегьенш рахунар авуна. Ада кьейд авурвал, 1953-йисуз Къасумхуьруьн юкьван школа, 1957-йисуз Дагъустандин Стал Сулейманан тиварунихъ галай пединститут акьалтларай Н.Алхасова Хив ва Сулейман-Стальский районрин школайра муаллимвиле, завучвиле зегьмет члугуна. 1979-йисалай кьенин йикъалди ада Курхуьруьн 2-нумрадин школадин директорвиле кваллахзава. Небиюлагъ Абдурагимовичан дурумлу зегьмет се-

беб яз школа районда хъсанбурун жергеда гьатна, адаз РФ-дин образованидин министерстводин диплом, Президентдин грант, Вирисоюздин конкурсда гьалиб хьунай "Йисан школа" тивар гана. Небиюлагъ Абдурагимовичахъ гзаф кьадар дипломар, грамотаяр, лайихлу тиварар, гьабуркай яз "Дагъустан Республикадин халкъдин муаллим" лагъай тивар ава. Ада чирвилер ва тербия гайи гзаф гадайрикайни рушарикай члехи дережайрин руководителар, алимар, дуктурар, муаллимар ва маса пешейрин сагьибар хьанва.

- Хъсан руководитель, гьуьрметлу муаллим, общественник, насигьатчи хьиз, Небиюлагъ Абдурагимович чешнелу хизандин кьилни я, - давамарна Венера Абдуселимовади. - Лугъуз жедда хьи, Небиюлагъ муаллим уьмуьрда фенвай 80 йисан рехъ баркалла кьведайди я, и рехъ ада давамарни ийизва.

Райондин администрациядин, депутатрин Собранидин ва кьилди вичин патай юбиляр Нариман Абдулмуталибова тебрикна. - Дагъустан Республикадин муаллим лагъай члехи тиварцин сагьиб хьун - им члехи бахт я. Квез муаллимрин муаллими гьахьлудаказ лугъузва. Чаз аквазва хьи, кье и члехи зал инсанрив ацланва, им квез гьуьрмет авунин ли-

шан я. Муаллимвал - им гьуьрметлу, гьа са вахтунда гзаф четин пеше я. Куьне и рекье бегьерлудаказ зегьмет члугваз, акьалтзавай несил уьмуьрдин шегьре рекьел акъудиз асирдин са паюнилай гзаф я. Квез алхишдин гьикьван гафар лагъайтлани тимил я. 80 йисан юбилей мубарак авуналди, гьуьрметлу Небиюлагъ Абдурагимович, чаз квехъ мягькем сагьламвал, хизандин бахтлувал, веледрикайни хтулрикай рикл динж хьана кланзава.

Тебрикдин келимайрилай гьуьгьуниз Нариман Абдулмуталибова педагогикадин зегьметдин ветеран Небиюлагъ Алхасоваз райондин администрациядин патай Гьуьрметдин грамота, пулдин пишкеш ва чьунгьур гана.

Райондин образованидин управленидин начальник Индира Османовади лагъайвал, Небиюлагъ Абдурагимович Аллагьдин патай кьетлен бажарагъ ганвай, муаллим хьун патал халкънавай кас я.

Курхуьруьн жемьатдин тиварунихъай Н.Алхасоваз 80 йисан юбилей хуьруьн администрациядин кьил Радик Гьажалиева мубаракна, савкьатни гана.

Мярекатдал Н.А.Алхасоваз тебрикдин, алхишдин келимаяр гваз райондин образованидин управленидин кьилин пешекарар Къачабег Аминов, Муминат Бабаханова, Дарклуш-Къазмайрин, Вино Сталприн, Эминхуьруьн, Герейханован 2-нумрадин, Кьулан Сталприн ва Къасумхуьруьн 1-нумрадин юкьван школайрин директорар тир Савзихан Савзиханов, Башир Алиев, Рагьим Османов, Малаудин Сафаралиев, Ифриз Бабаева, Зубаир Устаев, райондин образованидин работникрин профсоюзрин комитетдин председатель Халилбег Халилбегов, Мегьарамдхуьруьн райондин Советский хуьруьн юкьван школадин муаллим Каминат Ханмегьамедова, шаир Сажидин Саидгьасанов, Курхуьруьн 2-нумрадин юкьван школадин муаллим Райсудин Набиев (ада са шумуд манини лагъана), Махачкъалада яшамеш жезвай юбилярдин вах Инжилат Агьмедова ва масабур рахана.

Гьар са касдин рахунрилай гьуьгьуниз Дагъустан Республикадин лайихлу артист Омар Меликова, Топфик Мегьамедова, Эрзиман Османова, ашукъ Рустам Къарибова, Мурвет Милагимова, Советский хуьруьн школадин муаллимрин фольклордин "Ялцугъ" ансамблди манияр лагъана, клватл хьанвайбуру кьуьлерна.

Фестивалдин гьалибчияр

Къагьриман ИБРАГИМОВ

Белиж поселоқдин аялрин яратмишунрин квал кардик кваз саки 40 йис жезва. Ина художественный ва эстетикадин 9 тешикат ава. Жаванри гьар йисуз районда, республикада ва Россиядин маса регионра тухузвай гьар жуьре конкурсра, фестивалра иштиракзава, сифтегьан чкаяр къазва.

Алай йисан гатуз аялрин яратмишунрин квалли Москвада "С любовью к России" тивар алаз киле феи жегьилрин ва муаллимрин регионрин уртах этнокультурный фестивалдин заочный паюна иштиракна. Аниз вад номинациядай (изобразительный искусство, храй шей, хьуьтуьл игрушка, халичадин нехиш, цвалралди нехиш янавай затл) Белиждин аялри гьазурнавай ирид кваллах ракурна.

Зулухъай Белиждин аялрин яратмишунрин кваллииз сад лагъай этапда кьуд кваллах гьалиб хьанвай хабар ва Москвада очный этапда иштиракунин теклиф хтана.

- Москвадиз фестивалда иштиракун патал чун кьуд муаллими цликъвед аял фена кланзавайди тир, - лугъузва фестивалдин иштиракчи, Россиядин умуми образованидин гьуьрметлу работник, Россиядин художникрин Союздин член, машгур художник **Мелик АГЪАБАЛАЕВА**. - Чалай гьейри Кеферплатан Кавказдин регионрай атанвай маса векилар авачир. Са гьафтеда Москвада яшамеш жез, рекьериз-хуьлериз гзаф такьатар кланзавай. Амма аялрин я диде-бубайри кьил кутун тавуниз, я са спонсор тахуниз килигна, чавай виридавай физ хьанач. Нетихада са зун фена. Гьайиф кьведай кар ам я хьи, аялар Москва аквадай, чпин таяр-туьшерихъ галаз рахадай, таниш жедди бахтуникай хкатна.

Этнокультурный фестиваль 31-октябрдилай - 5-ноябрдалди киле фена. Ана семинарар, аялрин кваллахрин выставкаяр, музейриз килигунар, вебинарар, мастер-классар, форумар, концертар ва маса мярекатар хьана.

Останкинодин «Королевский» тивар алай концертдин залда кьур нетихайри чун гзаф шадарна. Ина гьалибчийрив призар ва наградаяр вахкана. Сад лагъай дережадин лауреатвилдин дипломриз **Сафият ТАЛИБОВАДИН** гьилик чирвилер кьачузвай **ИБРАГИМОВА Динара** ва **КЪАЧАЕВА Айсанат**, **Эльмира ШИХМЕГЪАМЕДОВАДИН** ученица **АГЪМЕДОВА Жасмина**, Финалдиз акъатайдан дипломриз **Сафият ТАЛИБОВАДИН** ученикар **Сара АБДУЛАЕВА**, **Умрият КЕМРАМОВА**, **Эсли МЕГЪАМЕДОВА** ва **Айша ТАГЬИРОВА** лайихлу хьана.

Москвада киле феи фестивалдин гьалибчияр, финалистар ва муаллимар 5-декабрдиз Белиждин администрацияда поселоқдин кьил **Рамиз ГЪАБИБУЛЛАЕВА** шад гьалара къабулна. И мярекатда гьакни Белиж поселоқдин депутатри, школайрин директорри ва масабур иштиракна.

Фестивалдин иштиракчийриз ва гьалибчийриз къазанмишнавай члехи агалкьун риклин сидкьидай тебрикай Белиж поселоқдин депутатрин Собранидин председатель Рамиз Гьабибулаева лагъана:

- Малум тирвал, поселоқдин администрацияди жегьилриз талукъ политикадиз кьетлен фикир гузва. Кье Белиждин агьалияр патал кьетлен вакъиа хьана. Аялри хайи Дагъустан, Белиж поселоқ чи уьлкведин меркез тир Москвада машгурна. Гьелбетда, аялар дуьздаказ тербияламишунин, абуруз чирвилер гунир рекье муаллимрин зегьмет екеди я.

Фестивалдин гьалибчидин баде тир **Зоя АГЪМЕДОВАДИ** аялриз чирвилер ва тербия гунир гьакьисагъ зегьметдай муаллимриз сагърай лагъана.

Анал аялризни муаллимриз члехи агалкьун тебрикунин хуш келимаяр гваз Азиз Сефербегов ва Эседуллагъ Саидов рахана.

Мярекатдин эхирдай поселоқдин администрациядин патай фестивалдин вири иштиракчийриз грамотаяр, кьиметлу пишкешар, цуьквер гана ва рикел аламуькдай шикил яна. **Мелик АГЪАБАЛАЕВА** поселоқдин администрациядиз вичи члугунвай шикил пишкешна.

Президентдин Грантдин сагьиб

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

ДГУ-да теоретический ва математический физикадин кафедрдин доцент, старший преподаватель яз кваллахзавай РАН-дин ДНЦ-дин илимдин члехи кьул-лугъчи, чи ватандаш - 27 йисан яшда аваз физикадинни математикадин илимрин докторвилдин тивар кьачунвай Заур АЛИСУЛТАНОВ "Физика ва астрономия" хилляй 2017-йисуз государстводи Россиядин жегьил алимирз куьмек гуниз талукъ конкурсда дагъустанвийрикай гьалибвал къазанмишнавай анжах са алим я.

Топологический материалрин (графендиз ухшар кьурлушрин, топологический изоляторрин, вейлеван полуметаллрин) электронный лишанар ахтармишуниз талукьарнавай Заур Алисултанован кваллахдиз РФ-дин Президентдин грантар тайнардай Советди еке кьимет гана. Дагъустандин алимдин гафаралди, Советди конкурсдин иштиракчийри киле тухузвай неинки ахтармишунин, гьакни вири кваллахдизни кьимет гузвай.

- РФ-дин Президентдин грантар тайнардай Советдик вужар акатзаватла, гьи лишанризни уьлчмейриз тамашна кваллахриз кьимет гузватла, садазни малум туш. Амма Советдин членри ахтармишунар гележег авайбуру хьуниз, алимдин жуси ерийриз ва кваллахдин бажарагьлувилди фикир гузвайди чизва, - алава хьувуна Заур Алисултанова.

Кьейд авун лазим я хьи, гила З.Алисултановахъ Россиядин Президентдин кье Грант хьанва. Сад лагъай Грант алимди 2015-2016-йисара графендиз талукъ ахтармишунрай къазанмишна.

РИКЕЛ ХКИН: алай йисан майдиз Заур Алисултанова "Электронные свойства свободного и эпитаксиального графена" темадай докторвилдин диссертация агалкьунралди хвенай. 2013-йисуз З.Алисултанов Дагъустан Республикадин Президентдин Грантдизни лайихлу хьанай, Дагъустандин физикадинни математикадин илимрай жегьил алимрин арада киле феи конкурсдани ада гьалибвал къазанмишна.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди Заур Замировичаз нубатдин агалкьун риклин сидкьидай тебрик авунихъ галаз сад хьиз, чи ватандашдиз ам илимдин рекье мадни гьуьндур дережайриз акъатун алхишзава. Чи халкъдихъ ихьтин кьегьал рухвар мадни артух хьун чи эрзиман мурад я.

Рагым Кельбеханован 80 йис

Къадим Дербентдин хва

Мердали ЖАЛИЛОВ

Филологиядин илимрин доктор, хъсан муаллим-литературовед, хайи ва урус члаларин еке сирдаш (ада кве члалални вичин теснифар кхъизва), марагълу суьгбетчи, яр-дустунал рикл алай дуст **Рагым Мурадович КЕЛЬБЕХАНОВАН** и йикъара 80 йис тамам жезва.

Чаз ам чи студент йисарилай чида. Жегилрин арада ам жегил, агилрин арада - агил я. Мецел датлана тимил хуьруьн, айгъам квай рахун алай и касдин кьиметрал садавайни шак гъиз жедач. Яни вич рахазвай месэла, иллаки члаланни литературадин месэлаяр адаз дибдай, дериндай чизва. Гъавилай адахъ галаз гъужетни къадач.

Мад са тереф: вичин муаллимвилдин сифтегъан камар ада урусин советрин девирдихъ галаз алакъалу авунатлани, илимдин кваллахар ада хайи лезги литература ахтармишуниз (Стлал Сулейман, Алибег Фатахов, Хуьруьг Тагьир ва мсб.) бахшна. И кардалди ада Дагъустандин литературоведенидин илимдик вичин лайхлу пай кутуна.

Адан илимдин кваллахар фадлай чи студентар-филологар патал кьимет эцигиз тежедай хътин ивириз элкьевена. Алимди лап муракаб, хейлин суалар алай месэлайрайни гъакъван фасагъатвилелди вичин фикрар лагъанва, кьиметар ганва.

Чи рикел алимдин 70 йисаз талукъарна тешкилай гурлу межлис алама. Ана Дагъустандин филологиядин твар-ван авай векилри иштиракна. Бязибуру юбилярдин гъакъиндай лагъай келимаяр гилани рикел хкун чаз кутугнаваз аквазва.

А мярекат киле тухвай машгур журналист-публицист, филологиядин илимрин кандидат Ильман Алипулатова алимдин рекьикай суьгбет авурвал, Рагым муаллим къадим Дербентда хана, гъана члехи хъана, мектеб акъалтарна. Литературадал, искусстводадал рикл алаз члехи хъайи ада члаланни литературадин муаллимдин рехъ хъязва. Адан рикл рагъэкъечдай патан классикрин эсеррал иллаки алай. Амма мектебда амаз хъсандиз чирай Пушкинани Лермонтован, Толстойни Чехован, Горькийдинни Маяковскийдин члала ва яратмишунри адан вичин гиссерал ва члаларал чан гъизвай. Эхъ, жаван члавуз теснифиз хъайи члаларин алам ада гилани дамарзава, кхъизва, хуралай клезава. Шииратни, гъакъатни адаз сад хъиз мукъва я. Устадивилелди суьгбетда ва клелда. Члаланни литературадин муаллимдиз артух герекзавайдини гъа и алакьунар тушни...

Амма Рагым Мурадовича мектебра яргъалди кваллахна. Ам чи республикадин гъа вичи акъалтарай килин вуздиз къевезва, адетдин муаллимвилелай рехъ башламишзава. Йисар акунаткуна акъатна. Рагым Мурадовича кам-камунихъ галаз вичин дережар къачуна. Виликан адетдин муаллим гила Урусатдинни Кеферпатан Кавказдин литературайрин кафедрадин профессор я.

Лезги литературадин классикрикай сад тир арифдар Стлал Сулейманан яратмишунрай кхъей кандидатвилдин диссертация докторвилдин диссертациядиз элкьуьрун адаз са артух залан акъвазнач. Чна винидихъни кьейднавай, Рагым Мурадовичан рикл чи классикадал аял вахтарилай алай. Адаз Къуьчхуьр Саидан, Етим Эминан, Алкъвадар Гъасанан эсернихъ галаз санал Алибег Фатахован, Хуьруьг Тагьиран, цийи девирдин маса авторинни эсерар дериндай чида. Печатда галаз-галаз лезгийрин шииратдин адетар арадал атуниз ва виликди финиз талукъ макъалаяр акъатзава. Сулейманакъай хъиз, Алибег Фатахован, Хуьруьг Тагьиран яратмишунрин кьетленвилерикай, абурун яратмишунри чи классикадин адетар гъикл давам жезватла, гъихътин цийивилер чи шииратдиз гъизватла, ачухарзавай ктабар майдандиз къевезва. Докторвилдин диссертацияни арадал атана.

Вич чна винидихъ твар кьунвай кафедрада лап кар алай профессор яз, ада неинки вичи кваллахзавай вузда, гъикл Дагъустандин

илимдин центрадани, Дагоследуниверситетдани, Педагогикадин илимдинни ахтармишуннардай институтдани, масанрани члехи кваллах тухузва. Студентриз чирвилер ва тербия гунихъ галаз сад хъиз, аспирантар гъазурзава, кандидатвилдин ва докторвилдин диссертацияр хуьзвайбуруз, гъам руководителъ ва гъам оппонент яз, куьмекар гузва.

Муаллим-методист яз, ада вузриз ва чи школайриз герек хейлин учебникар ва хрестоматияр арадал гъанва.

Литературовед-критик яз, ада чи алай аямдин литературадин месэлайрай лап важиблу макъалаяр кхъенва ва кхъизва. Ам "Самур" журналдин общественный советдин член я. Гъаф крарай меслят гун патал адал чи газетдин журналистарни хейлин вахтара алуькьзава. Гъамиша куьмек гуз гъазур Рагым Мурадовича гъавилай гъакъван гъуьрмет ва авторитет къазанмишнава.

Чаз инал гена са шумуд алимдин - Рагым Мурадович хъсандиз чидай ксарин келимаяр рикел хъиз кланзава. Са сеферда зун члехи алим-арифдар Рахидин Идаятович Гъайдаровал кьил члугваз фонвайла (9-май тир) адан патав Рагым муаллимни атанвай. Рахидин муаллимди Рагым муаллим чи аямдин "кар алай Сулеймановед я" лагъанай. Сулейман хъсандиз чир тахъанмаз лезгийрин маса классикар бажагъат дериндай ачухариз жеда...

Дарги халкъдин векил, илимрин доктор, литературовед Абдула Вагъидова лугъудай: "Рагым Мурадович тешпигъ авачир хътин бажарагъдин иеси я. Студентриз ада вичиз вуч хуш ятла, гъам чирзава. Адахъ вичин методика, чирвилерин дунья ава..."

Профессор, ДГУ-дин филфақдин декан Шабан Мазанова Рагым муаллим лап хъсан филолог, философ, психолог, публицист, прозаик, критик, лирик, дуст ва хизандин кьил хъиз рикел гъизва.

Шаир Ибрагым Гъусейнова Рагым Мурадовичахъ галаз клеви алакъаяр хуьдай. Ада лугъудай: "Рагым муаллим ми хъи кас я. Чинал са гаф, кьулухъай маса гаф лугъудайбурукай туш".

Генерал Муьгъуьдин Къагъриманова Рагым Мурадовичан сихилдин чварахар Къурагъ райондин Цилингрин хуьряй тирди кьейддай. Аквар гъаларай, шаирвилдин бажарагъни чи юбилярдив гъа къакъан дагъларайни ми хъи булахрай агакьна.

Алай вахтунда Рагым Мурадовича ял язава. Чна, адан виликан студентри, гилан дустари кевелай адал дамахзава ва юбилей тебрикзава:

*Яшамшрай Рагым муаллим!
Чи риклерин гъаким муаллим!
Сулейманан пак весият
Чирун я ви пак авсият!
Саиданни Эминан ирс
Кватлалзава, тахъана кис.
Вун рекъева, течиз къарай,
Хайи члал я риклин гъарай.
Халикди ваз гурай нусрети!
Тимил тежез риклин гъасрети!*

Фикрет ГЪАЖИЕВ

Текъей къуьрен
шурваяр

(Гъикая)

Дагълараз бейгъуш квай набататар битмишарун, абуру кьурурна хуьн, ишлемишун ва маса гун кевелай къадагъа тирди лап хъсандиз чизвай. Ятлани вичин сала, гъажибугъдайрин арада, такабурулувилелди цавуз хкаж хъанвай канабдин пуд тар акурла, Дагъларан рикелай вири алатна. Уьфтни ягъиз тежедай адакай гила ашукъ хъана ва, канабрин вилик метлер чилиз яна, гъилер цавуз хкажна, жуьже клекрен ван-целди башламишна:

*Я ад авай гъайи була,
Ви сериндик и тар кландай.
И гуьзелрин буйни-бухах
Чинар тарциз ухшар кландай...*

Дагълар илгъамдин луварилай эвичина, ашукъдикай гила экономист хъана: "Эгер и пуд тар за исаятда атлана кьурурайтла, са килодилай гъаф хъиз "шей" жеда, - гъисабунар къазва ада вичи-вичик. - Са кве гъафтеда хъсандиз гелкъвена, члехи хуьвуна, ахпа кватлайтла, гъакъван квед жеда. Жеда-е, эгер са мердимазар расалмиш тахъайтла, хуьруьн мент нида гъат тавуртла. "Цава авай дурнадилай, гъиле авай чимчир хъсан я", - лугъуда халкъдин мисалди. Гъавилай сивиз атайди ахъакон ахмаквал я".

Гила заготовителдиз элкьвей Дагълар фикридиз атанвай кар уьмуьрдиз кечирмишунив эгечда. На лугъуди, ада кватлазавайбуру канабдин пешер ваь, кьизилдин пиришар я. Ада, са пешни кхуд тавуна, набататар кьециларна, абуру квал гъайи гъайи пердедик кутуна, гъамбардиз хутахна. Ана пешер килди, танар килди кьуруриз куьрсарна. Рак агална, куьлег вичин жибинда туна, фена куьчедал...

Цлан клане куьгъне кланчунал ацукъай Дагълар хиярлик акатна. Са шикил маса шикилди эвеззавай. "Лугъуда хъи, дунья элкьвезва. И кардин гила зунни члалахъ жезва. Накъ рагъ авай, кве серинда... Акъазвани, гъаваярни кваз гъикъван фад-фад дегиш жезватла. Пака гъикл жедатла, цаварал алайдаз чида. Гъавилай пакадал вегъин тавуна, гъамбарда кьуразвай девлетдиз муьштери акъудна кланда. Вахтунда ам алудун килин архайинвал, жибиндин дулувални я..."

Жибин дулу хуьн патал, кьивачерик эвер кутуна, кьилив кваллахиз туна кланзавай. Канабдин пешерни танар кьурурна куьткун авуналди абурукай члугвадай "шей" тежедайди, адак тенбекни акадарна кланзавайди Дагълараз ван хъанай. Амма гъикъван акадардатла, гъикл гудатла, низ гудатла чизвачир. Са кве десте тенбекни къачуда, са гъевчи хътин "разведкани" ийида лагъана, жибинда пулни туна, ам кьунши хуьруьз рекъе гъатна. Анаг туьнт тенбек битмишардай устларралди фадлай машгур тир. Жемятни фадлай "рыночный экономикада" элячйнавай.

Гъамиша гьерекатдик квай шегъре рекъи кве патал пайнавай хуьруьз агакьайла, машиндай эвичилай Дагълар кьуд патла вил къуьрна. Куьчедин кве падни туьквенар, кафеяр, пивнояр, кабабханаяр я. Гъинихъ фидатла, гъим хъадатла, гъинай вичин суалдиз жаваб жегъидатла адан кьил акъатзавачир. Гъа и арада адан япарихъ "Хияллу жемир, кьайи пиво кланзаватла, илифа" - гафар агакьна. Ван атай патлахъ элкьвейла, адаз члехи гъарфаралди цлал "пиво" кхъенвай кваллин вилик акъвазна, вичиз хуьрезвай жегил акуну. "Гъа им зи чка я", - фикирна Дагълара, инанмиш камаралди гъанихъ фена.

Серин гъевчи квал саки ичизвай. Ракарин сиве авай столдихъ ацукънавай кве касди тади квачиз пиво хъвазвай. Дагълар иесидин гуьгъуьна аваз а кьилиз къван фена ва дезгедин патав гвай столдихъ ацукъна. Иесиди кве бокал пиво гъана, адан вилик эцигна, вични ацукъна.

Дагълар ина гъикъван ацукънатла вахт тайинарай кас хъанач, амма инай кефлу яз экъечина. Жечни бес, цийи "братди" касдиз гъамбарда кьурурзавайбуруз вуч ийидатла, гъикл ийидатла, гъина маса гудатла хъсандиз чирна. Дагълараз вичин жибарин пуларай ацлайди хъиз хъанвай. Пивнойдин иесидивай маса къачур кве десте тенбекни хуьчуьк кутуна, ам рекъел экъечл хуьвуна.

Кефияр кьумбар яз вичин гъаятдиз гъакъайла, Дагълараз, деве кьейи араб хъиз, чин члурна, кланчунал ацукънавай паб, вилери лупни тийиз, килигиз акъвазнавай аялар акуну. Гъасаятда нефес кьурана, тенбекдин дестеяр, хуьчуьклай цуьдгъуьнна, чилел аватна. Туькьурриз хъжен тийидай бедбахвал кьилел атайди кватлай адан чинин рангар атлана...

Киснава рахунал рикл алай паб, киснава чимчирар хътин аялар. И лал сегънеди Дагъларан рикл мадни агажарзава. Эхир адай асунай сесиналди "милица?" гаф акъатна.

- Эхъ, милица, милица! - ахъа хъана папан сив. - Ви акъатай нефсини зи квал члурна. Мал тулкуниз акъуддай чкадал гъана, кьуни-кьуншиирин чиниз килигдайвал тунач...

Акъваз хъийизмач Дагъларан паб, банд цвейи кьубу хъиз. Адан хесет хъсандиз чизвай Дагълар киснава. "Къуй рахурай. Кватл хъанвай къван пехирар ичиррай". "Милицаяр - зи кваллизи?... Абуру вуч авуна?... тлушунзава ам суалри. Эхир адавай мад давам гуз хъхъанач:

- Милицайри вуч авуна? Гъамбардиз фенани? - хабар кьуна папавай.

- Фена, фена! Гъамбардизни фена, квалеризни фена, саларизни...

- Ахпа?

- Ахпа хъфена. Машинда акъахна хъфена.

- Гъикл?

- Атайвал.

Я ачухдиз хабар къаз жезвач Дагъларавай, я рикл секинардай са жаваб жегъизвач папавай. Аяларни киснава.

Эхир папа и секинал члурна:

- Дагълар, вун акъулу са инсан я. Амма кар акъул хуьнал алач, нефс хвена кланда. "Бахтуни гуда, нефсини къакъажда", - мисал рикелай ракурмир. А сала авай зегъримарар валай гъейри садазни такур хъиз авайни ваз?..

- Абуру гила гъинава? Милицади хутахнани?

- Ваь. Атла тланурда руьхъеведиз элкьевена. Хъсан хъана кве тланурдиз фуяна. Милицаяр къапудихъ галамаз ви "девлет" гъана алугна...

Дагълараз амай гафарин ван хъхъанач. Я адаз мад са затни герекни ийизмачир. Гъаятдин юквалдай къарагъна, фена кланчунал ацукънавай папан гардан кьуна, пелез са темен гана ва риклин кьеняй манидиз ухшар авай са затл лугъуз башламишна:

*Зи кваллин берекаат,
Зи риклин гьерекаат,
Абуру мярекаат,
Лап ми хъи зиярат,
Лап мягъкем дарамат,
Захъ авай каинат
Вун я Рагымат.*

“Дагъустан” - 4-чкадал

ВОЛЕЙБОЛ

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай гъафтедин ял ядай йикъара Каспийскада, Али Алиеван тварунихъ галай Спортдин дворецда, волейболдай Россиядин чемпионатдин Высший “А” Лигадин 8-турдин сергъятра аваз Махачкъаладин “Дагъустан” команда Пермь шегъердин “Прикамье” командадихъ галаз къугъвана. Къве

юкъузни чи командади гъалибвал къазанмишна.

Къейд авун лазим я хьи, волейболдай “Дагъустан” командади республикада кыле тухузвай саки вири къугъунриз тамашиз къвезвайбурун арада Дагъустандин Къил Рамазан Абдулатиповни ава. ИкI, нубатдин къугъунризни ам, гъакIни РД-дин Гъукуматдин Председатель Абдусмад Гъамидов ва жавабдар къуллугърал алай мадни са жерге ксар тамашна.

8-турдин къугъуналди турнирдин таблицада “Прикамье” команда 2-чкадал алай, “Дагъустан” - 6-чкадал. Чи волейболистрилай къве юкъуз кыле феи къугъунрани 3:1 гъисабдалди гъалибвал къазанмишиз алакьна. Гила “Дагъустан” команда турнирдин таблицада 4-чкадал хкаж хъанва.

РИКIЕЛ ХКИН: 26 ва 27-ноябрдиз Ярославлда 7-турдин сергъятра аваз кыле феи къугъунра “Дагъустан” команда “Ярославич” командадиз 3:0 ва 3:2 гъисабралди кумукьнай.

Нубатдин, 9-турдин, сергъятра аваз къугъунар чи командади алай йисан 17 ва 18-декабрдиз Георгиевск шегъерда “Трансгаз” командадихъ галаз кыле тухуда.

“Къизилдин зул” турнирдин призер

ФУТБОЛ

Тофик БАХРАМОВ

Мукъвара Кеферпатан Алания-Осетия Республикадин Моздок шегъерда жаванрин арада футболдай “Къизилдин зул” тIвар ганвай турнир акъалтIна. Ана СКФО-дин регионрай тир 100-далай виниз гъвечIи футболистри чпин гъунарар къалурна. И турнирда иштиракIай Дербент шегъердай тир “Тефи” командади (ам къезил атлетикадай ва спортдин къугъунрин жуьрейрай аялринни жаванрин школада чирвилерни вердишвилер къачузвай спортсменрикай ибарат тир) 2-чка къуна.

Турнир кругдин къайдада кыле фена. Еке тежриба авай тренер Ибрагъим Султанован гъилик вердишвилер къачузвай жаван футболистриз “Алания” (ДЮСШ, Моздок), “Юность” (Владикавказ), “Ставрополдин ДЮСШ” командаяр кумукьна, абурухъ галаз кыле феи акъажунра “Тефи” командади вири санлай 12 балл къазанмишна. Анжах са сеферда абуру Прохладный шегъердин ДЮСШ-да вердишвилер къачузвай гъвечIи футболистриз кумукьна.

Нетижада арада са очкодин тафават аваз “Тефи” командадин футболистар 2-чкадиз лайихлу хъана.

Къейд авун лазим я хьи, “Тефи” командадин кылин гъужумдайди тир (форвард) Али Гъафизов турнирдин акъажунрин виридалайни хъсан бомбардир яз гъисабна, ада турнирдин сергъятра аваз кыле феи къугъунра 8 туп къаршидиз экъечIнавай командайрин варариз яна. “Виридалайни хъсан ярумчух защитник” номинациядай пишкешдиз “Тефи” командадин капитан Гъаиб Бремов лайихлу хъана.

Турнирда гъалиб хъайи гъвечIи футболистрив шад гъалара гъилляй-гъилиз къведай Кубок ва медаларни рикIел аламукъдай пишкешар вахкана.

“Тефи” командадин футболистри къезил атлетикадай ва спортдин къугъунрин жуьрейрай ДЮСШ-дин директор Нежеф Эмирбеговаз ва адан заместитель Икрам Апаеваз чпиз акъажунриз гъазурвал акваз кумек гунай, спонсорвилин кумекдайни “Тефи” тIвар алай коммерциядин фирмадин кыле авай ксариз - Тельман Гъамзаеваз ва Физули Сагъуеваз, мадни Дагъустандин эцигунардай материалрин комбинатдин генеральный директор Нариман Мусаеваз ва карчи Шабан Гъафизоваз чухсагул лугъуза.

А.Гъажиеван экуь къаматдиз бахшна

ВОЛЕЙБОЛ

ЧИ КОРР.

11-декабрдиз Мегъарамдхуьруьн 2-нумрадин ДЮСШ-да, Абрек Гъажиеван экуь къаматдиз бахшна, волейболдай рушарин арада районрин уртах турнир кыле тухвана. Турнирдин макъсад районрин школайра чирвилер къачузвай аялрин арада спортдин рекъяй уstadвал хкажун, волейбол машгъурун ва вилик тухун тир.

Акъажунра Мегъарамдхуьруьн, Сулейман-Стальский, Ахцегъ районрин ва Дербент шегъердин командайри чпин уstadвал къалурна.

Турнир ачухуниз талуькарнавай шад мярекатдал райондин депутатрин Собранидин председатель Абубакар Ханмегъамедова, ЦЗН-дин ГКУ-дин директор Мавзидин Гъажиева, образованидин управленидин профсоюздин тешкилатдин председатель Шевкет Мегъамедова, “Принт Рум” ООО-дин генеральный директор Мурад Мерданова, райондин методкабинетдин заведующий Исмаил Пирмегъамедова, Мегъарамдхуьруьн 2-нумрадин ДЮСШ-дин директор Жамидин Къазагъмедова, Мегъарамдхуьруьн

1-нумрадин ДЮСШ-дин волейболдай тренер Эседуллагъ Муртазаева, райондин идарайрин руководителри ва хуьрерин кыилери, гъакIни спортдал рикI алай гзаф ксари иштиракна.

Турнир ачухдайла, анал рахай Абубакар Ханмегъамедова ва амай ксарини Абрек Гъажиеван уьмуьрдикIай суьгъбетна, адан тIварцихъ хуш келимаяр гзаф лагъана.

- Гъуьрметлу аялар, кунь спортдин гъи жуьредал - волейболдал, футболдал, къуршахар кунал, фехтованидал - машгъул ятIа важибулу туш. Кар алайди ам я

хьи, спортдал машгъул хуни кунь гъам бедендин, гъамни руьгъдин жигъетдай лигимарзава. “Сагъ беденда - сагъ руьгъ” гъавайда лагъанвач. Спортзалда тренировкайрин вахтунда вичел гъалтавай четинвилериз дурум гузвай касди уьмуьрда вичел гъалтай четин месэлайрай экъечIдай рехъни регъятдаказ жагъурда, - къейдна турнирдин тешкилатчири.

Турнирда Дербентдин рушарин команда 1-чкадиз лайихлу хъана, абуруз Абрек Гъажиеван тIварунихъ галай Кубок гана. 2 ва 3-чкаяр, талуьк тирвал, Ахцегъ ва Мегъарамдхуьруьн районрин командайри къуна. Гъалиб хъайи командаяр грамотайралди, дипломралди ва пулдин пишкешралди къейдна.

ТIамаяр

Мегъамед СУЛЕЙМАНОВ

Са тIмил йикъар идалай вилик Махачкъалада, Родопский бульварда авай шахматрин павильонда тIамайрай (русские шашки) шегъердин турнир кыле фена. Спортдин и жуьредай турнир кы-

Акъажунрин кылин макъсад тIамайрал къугъун республикада машгъурун ва вилик тухун, дуствилин алакьаяр мягъкемарун ва спортдин и жуьредай республикадин дережада аваз кыле тухудай акъажунра иштиракдай ксар жагъурун тир.

Кругдин къайдада кыле феи и акъажунрин кылин судья Арсен Адзиев тир. Турнирда 1-чкадиз спортдин мастервиле кандидат, махачкъалави Мегъамед Сулейманов лайихлу хъана. Спортдин и жуьредай 1-разряд авай Мурад

ле тухунин теклиф гайиди Дагъустандин жегилрин культурадин центр тир. Турнирда республикадин са жерге районрайни шегъеррай тир тIамайрал рикI алай хейлин ксари иштиракна.

Салигъова (Махачкъала) - 2, спортдин мастервиле кандидат Батыр Зулпикарова (Каспийск) 3-чкаяр къуна.

Турнирдин гъалибчириз ва призериз грамотаяр ва медалар гана.

понедельник, 19 декабря

**ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ**

08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:40 Местное время. Вести-Дагестан
14:40 Местное время. Вести-Дагестан
17:20 Местное время. Вести-Дагестан
17:40 ТОКС ведет поиск. Дербент школа 19
17.55 «От учеников учителю». Памяти А.Мыльниковой
18.15 Акцент. Вести-Дагестан
20:45 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей. Итоги

07.45 **Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Республиканский театральный фестиваль-конкурс «Воспевшие Дагестан»**
08.30 Мультфильм
08.45 Х/ф «Полосатый рейс»
10.30 «Фестиваль-конкурс «Воспевшие Дагестан»
11.20 «Энергия мира»
12.05 «Парламентский вестник»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Служа Родине»
13.30 «Спортивный уик-энд»
14.05 «Подробности»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Марианна и Скарлетт»
16.00 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана

17.00 Ток-шоу «Откровенно говоря»
17.30 Д/с «Россия без террора» 1 с.
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Энергия мира»
21.00 «Память поколений. Анатолий Хуторянский»
21.45 «Кунацкая»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Х/ф «Чудак-человек»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
01.35 Т/с «Марианна и Скарлетт»
02.25 Д/с «Россия без террора» 1 с.
03.10 Х/ф «За пригоршню долларов»
04.50 «Кунацкая»
05.30 Х/ф «Парень из нашего города»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.20 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Про любовь.
13.20 Время покажет.
14.00 Новости.
14.15 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Время покажет.
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Невидимые со всеми.
18.00 Вечерние новости.
18.45 Давай поженемся!
19.50 Пусть говорят.
21.00 Время.
21.35 Т/с «Выйти замуж за Пушкина».
23.40 Вечерний Ургант.
0.00 Познер.
1.00 Ночные новости.
1.15 Время покажет.
2.05 Невидимые со всеми.
3.00 Новости.
3.05 Модный приговор.
4.05 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Вести. Местное время.
11.55 Т/с «Сваты».
14.00 Вести.
14.40 Вести. Местное время.
14.55 Т/с «Тайны следствия».
17.00 Вести.
17.20 Вести. Местное время.
17.40 Прямой эфир.
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Вести. Местное время.
21.00 Т/с «Тайны следствия».
22.55 Вечер с Владимиром Соловьевым.
1.25 Т/с «Сваты».
3.30 Т/с «Дар».

НТВ

6.00 Новое утро.
7.30 Студия Юлии Высоцкой.
8.00 Сегодня.
8.05 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с «Лесник».
12.00 Суд присяжных.
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.25 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
18.00 Говорим и показываем.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Мент в законе».
23.30 Итоги дня.
0.00 Поздняков.
0.10 Т/с «Морские дьяволы».
1.10 Место встречи.
3.05 Советские биографии.
4.05 Т/с «Хвост».
5.00 Т/с «Адвокат».

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми у себя дома.
7.30 Домашняя кухня.
8.00 6 кадров.
8.05 По делам несовершеннолетних.
11.05 Давай разведемся!
14.05 Свадебный размер.
15.05 Счастье из пробирки.
16.00 Т/с «Две судьбы».
18.00 Свидание для мамы.
19.00 Т/с «Две судьбы».
21.00 Т/с «Второе дыхание».
23.00 Свадебный размер.
0.00 6 кадров.
0.30 Т/с «Дочки-матери».
2.20 По делам несовершеннолетних.
4.20 Давай разведемся!
5.20 6 кадров.
5.30 Джейми у себя дома.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Х/ф «Первокурсница».
11.30 События.
11.50 Х/ф «Первокурсница».
12.25 Постскриптум.
13.25 В центре событий.
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.15 Городское собрание.
16.00 Тайны нашего кино. «Джентльмены удачи».
16.35 Естественный отбор.
17.30 Т/с «Жить дальше».
19.30 События.
20.00 Право голоса.
21.45 Петровка, 38.
22.00 События.
22.30 Продавцы мира. Спецрепортаж.
23.05 Без обмана. «Чудесное фуфло».
0.00 События. 25-й час.
0.30 Детектив «Мавр сделал свое дело».
4.30 Д/ф «Брежнев. Охотничья дипломатия».
5.15 Д/ф «Ирина Алферова. Не родись красивой».

вторник, 20 декабря

**ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ**

08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Магудере» (на агулском языке)
11:40 Местное время. Вести-Дагестан
14:40 Местное время. Вести-Дагестан
17:20 Местное время. Вести-Дагестан
17:40 За и против. Дискуссионный клуб
18.05 Обычные люди Абдурашид Магомедов
18.45 Реклама
20:45 Местное время. Вести-Дагестан

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Хрустальный мир»
09.20 Х/ф «За пригоршню долларов»
11.10 Ток-шоу «Откровенно говоря»
11.45 «Память поколений. Анатолий Хуторянский»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 Приоритетные проекты развития РД
13.10 «Энергия мира»
13.45 «Кунацкая»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Марианна и Скарлетт»
16.00 Мультфильм

16.30 Время новостей Дагестана
17.00 Ток-шоу «Откровенно говоря»
17.30 Д/с «Россия без террора» 2 с.
18.45 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Подробности»
20.50 «Энергия мира»
21.45 «Правовое поле»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Угол зрения»
23.30 Д/ф «Разгром Надир-Шаха»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
01.35 Т/с «Марианна и Скарлетт»
02.25 Д/с «Россия без террора» 2 с.
03.10 Х/ф «Печать зла»
04.50 «Правовое поле»
05.20 Х/ф «Первые замужем»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.20 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Про любовь.
13.20 Время покажет.
14.00 Новости.
14.15 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Время покажет.
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Невидимые со всеми.
18.00 Вечерние новости.
18.45 Давай поженемся!
19.50 Пусть говорят.
21.00 Время.
21.35 Т/с «Выйти замуж за Пушкина».
23.30 Вечерний Ургант.
0.10 Ночные новости.
0.25 Время покажет.
1.15 Невидимые со всеми.
2.10 Мужское/Женское.
3.00 Мужское/Женское.
3.20 Модный приговор.
4.20 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Вести. Местное время.
11.55 Т/с «Сваты».
14.00 Вести.
14.40 Вести. Местное время.
14.55 Т/с «Тайны следствия».
17.00 Вести.
17.20 Вести. Местное время.
17.40 Прямой эфир.
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Вести. Местное время.
21.00 Т/с «Тайны следствия».
22.55 Праздничный концерт ко Дню работника органов безопасности РФ.
1.00 Т/с «Сваты».
3.05 Т/с «Дар».

НТВ

6.00 Новое утро.
7.30 Студия Юлии Высоцкой.
8.00 Сегодня.
8.05 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с «Лесник».
12.00 Суд присяжных.
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.25 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
18.00 Говорим и показываем.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Мент в законе».
23.30 Итоги дня.
0.00 Т/с «Морские дьяволы».
1.00 Место встречи.
3.00 Квартирный вопрос.
4.05 Т/с «Хвост».
5.00 Т/с «Адвокат».

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми у себя дома.
7.30 Домашняя кухня.
8.00 6 кадров.
8.05 По делам несовершеннолетних.
11.05 Давай разведемся!
14.05 Свадебный размер.
15.05 Счастье из пробирки.
16.00 Т/с «Две судьбы».
18.00 Свидание для мамы.
19.00 Т/с «Две судьбы».
21.00 Т/с «Второе дыхание».
23.00 Свадебный размер.
0.00 6 кадров.
0.30 Т/с «Дочки-матери».
2.25 По делам несовершеннолетних.
4.25 Давай разведемся!
5.25 6 кадров.
5.30 Джейми у себя дома.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Доктор И...
8.40 Комедия «Не хочу жениться!»
10.25 Д/ф «Леонид Броневой. А вас я попрошу остаться».
11.30,14.30,19.30 События
11.50 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи».
13.40 Мой герой.
14.50 Город новостей.
15.15 Без обмана. «Чудесное фуфло».
16.00 Тайны нашего кино. «Иван Васильевич меняет профессию».
16.35 Естественный отбор.
17.30 Т/с «Жить дальше».
20.00 Право голоса.
21.45 Петровка, 38.
22.00 События.
22.30 Осторожно, мошенники! Дырка от булочки.
23.05 Свадьба и развод. Анастасия Волочкова и Игорь Вдовин.
0.00 События. 25-й час.
0.30 Право знать!
2.05 Х/ф «Любит - не любит»

среда, 21 декабря

**ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ**

08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Очар»
11:40 Местное время. Вести-Дагестан
14:40 Местное время. Вести-Дагестан
17:20 Местное время. Вести-Дагестан
17:40 Разговор с горями. Мурад Гамидов
17.55 Все начинается с дороги. Омари Аскандаров
18.10 Триумф в Пятигорске
20:45 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана

07.15 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Хрустальный мир»
09.20 Х/ф «Печать зла»
11.30 Ток-шоу «Откровенно говоря»
12.05 «Угол зрения»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Правовое поле»
13.30 «Энергия мира»
14.00 «Подробности»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Марианна и Скарлетт»
16.00 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 Ток-шоу «Откровенно говоря»
17.30 Д/с «Россия без террора» 3 с.

18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» «Голос поэта» Магомед Гамидов
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Год гор»
20.45 Дневник концерта «Мир сквозь танец»
21.05 «Вдохновение»
21.45 «Жилой мир»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Аутодафе»
23.45 Д/ф «Школа Мурада Кажлаева»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» «Голос поэта» Магомед Гамидов
01.35 Т/с «Марианна и Скарлетт»
02.25 Д/с «Россия без террора» 3 с.
03.10 Х/ф «Зарубежный роман»
05.00 «Жилой мир»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.20 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Про любовь.
13.20 Время покажет.
14.00 Новости.
14.15 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Время покажет.
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Невидимые со всеми.
18.00 Вечерние новости.
18.45 Давай поженемся!
19.50 Пусть говорят.
21.00 Время.
21.35 Т/с «Выйти замуж за Пушкина».
23.30 Вечерний Ургант.
0.05 Ночные новости.
0.20 Время покажет.
1.10 Невидимые со всеми.
2.00 Мужское/Женское.
3.00 Новости.
3.05 Модный приговор.
4.05 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Вести. Местное время.
11.55 Т/с «Сваты».
14.00 Вести.
14.40 Вести. Местное время.
14.55 Т/с «Тайны следствия».
17.00 Вести.
17.20 Вести. Местное время.
17.40 Прямой эфир.
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Вести. Местное время.
21.00 Т/с «Тайны следствия».
22.55 Вечер с Владимиром Соловьевым.
1.25 Т/с «Сваты».
3.30 Т/с «Дар».

НТВ

6.00 Новое утро.
7.30 Студия Юлии Высоцкой.
8.00 Сегодня.
8.05 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с «Лесник».
12.00 Суд присяжных.
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.25 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
18.00 Говорим и показываем.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Мент в законе».
23.30 Итоги дня.
0.00 Т/с «Морские дьяволы».
1.00 Место встречи.
3.00 Дачный ответ.
4.05 Т/с «Хвост».
5.00 Т/с «Адвокат».

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми у себя дома.
7.30 Домашняя кухня.
8.00 По делам несовершеннолетних.
11.00 Давай разведемся!
14.00 Свадебный размер.
15.00 Счастье из пробирки.
16.00 Т/с «Две судьбы».
18.00 Свидание для мамы.
19.00 Т/с «Две судьбы».
21.00 Т/с «Второе дыхание».
23.00 Свадебный размер.
0.00 6 кадров.
0.30 Мелодрама «Дамское танго».
2.15 По делам несовершеннолетних.
4.15 Давай разведемся!
5.15 Тайны еды.
5.30 Джейми у себя дома.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Доктор И...
8.45 Комедия «Опасно для жизни»
10.35 Д/ф «Ирина Муравьева. Самая обаятельная и привлекательная»
11.30,14.30,19.30 События
11.50 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи».
13.40 Мой герой.
14.50 Город новостей.
15.15 Свадьба и развод. Анастасия Волочкова и Игорь Вдовин.
16.00 Тайны нашего кино. «Чародей».
16.35 Естественный отбор.
17.35 Х/ф «Три счастливых женщины», 1 и 2 с.
20.00 Право голоса.
21.45 Петровка, 38.
22.00 События.
22.30 Линия защиты.
23.05 90-е. Королевы красоты
0.00 События. 25-й час.
0.25 Русский вопрос.
1.10 Х/ф «Василиса».
5.05 Д/ф «Засекреченная любовь. Дуэт солистов».

четверг, 22 декабря

**ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ**

08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Турчидаг»
11:40 Местное время. Вести-Дагестан
17:20 Местное время. Вести-Дагестан
17:40 Мир Вашему дому Дагестан спортивный
18.15 К Дню энергетика «Профессионалы»
18.45 Реклама
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
08.00 Мультфильмы

08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Хрустальный мир»
09.20 Х/ф «Зарубежный роман»
11.10 Ток-шоу «Откровенно говоря»
11.45 «Аутодафе»
12.30 Время новостей Дагестана
13.10 Дневник концерта «Мир сквозь танец»
13.25 «Год гор»
13.45 «Жилой мир»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Марианна и Скарлетт»
16.00 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 Ток-шоу «Откровенно говоря»
17.30 Д/с «Россия без террора» 4 с.

18.30 Обзор газеты «Хакыкьат»
18.45 Передача на аварском языке «Паданги палалги замани»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «На виду спорт»
21.05 «Вернисаж»
21.25 Дневник IV форума СМИ Северного Кавказа
21.55 «Агросектор»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Разумный взгляд»
23.40 Д/ф «Дикая дивизия»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на аварском языке «Паданги палалги замани»
01.35 Т/с «Марианна и Скарлетт»
02.25 Д/с «Россия без террора» 4 с.
03.10 Х/ф «Дикарь»
05.00 «Разумный взгляд»
05.35 Х/ф «Дерсу Узала»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.20 Контрольная закупка.
9.55 Жить здорово!
11.00 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.25 Контрольная закупка.
12.50 Про любовь.
14.00 Пресс-конференция Президента РФ Владимира Путина. Прямая трансляция.
17.00 Новости.
17.15 Время покажет.
19.00 Невидимые со всеми.
20.00 Пусть говорят.
21.00 Время.
21.35 Т/с «Выйти замуж за Пушкина».
23.40 Вечерний Ургант.
0.15 На ночь глядя.
1.15 Время покажет.
3.00 Новости.
3.05 Модный приговор.
4.05 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
12.00 Пресс-конференция Президента РФ Владимира Путина. Прямая трансляция.
15.00 Вести.
17.20 Вести. Местное время.
17.40 Прямой эфир.
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
21.00 Т/с «Тайны следствия».
22.55 Вечер с Владимиром Соловьевым.
1.25 Т/с «Сваты».
3.30 Т/с «Дар».

НТВ

6.00 Новое утро.
7.30 Студия Юлии Высоцкой.
8.00 Сегодня.
8.05 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с «Лесник».
12.00 Суд присяжных.
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.25 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
18.00 Говорим и показываем.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Мент в законе».
23.30 Итоги дня.
0.00 Т/с «Морские дьяволы».
1.00 Место встречи.
3.00 Научная среда.
4.05 Т/с «Хвост».
5.00 Т/с «Адвокат».

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми у себя дома.
7.30 Домашняя кухня.
8.00 По делам несовершеннолетних.
11.00 Давай разведемся!
14.00 Свадебный размер.
15.00 Счастье из пробирки.
16.00 Т/с «Две судьбы».
18.00 Свидание для мамы.
19.00 Т/с «Две судьбы».
21.00 Т/с «Второе дыхание».
23.00 Свадебный размер.
0.00 6 кадров.
0.30 Мелодрама «В моей смерти прошу винить Клаву К.»
2.00 По делам несовершеннолетних.
4.00 Давай разведемся!
5.00 Домашняя кухня.
5.30 Джейми у себя дома.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Доктор И...
8.40 Х/ф «Мистер Икс».
10.35 Д/ф «Владимир Меньшов. Один против всех»
11.30,14.30,19.30 События
11.50 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи».
13.40 Мой герой.
14.50 Город новостей.
15.15 90-е. Королевы красоты
16.00 Тайны нашего кино. «Операция «Ы» и другие приключения Шурика»
16.35 Естественный отбор.
17.35 Х/ф «Три счастливых женщины», 3 и 4 с.
20.00 Право голоса.
21.45 Петровка, 38.
22.00 События.
22.30 Обложка. Смешные политики.
23.05 Д/ф «Роковые роли. Напророчить беду».
0.00 События. 25-й час.
0.30 Х/ф «Не валяй дурака...»
2.35 Комедия «Артист из Кохановки».

пятница, 23 декабря

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:40 Местное время. Вести-Дагестан
14:40 Местное время. Вести-Дагестан
17:20 Местное время. Вести-Дагестан
17:40 Репортаж сессии НС РД
20:45 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Поданги памалги заманги»
08.00 Обзор газеты «Хлакькьат»

08.10 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Хрустальный мир»
09.20 Х/ф «Хмуры Вангур»
10.40 «Разумный взгляд»
11.15 Пятничная проповедь. Прямая трансляция из Центральной Джума-мечети г. Махачкала
11.50 «Агросектор»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Вернисаж»
13.15 Дневник IV форума СМИ Северного Кавказа
13.45 «На виду. Спорт»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Марианна и Скарлетт»
16.00 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана

16.55 Ток-шоу «Откровенно говоря»
17.25 Д/с «Россия без террора» 5 с.
18.10 «Наши дети» 6+
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкь гетмес»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Подробности»
20.45 «Здоровье»
21.30 Обзор дагестанских СМИ
21.50 «Приоритетные проекты развития РД»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Время молодых»
23.20 Сессия НС РД
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкь гетмес»
01.35 Т/с «Марианна и Скарлетт»
02.25 Д/с «Россия без террора» 5 с.

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.20 Контрольная закупка.
9.50 Жизнь здорово!
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Про любовь.
13.20 Время покажет.
14.00 Новости.
14.15 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Время покажет.
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Жди меня.
18.00 Вечерние новости.
18.45 Человек и закон.
19.50 Телеигра «Поле чудес».
21.00 Время.
21.30 Сегодня вечером.
22.45 Вечерний Ургант.
23.30 Голос. Полуфинал.
1.30 The Beatles против The Rolling Stones.
2.35 Она его обожает.
4.35 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Вести. Местное время.
11.55 Т/с «Сваты».
14.00 Вести.
14.40 Вести. Местное время.
14.55 Т/с «Тайны следствия».
17.00 Вести.
17.20 Вести. Местное время.
17.40 Прямой эфир.
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Вести. Местное время.
21.00 Юморина.
23.15 Х/ф «Опять замуж».
1.10 Т/с «Сваты».
3.15 Т/с «Дар».

НТВ

6.00 Новое утро.
7.30 Студия Ю.Высоцкой.
8.00 Сегодня.
8.05 Т/с «Возвращение Мухомара».
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с «Лесник».
12.00 Суд присяжных.
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.25 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
18.00 Говорим и показываем.
19.00 Сегодня.
19.30 ЧП. Расследование.
20.00 Т/с «Морские дьяволы. Смерть».
23.00 Большинство.
0.05 Профессор Мусин. Человечек на все времена
0.40 Мы и наука. Наука и мы
1.40 Место встречи.
3.40 Авиаторы.
4.00 Т/с «Хвост».
4.55 Их нравы.
5.35 Т/с «Адвокат».

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми у себя дома.
7.00 Джейми: Рождественская вечеринка.
7.30 6 кадров.
7.50 По делам несовершеннолетних.
9.50 Детектив «Предлагаемые обстоятельства».
18.00 Свидание для мамы.
19.00 Мелодрама «Понаехали тут».
22.45 Д/ф «Заговор диетологов».
23.50 6 кадров.
0.30 Мелодрама «Tu es... Ты есть...»
2.25 Д/с «Звездные истории».
5.25 6 кадров.
5.30 Джейми у себя дома.
6.00 Джейми: Рождественская вечеринка.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.00 Комедия «Встретимся у фонтана».
9.30 Х/ф «Карнавал».
11.30 События.
11.50 Х/ф «Карнавал».
12.55 Х/ф «Жена напрокат».
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.15 Х/ф «Жена напрокат».
17.35 Х/ф «Женщина с лилиями».
19.30 В центре событий.
20.40 Право голоса.
22.00 События.
22.30 Т. Гвердцители «Жена. История любви»
0.00 Д/ф «Леонид Филатов. Высший пилотаж».
0.55 Х/ф «Не поспать ли нам... гонца?»
2.55 Петровка, 38.
3.10 Д/ф «Нас голыми ногами не возьмешь».
4.00 Д/ф «Жанна Прохоренко. Баллада о любви».
5.05 Х/ф «Детский мир».

суббота, 24 декабря

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

08:20 Реклама
08.25 50 ЛЕТ Творчеству Хайбулы Абдулганиева
08.55 Форум СМИ - 2016 г. Лучший документальный фильм в номинации «Лица Кавказа» Кубачинские луга Гаджимария Изабакарова
09.16 Реклама
11:20 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкь гетмес» Т/о «Композитор Наби Дагиров»

07.55 Обзор дагестанских СМИ
08.15 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 «Здоровье»
09.20 Д/ф «В мире поющих узоров»
09.50 Ток-шоу «Откровенно говоря»
10.20 «Приоритетные проекты развития РД»
10.45 «Вдохновение»
11.20 «Мой малыш»
12.00 «Время молодых»
12.30 Концерт Заслуженного артиста Республики Дагестан и Республики Азербайджан Ширбета Рзакулиева
14.30 Х/ф «Весна»
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 Спорт на канале РГВК «Дагестан» Волейбол. Прямая трансляция

19.00 «Парламентский вестник»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Чистое сердце»
20.10 «Здравствуй, мир!» 6+
20.40 «Приключения в Мадагаскаре» 6+
21.00 «Молодежный микс»
21.30 Приветствия и поздравления в программе «Полифония»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Х/ф «713-й просит посадку»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 «Мой малыш»
01.30 «Молодежный микс»
02.00 Х/ф «Однажды на Диком Западе»
04.35 Концерт Заслуженного артиста Республики Дагестан и Республики Азербайджан Ширбета Рзакулиева
05.15 Х/ф «Весна»

ПЕРВЫЙ

5.15 Х/ф «Забывшая мелодия для флейты».
6.00,10.00,12.00 Новости
6.10 Х/ф «Забывшая мелодия для флейты».
8.00 Игрый, гармонь любимая!
8.45 М/с «Смешарики. Новые приключения».
9.00 Умницы и умники.
9.45 Слово пастыря.
10.15 Леонид Филатов. «Надеюсь, я вам не наскучил...»
11.20 М/ф «Про Федота-стрельца, удалого молодца»
12.40 Идеальный ремонт.
13.35 Х/ф «Зигзаг удачи».
15.15 Праздничный концерт к Дню спасателя.
16.50 Кто хочет стать миллионером?
18.00 Вечерние новости.
18.20 Ледниковый период. Финал.
21.00 Время.
21.20 Клуб Веселых и Находчивых. Высшая лига.
23.35 Что? Где? Когда?
0.40 Комедия «Ночь в музее»
2.40 Комедия «Бумажная погоня».
4.45 Мужское/Женское.

РОССИЯ 1

5.20 Комедия «Кадриль».
7.05 Диалоги о животных.
8.00 Вести. Местное время.
8.20 Россия. Местное время.
9.20 Сто к одному.
10.10 Семейный альбом.
11.00 Вести.
11.20 Вести. Местное время.
11.40 Юмор! Юмор! Юмор!
14.00 Вести.
14.20 Х/ф «Жребий судьбы».
17.25 Концерт Н. Баскова «Игра».
20.00 Вести в субботу.
21.00 Х/ф «Холодное сердце».
1.00 Комедия «Свадьба».
2.55 Т/с «Марш Турецкого».

НТВ

7.25 Смотр.
8.00 Сегодня.
8.20 Стрингеры НТВ.
8.50 Устами младенца.
9.35 Готовим с Алексеем Зиминым.
10.00 Сегодня.
10.20 Главная дорога.
11.00 Еда живая и мертвая.
12.00 Квартирный вопрос.
13.05 Двойные стандарты.
14.10 Подем, подем!
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Однажды...
17.00 Секрет на миллион.
19.00 Центральное телевидение.
20.00 Новые русские сенсации.
21.00 Ты не поверишь!
22.00 Высшая лига.
23.50 Международная пилорама.
0.45 Высшая лига.
2.00 Таинственная Россия.
2.55 Авиаторы.
3.15 Т/с «ЧС. Чрезвычайная ситуация».
5.05 Т/с «Адвокат».

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: Рождественская вечеринка.
7.30 6 кадров.
7.35 Х/ф «Королевство Криков Зеркал».
9.10 Домашняя кухня.
9.40 Т/с «Мисс Марпл». «Зеркало треснуло». (Великобритания).
12.00 Т/с «Мисс Марпл». «Тайна Карибского залива». (Великобритания).
14.15 Мелодрама «Понаехали тут».
18.00 Д/ф «Битва за наследство».
19.00 Мелодрама «Бабушка на сносях».
22.55 Д/с «Восточные жены».
23.55 6 кадров.
0.30 Мелодрама «Королек-птичка певчая».
4.40 Домашняя кухня.
5.10 6 кадров.
5.15 Тайны еды.
5.30 Джейми: Рождественская вечеринка.

ТВ-ЦЕНТР

6.30 Марш-бросок.
7.05 Х/ф «8 первых свиданий».
8.50 Х/ф «Приключения желтого чемоданчика».
10.10 Х/ф «По семейным обстоятельствам», 1 с.
11.30 События.
11.45 Х/ф «По семейным обстоятельствам», 2 с.
13.05 Х/ф «Юрочка».
14.30 События.
14.45 Х/ф «Юрочка».
17.20 Т/с «Колодец забытых желаний».
21.00 Постскриптум.
22.10 Право знать!
23.40 События.
23.55 Право голоса.
3.00 Продавцы мира. Спецрепортаж.
3.30 Т/с «Веро». (Великобритания).
5.20 Линия защиты.
5.55 Хроники московского быта. Горько!

воскресенье, 25 декабря

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

10.20 Местное время. Вести-Дагестан. События недели. Информационно-аналитическая программа
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 «Мой малыш»
07.50 Мультфильм
08.00 «Здравствуй, мир!» 6+
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Х/ф «713-й просит посадку»

10.30 Приветствия и поздравления в программе «Полифония» 6+
11.45 «Молодежный микс»
12.10 «Чистое сердце»
12.20 «Наши дети» 6+
12.50 Концерт Руслана Гасанова
15.20 Фильм-балет «Хрустальный башмачок» 6+
16.50 Ток-шоу «Откровенно говоря»
17.20 «Человек и право»
18.20 «Спортивный уик-энд»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Памяти генерала Кахриманова
01.35 «Служа Родине»
01.55 Х/ф «Кошелек или жизнь»
03.20 Концерт Руслана Гасанова
05.35 Фильм-балет «Хрустальный башмачок»

20.20 «Служа Родине»
20.50 Проект «Театр поэзии» Михаил Морозов «Сказки Пушкина»
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23.20 «Парламентский вестник»
23.40 Х/ф «Непобедимый»
01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Памяти генерала Кахриманова
01.35 «Служа Родине»
01.55 Х/ф «Кошелек или жизнь»
03.20 Концерт Руслана Гасанова
05.35 Фильм-балет «Хрустальный башмачок»

ПЕРВЫЙ

5.40 Наедине со всеми.
6.00 Новости.
6.10 Наедине со всеми.
6.40 Х/ф «За двумя зайцами».
8.05 М/с «Смешарики. Пинкод».
8.20 Часовой.
8.55 Здоровье.
10.00 Новости.
10.15 Непугуевы заметки.
10.35 Пока все дома.
11.20 Фазенда.
12.00 Новости.
12.20 Теория заговора.
13.20 Х/ф «Золушка».
14.50 Точь-в-точь. Финал.
18.00 Лучше все! Новогодний выпуск.
21.00 Воскресное «Время».
22.30 Голос. Полуфинал.
0.30 Х/ф «Мелинда и Мелинда».
2.25 Х/ф «Сладкий яд».
4.10 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

4.55 Детектив «В последнюю очередь».
6.50 М/с «Маша и медведь».
7.25 Сам себе режиссер.
8.10 Смехопанорама.
8.40 Утренняя почта.
9.15 Сто к одному.
10.20 Местное время. Вести - Москва. Неделя в городе.
11.00 Вести.
11.20 Смеяться разрешается в Новый год!
14.00 Вести.
14.30 Х/ф «В тесноте, да не в обиде».
17.00 Всероссийский открытый телевизионный конкурс юных талантов «Синяя Птица.
20.00 Вести недели.
22.00 Воскресный вечер с В.Соловьевым.
0.30 Х/ф «Невеста на заказ».
2.40 Т/с «Без следа».
3.45 Смехопанорама.

НТВ

7.00 Центральное телевидение.
8.00 Сегодня.
8.20 Потеря «Счастливого утра».
9.25 Едим дома.
10.00 Сегодня.
10.20 Первая передача.
11.05 Чудо техники.
12.00 Дачный ответ.
13.05 Наш ПотребНадзор.
14.10 Личный код.
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Х/ф «Б.С. Бывший сотрудник».
18.00 Следствие вели...
19.00 Итоги недели.
20.00 Правда Гурнова.
21.00 Х/ф «Со мною вот что происходило».
22.40 Киношоу.
1.40 Таинственная Россия.
2.35 Авиаторы.
3.00 Т/с «ЧС. Чрезвычайная ситуация».

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: Рождественская вечеринка.
7.30 6 кадров.
8.05 Мелодрама «Молодая жена».
10.00 Комедия «Новогодний переполох».
14.05 Мелодрама «Бабушка на сносях».
18.00 Д/с «Похищенные дети».
19.00 Мелодрама «А снег кружит...»
22.50 Д/с «Восточные жены».
23.50 6 кадров.
0.30 Детектив «Дуэль сердец». (Великобритания).
2.25 Д/с «Звездные истории».
5.25 6 кадров.
5.30 Джейми: Рождественская вечеринка.

ТВ-ЦЕНТР

6.40 Детектив «След в океане».
8.20 Х/ф «Женитьба Балзаминава». (6+).
10.05 Д/ф «Екатерина Савинова. Шаг в бездну».
10.55 Барышня и кулинар.
11.30 События.
11.45 Петровка, 38.
11.55 Х/ф «Женщина с лилиями».
13.55 Смех с доставкой на дом.
14.30 Московская неделя.
15.00 Х/ф «Приходи на меня посмотреть».
17.05 Х/ф «Чужие и близкие».
20.50 Детектив «Тот, кто рядом».
0.45 Детектив «Колодец забытых желаний».
4.20 Д/ф «Тайны двойников».

МАТЧ ТВ С 19 ПО 25 ДЕКАБРЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

6.30 Безумный спорт с Александром Пушным.
7.00, 7.35, 8.55, 10.55 Новости.
7.05 Д/с «Бесконечные истории».
7.40, 14.40, 21.25 Все на Матч!
9.00 Высшая лига.
9.30 Д/с «Место силы».
10.00 Биатлон. Кубок мира. Масс-старт. Мужчины. Трансляция из Чехии.
11.00 Биатлон. Кубок мира. Масс-старт. Женщины.
12.00 Новости.
12.05 Все на Матч!
12.35 Футбол. Чемпионат Италии. «Лацио» - «Фиорентина».
14.35 Новости.
15.10 Десятка!
15.30 Континентальный вечер.
15.55 Хоккей. КХЛ. «Авангард» (Омская область) - «Йокерит» (Хельсинки).
18.30 Д/ф «Мой бой. Поветкин vs Стивенс».
19.00 Профессиональный бокс.
20.25 Спортивный интерес.
21.55 ЕвроТур. Обзор матчей недели
22.55 Футбол. Чемпионат Англии. «Эвертон» - «Ливерпуль».
0.55 Все на Матч!
1.40 Х/ф «Вторая попытка Виктора Крехина».

ВТОРНИК

6.30 Безумный спорт с Александром Пушным.
7.00, 7.35, 8.55, 11.50 Новости.
7.05 Д/с «Бесконечные истории».
7.40 Все на Матч!
9.00 Х/ф «Проклятый Юнайтед». (Великобритания).
10.50 ЕвроТур. Обзор матчей недели
11.55 Все на Матч!
12.25 Д/ф «Игра разума. Как делается футбол».
13.25 Х/ф «Пеле: Рождение легенды»
15.25 Новости.
15.30 Все на Матч!
16.00 Смешанные единоборства.
17.35 Новости.
17.40 Все на Матч!
18.15 Закупиле КХЛ. Специальный репортаж.
18.35 Континентальный вечер.
19.05 Хоккей. КХЛ. «Динамо» (Москва) - «Спартак» (Москва).
22.10 Каприз без капризов. Специальный репортаж.
23.00 Точка. Специальный репортаж.
23.30 Все на Матч!
23.45 Баскетбол. Евролига. Мужчины. УНИКС (Россия) - «Галатасарай» (Турция).
1.45 Спортивный интерес.
2.45 Смешанные единоборства.

СРЕДА

6.30 Безумный спорт с Александром Пушным.
7.00 Новости.
7.05 Д/с «Бесконечные истории».
7.35 Новости.
7.40 Все на Матч!
9.00 Х/ф «Парень-каратист». (США). (6+)
11.35 Десятка!
11.55 Новости.
12.00 Все на Матч!
12.30 Спортивный интерес.
13.30 Смешанные единоборства.
15.30 Новости.
15.35 Все на Матч!
16.05 Х/ф «Громобой». (США).
18.20 Новости.
18.25 Все на Матч!
18.55 Волейбол. Лига чемпионов. Мужчины «Зенит» (Казань, Россия) - «Пари Волей» (Франция).
20.55 Новости.
21.00 Лучшая игра с мячом.
22.00 Баскетбол. Евролига. Мужчины. «Маккаби» (Тель-Авив, Израиль) - ЦСКА (Россия).
23.55 Все на Матч!
0.40 Футбол. Чемпионат Германии. «Бавария» - «Лейпциг».
2.40 Х/ф «Пеле: Рождение легенды».
4.40 Детский вопрос.
5.00 Д/с «Высшая лига».
5.30 Лучшая игра с мячом.

ЧЕТВЕРГ

6.30 Безумный спорт с Александром Пушным.
7.00, 7.35, 8.55, 11.15 Новости.
7.05 Д/с «Бесконечные истории».
7.40, 11.20, 16.50, Все на Матч!
9.00 Х/ф «Парень-каратист 2».
11.55 Фигурное катание. Чемпионат России. Мужчины. Короткая программа.
14.30 Новости.
14.40 Фигурное катание. Чемпионат России. Пары. Короткая программа.
16.45 Новости.
17.20 Д/ф «Бой в большом городе. После словес».
18.20 Точка. Специальный репортаж.
18.50 Все на Матч!
19.20 Хоккей. КХЛ. Ретро-матч. «Спартак» (Москва) - «Локомотив» (Ярославль).
21.20 Десятка!
21.40 Д/с «Улиганы. Италия».
22.10 Все на футбол!
22.40 Футбол. Чемпионат Италии. «Фиорентина» - «Наполи».
0.40 Все на Матч!
1.25 Волейбол. Лига чемпионов. Мужчины «Белогорье» (Россия) - «Халкбанк» (Турция).
3.25 Баскетбол. Евролига. Мужчины. «Жальгирис» (Литва) - УНИКС (Россия).

ПЯТНИЦА

6.30 Безумный спорт с Александром Пушным.
7.00 Новости.
7.05 Д/с «Бесконечные истории».
7.35 Новости.
7.40 Все на Матч!
8.55 Новости.
9.00 Х/ф «Парень-каратист 3». (США). (6+).
11.15 Новости.
11.20 Все на Матч!
11.55 Фигурное катание. Чемпионат России. Женщины. Короткая программа. Прямая трансляция из Челябинска.
14.30 Новости.
14.40 Фигурное катание. Чемпионат России. Мужчины. Произвольная программа.
17.45 Новости.
17.50 Все на Матч!
18.30 ЕвроТур. Обзор матчей недели.
19.25 Футбол. Суперкубок Италии. «Ювентус» - «Милан».
21.25 Баскетбол. Евролига. Мужчины. ЦСКА (Россия) - «Фенербахче» (Турция).
23.25 Все на Матч!
0.10 Фигурное катание. Чемпионат России. Танцы на льду. Произвольная программа.
1.50 Х/ф «Парень-каратист». (США).
4.20 Х/ф «Парень-каратист 2».

СУББОТА

6.30 Х/ф «Парень-каратист 3».
8.40 Новости.
8.45 Х/ф «Громобой». (США).
10.55 ЕвроТур. Обзор матчей недели.
11.50 Спортивный вопрос.
12.50 Новости.
12.55 Фигурное катание. Чемпионат России. Пары. Произвольная программа. Прямая трансляция из Челябинска.
15.15 Все на Матч!
15.35 Фигурное катание. Чемпионат России. Женщины. Произвольная программа.
18.30 Новости.
18.35 Все на Матч!
19.05 Х/ф «Не отступай и не сдавайся». (США).
21.05 Новости.
21.10 Х/ф «Ямакаси: Свобода в движении». (Франция).
23.00 Все на Матч!
23.40 Х/ф «Допинг». (Великобритания - Франция).
1.40 Х/ф «Ход белой королевы».
3.40 Профессиональный бокс.
4.55 Профессиональный бокс. Артур Бетербиев (Россия) против Исидро Рамони Прието (Парагвай)

ВОСКРЕСЕНЬЕ

6.30 Профессиональный бокс.
7.00 Новости.
7.05 Все на Матч! События недели.
7.35 Диалоги о рыбалке.
8.05 Х/ф «Не отступай и не сдавайся». (США).
10.00 Новости.
10.05 Формула-1. Лучшие моменты сезона 2016.
11.05 Новости.
11.10 Х/ф «Большие гонки». (США)
14.30 Новости.
14.35 Реальный спорт. Формула-1.
15.35 Детский вопрос.
15.55 Новости.
16.00 Все на Матч!
16.30 Профессиональный бокс.
18.30 Смешанные единоборства. Женские бои.
20.00 Все на Матч!
21.00 Х/ф «Онг Бак». (Таиланд).
23.00 Все на Матч!
23.45 Х/ф «Нокаут». (США).
1.45 Фигурное катание. Чемпионат России. Показательные выступления. Трансляция из Челябинска.
3.25 Реальный спорт. Формула-1.
4.25 Х/ф «Допинг». (Великобритания - Франция).

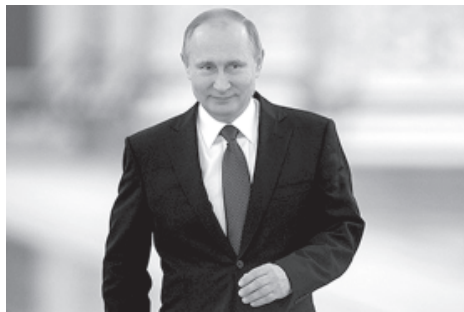
РАДИО

ИСЛЕН, 19-ДЕКАБРЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.35 «Хважамжам».
САЛАСА, 20-ДЕКАБРЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Карчи Дагустан».
АРБЕ, 21-ДЕКАБРЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Девирар».
ХЕМИС, 22-ДЕКАБРЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар. Газетин обзор
12.30 «Вахт ва жегилар».
ЖУМЬЯ, 23-ДЕКАБРЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Исламдин сес».
КИШ, 24-ДЕКАБРЬ
10.43 «Гьафтедин нетижаря»
10.50 Концерт.
ГЬЯД, 25-ДЕКАБРЬ
10.43 «Кард». Аялар патал программа

Программа газурайди - Насима ВЕЛИБЕГОВА

Йисан политик

Саки гьар кьвед лагъай россиявиди Президент Владимир Путин йисан политик яз гьисабзава. "Общественный фикир" фондуни (ФОМ) тухвай социологический хабар кьуникай гьа ихтын нетижа хкатзава.

Россиядин политикрикой ва общественный деятелрикой "йисан инсан" твар низ гуз жеда лагъай суалдиз жаваб гуналди, 43 процент гражданди Путинан твар кьуна. Идалайни гьейри, хабар кьурбуру кьецепатан крарин министрстводин кьил Сергей Лаврован (9 процент), ЛДПР-дин регьбер Владимир Жириновскийдин (7 процент) ва Оборонадин министрстводин кьил Сергей Шойгудин (5 процент) тварарни кьуна. Гьа са вахтунда хабар кьурбурун 27 процентдиз суалдиз жаваб гуз четин хьана.

Россиявийрин лап члехи паюнивай (81 процент), алай йисуз улкведа кьиле фейи вакъийрикой "йисан вакъиа" твар гуниз гьи вакъиа кутугнава лагъана хабар кьурла, и кваллах тайинариз хьанач. Хабар кьур са бязибуру Госдумадиз сечкири (6 процент), 2 процентдини Крымдин муьгь эцигун ва энергомубьгь ахъаюн рикел хкана.

Гьа са вахтунда 29 процент гражданди США-да кьиле фейи президент хьадай сечкир ва республиканви Дональд Трамп гьалиб хьун, 18 процентдини Сирияда кьиле физвай вакъияр "дуьньядин йисан вакъиа" яз гьисабна. Хабар кьурбурун 42 процентди-вай и суалдиз жаваб гуз хьанач.

ФОМ-ди ахтармишунар 3-4-декабрдиз 1500 касдин арада Россиядин 53 субъектдин агьалияр яшамиз жезвай 104 чкада кьиле тухвана.

7-декабрдиз Америкадин Time журналди йисан инсандин дережа Д. Трампаз гана.

Михьи ийиз

башламишнава

Сириядин гьукуматдин кьушунар рагъэкъечдай патан Алеппода авай чилин кланик квай чкаяр (коммуникация) михьи авуни эгечнава. Идан гьакьиндай 13-декабрдиз "Лента.ру-диз" кьуват гьиле авай кьурулуш-рин чешмеди хабар гана. Адан делилралди, анра рей гуник хев кутун тавур террористар чьуньх жезва, абуру агал тавунвай чкайрай шегьердай экъечлуник умуд кутазава.

Гьа са вахтунда женгинин серенжемрин штабдиз мукьва тир чешмедал асаслу хьана "Цийивилер" РИА-ди хабар гузвайвал, Сириядин армияди террористрин эхиримжи да-ях тир шегьердин рагъэкъечдай пад михьи ийиз башламишнава. Адан делилралди, ихтилат Салахеддин магьледикай физва.

"Боевикри жавабдин гуьлле гузва ва абур минометар ишлемиз чалишмиш жезва. Амма Алеппо мукьвал вахтунда тамамда-каз азад ийида ва идан гьакьиндай офици-альнидаказ малумарда", - алава хьууна ада.

12-декабрдин нянрих хабар гайивал, Сириядин гьукуматдин кьушунриз ва союзный кьуватриз амайди Алепподин гьечли пуд магьле террористрикой михьун я. "Анра женгер куьтягь хьайила, шегьер тамамдаказ Сириядин армиядин гуьзчивилик акатнава лугьуз жеда", - гьавурдик кутуна шегьердин ополченидин штабда.

Идалайни гьейри, Сириядин военный чешмеди хабар гайивал, шегьерда амай террористрин гьечли дестейрин арада кьалабу-лук гьатнава. "Боевикрин арада кьалабулук гьатнава, абуру дестейралди армиядиз рей гузва, муькуьбуру лагъайтла, тоннелрай экъеч-Ина, катиз чалишмиш жезва", - лагъана ада.

Эхиримжи делилрал асаслу яз, Сириядин кьушунри Алеппо шегьердин 95 процентди-лай гзаф мулкар чпин гуьзчивилик кутунва.

Террористри гуьзчивалзавай Алепподин мулкарал гьужум 2016-йисан ноябрдин юкьва-ра башламишна. Вацран эхирра бандитрин дестейр гьалкьада тунай, идалай гуьгьуниз абурукай хейлинбуруз рей гун хьсан яз акунай.

Алеппо - им дегьзаманрин шегьер я ва кьадин вахтарилай иних адах чилин кланик квай кьурулушар ава.

Кьисас яз

Туркиядин ВВС-ри Иракдин территори-ядал алай куьрдериц Стамбулда кьиле фейи кьве терактдай кьисас яз ягьунар кьуна. Идан гьакьиндай 12-декабрдиз, Туркиядин яракь-лу кьуватрин малуматдал асаслу хьана, CNN-ди хабар гана.

Анкарадин самолетри кьунши улкведин кеферпата авай 12 чка яна. Стамбулда те-рактрилай гуьгьуниз властри гьакьини куьр-дерин терефдал алай халкьарин демократ-вилдин партиядин 118 член кьуна. Абурук "Кур-дистандин рабочий партиядин" активистрин тереф хуьзва ва я ам патал агитациядин ма-

териалар гьазурзава лугьуз, тахсир кутуна (РПК тешкилат Туркияда террориствилдин яз гьисабзава). Хьиткьинарунар Стамбул-дин юкьва, Бешикташ районда Vodafone Агента стадиондин патав 10-декабрдин нян-рих "Бешикташ" ва "Бурсаспор" коман-дайрин арада кьугьун куьтягь хьайидалай гуь-гьуниз арадал атана. Террористрин макь-сад полицейский авай автобус хьиткьина-рун тир. Эхиримжи делилрал асаслу яз, 44 кас телеф, 155-дални хирер хьана. Теракт-дай жавабдарвал "Куьрдистандин азад кар-тар" (ССК) дестеди вичин хивез кьачуна.

Туркиядин президент Реджеп Тайип Эр-догана теракт авур ксарилай кьисас вахчуда лагъана хиве кьуна.

Февралдиз "Куьрдистандин азадвилдин картари" Анкарада генштабдин ва парла-ментдин дараматрин патав кьиле фейи теракт-дин патахъай жавабдарвални вичин хивез кьачуна. А члавуз 28 кас телеф, 61 касдиз-ни хасаратвилер хьанай.

ССК - им РПК-дин подразделение тир, амма и партия лугьуз тежедай кьван исягь-вал кланиди яз гьисабна, абур чара хьанай. Асул гьисабдай "картари" терактар Анкарада, Стамбулда ва курортар авай кьиблепатан шегьерра кьиле тухузва. РПК-ди хьиз, абуру-ни Иракдин, Сириядин ва Туркиядин чиле-рин са кьадар паюнал Куьрдериц аслу тушир государство тешкилун патал женг члугьазава.

Хажалатдик кьена

Индияда Тамилнад штатдин рагьметдиз фейи кьил Жаярам Жаялалитадихь хажалат члугур 470 кас кьена. Идан гьакьиндай 11-декабрдиз "Аннадураидин тварунихь галай дравиддин прогрессдин Вирииндиядин фе-дерация" политический партияди вичин мик-робгода хабар гана.

Революциядин регьбер ва Диде кьин эхиз тахьана, хажалатдик 470 кас кечмиш хьана. Гьар са хизандиз кумек яз 300 агьзур рупий гуда, - лугьузвал малуматда. Гьакьини вичи вич куз чалишмиш хьайи винидихь твар кьун-вай политический партиядин партийный фун-кционердиз 40 агьзур рупий ва вичин тлуб атлай маса са касдиз 50 агьзур рупий гуда лагъана малумарна, - хабар гузва Huffington Post-ди. Чпи-чпиз хасаратвилер авун кьен-вайдахь яс члугуни арадал гьана.

Жаярам Жаялалита яргьал вахтунда Та-милнад штатдин кьилин министрдин кьул-лугьдал хьана. Ам Индиядин парламентдин вини палатадин член, идалайни гьейри, "Ан-надураидин тварунихь галай дравиддин про-грессдин Вирииндиядин Федерациядин по-литический партиядин регьберрикайни сад тир. Ада вичин кьуллугь кинодин актриса яз башламишна. Ахпа адакай улкведин маш-гьур политикрикой сад хьана. Жаялалита 5-декабрдиз Ченнаи шегьерда рикин азардик-ди кечмиш хьана.

Кьетлен серенжемар кьабулда

Украинадин Верховный Рададин депутат, милли хатасузулин ва оборонадин месэ-лайрай парламентдин комитетдин член Юрий Березади вичин амадаг Надежда Савченко-диз талукь яз "кьетли серенжемар" кьабулда лагъана хиве кьуна. Идан гьакьиндай 12-де-кабрдиз ада "112 Украина" каналдин теле-эфирдай хабар гана.

"Ихтын гьерекатрилай гуьгьуниз и кас-дихь галаз гьатта са дараматда хьунин мет-лебувални акъазвач", - малумарна Береза-ди. Адан гафаралди, ада Савченко государ-стводин сир чир хьунин мумкинвилекой ма-гьрум авун фадлай теклифнай. Ада кьейдна хьи, комитетдин мукьвал тир заседанидал абуру халкьдин депутатдин "низам" веревир-дда. "За фикрзава хьи, и касдиз талукь яз лап кьетли серенжемар кьабулда", - кьейдна парламентарийди. Ада гьакьини им виридан фикир я лагъана алава хьууна.

12-декабрдиз вичи-вич малумарнавай Луганскдин халкьдин республикадин кьил Игор Плотницкийди вич Савченкодихь галаз гуьруьшмиш хьайиди ва адах галаз санал есирда гьатнавай бур дегишар хьууни месэ-ла веревирд авурди малумарнай. Адан

гафаралди, гуьруьшмиш хьуна гьакьини ДНР-дин кьил Александр Захарченкодими ишти-ракна. "Чи рахунрин асул тема есирар "вири-виридахь галаз" дегишар хьууникай ва гьа и темадиз талукь месэлайрикой фена", - гьа-вурдик кутуна Плотницкийди.

Гьа и юкьуз хабар гайивал, Савченко чи-небадаказ Минскдиз фена, ина ам Захарчен-кодихь ва Плотницкийдихь галаз гуьруьш-миш хьана. Чешмедин делилралди, рахунар са шумуд сьятда давам хьана. Амма гуьруь-шмиш хьайи тайин вахт кьейдзавач. Вичин нубатдай яз, Украинадин Хатасузулин кьул-лугьдин кьилин советник Юрий Тандита ма-лумарна хьи, ведомстводиз Савченко мугь-мандиз физвайдакай хабар авачир.

Савченкоди Донбассдин республикайрин регьберрихь галаз рахунар кьиле тухуз гьа-

Рекьемар

- Кьведай йисуз пенсияр **5,8 процентдин** артухарда.
- Венесуэлада са литр бензиндин кьимет **65 кепек** я.

ЦБ-дин курсуналди кьенин юкьуз:

1 доллар - 61,06 манат,
1 евро - 65,74 манат,

кьизил (1 гр) - 2272,36 манат,
гимииш (1 гр) - 33,10 манат.

ИНТЕРНЕТАЙ.

Гьазурайди - Шагьисмаил ГЬАЖИМИРЗОВ

зур тирдан патахъай са шумудра лагъанай. Гьа ик, алай йисан июндиз ада рахунар ан-жах есирда авай бур дегишарун патал кьиле тухун лазим тирди лагъанай.

Вевирд авуникай

кьил кьакьудна

Приднестровьедин хьанавай президент Вадим Красносельскийди вич Молдавиядин регьбер Игорь Додонахь галаз гуьруьшмиш жез гьазур тирди, амма адахь галаз респу-бликадин политический кьурулушдиз талукь месэла гьалдай кьаст авачирди кьейдна. Идан гьакьиндай 12-декабрдиз ада Тирас-полда кьиле фейи конференциядал лагъа-на, - хабар гузва Приднестровьеда парла-ментдин пресс-кьуллугьди.

"Зун халкьди хьагъай рекеел бинеламиш жеда, халкьди вирида сад хьиз аслу тушир-вилдин патахъай ва гележегда члехи Россия-дин составдик экъечлуникай лугьузвал. Им чи миллетдин фикир я, ида чи халкьар сад-са-дав агудзава. Гьа и кардал гьалтайла чун

сад я", - малумарна Красносельскийди. Ада Молдавиядихь галаз хьсан кьуншивилин алакьаяр тайинардай, гьа са вахтунда эконо-микадин ва гуманитарный месэлаяр, При-днестровьедин документар ва нумрайрин ли-шанар кваз кьунин месэлаярни веревирддай ният авайди кьейдна.

Красносельскийдин гафаралди, Додона ийизвай тарифдин рахунри адан кьил ква-дарзава, гьик лагъайтла, Молдавия парла-ментский республика я. Депутатрин гзаф па-юнини Европадиз майилвалзавай кьецепатан политикадин тереф хуьзва.

Виликрай Додона Приднестровьедин цийи кьилиз Тирасполда гуьруьшмиш хьун теклифнай. Ада Днестрдин кьве кьерехдани са халкьдин векилар яшамиз жезвайди я ла-гъанай.

12-декабрдин пакамахь Приднестровье-дин центральный сечкидин комиссияди республикадин кьил хьадай сечкир парламентдин спикер Вадим Красносельский гьалиб хьайидан гьакьиндай малумарнай. Адаз сечкичирин 62 процентди сесер гана. Алай вахтунда президентдин кьуллугьдал алай Шевчук сечкичирин 28 процентди сесер ганай. Сечкичирин 59,16 процент агьа-лияр атанай.

Аваков катна

Новороссиядин парламентдин спикер, Верховный Рададин виликан депутат Олег Царева малумарайвал, Украинадин МВД-дин кьил Арсен Аваков отставкадиз экъечна ва кьецепатан улкведиз фена. Идан гьакьин-дай Царева Facebook-да вичин чина хьена.

Министррин кабинетдин аппаратда авай чешмедал асаслу хьана, ада хабар гана хьи, Аваков отставкадиз финин гьакьиндай арза гьукуматди 8-декабрдиз кьачуна. "Арсен вич лагъайтла, Олег Ляшко дидедиз хьайи югь кьейдна, гуьгьуни юкьуз Княжчир хьайи агьвалатрилай гуьгьуниз Канададиз коман-дировкадиз фена ва гьеле Украинадиз хтан-вач. Арза ада вичи кьенатлани, амма Укра-инадиз ам вич авачиз агакьна ва регистра-ция авуна", - кьхьена Царева.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание ва
РД-дин Гьукумат
367000, Махачкъала, Ленинан майдан, 2

КЪИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

НУМРАДИН РЕДАКТОР
М. ИБРАГЪИМОВ

Газет массовый коммуникацийрин хиле законодательстводал амал авунал гуьзчивал авунин ва культурадин ирс хуьнин рекъай РФ-дин Федеральний кьуллугдин Кьиблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хьувунва.

ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь
Макъалаяр редакцияди туькьур хъийизва.
Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкьвена вахузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала,
I Петрдин проспект, 61. Печатдин квал

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д.Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н.М. ИБРАГЪИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж.М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э.Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М.А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А.Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА
ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

Газет йиса 52 сеферда акъатзава

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249
Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 18.10

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкинан куьче, 6.

Тираж 7822

Ⓜ - И лишандик квай материалар

гъакъидихъ чапзавайбуур я.

Ⓜ - Икьван яшар хъанвайбуур келрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Ⓜ

Мубаракрай!

Махачкъалада яшамин жезвай зугърабахуьруьнви,
УФСИН-дин 12-нумрадин юкьван школадин директор
Насрудин МИРЗЕГЪАСАНОВАЗ:

*Зугърабахуьруьн я вун кьегьал,
Чаз хуш я ви кьилих, амал.
Гьар са карда зирек я вун,
Къвалин кьулни дестек я вун.
Ваз виринра гьурмет ава,
Ви крариз кьимет ава.
Вун хайи кьуз лугьуз тостар
КъватI хъанва ви*

ярар-дустар.

*Хизан патал вири я вун,
Лап жаван хьиз дири я вун.
60 йисар хъанвай тамам
Мубаракрай, бахтар гурай!
Агалкьунар хьурай давам,
Рикле даим кьастар хьурай!*

ВИ 60 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ ТЕБРИКЗАВАЙ УЪМУЪРДИН
ЮЛДАШ СЕЛМИ, ХВА НИЗАМИ, РУШАР - ГУЪЛЬНАРА,
ИНДИРА, СВАС НАРГИЗ, СТХАЯР, ВАХАР ВА АМАЙ
БАГЪРИЯР.

Миграгъви хва, хуьруьн зегьметчи, Чехи хизандин кьил
Алик ИСМИХАНОВАЗ:

*Дагъдин лекьер
хъайитлани ялгъузди,
Таъсибалди жерибур туш
агъузди.
Чидайбуур я сихил чпин,
диб чпин.
Хуьдайбуур я гьар са багъри
чиб чпин.
Чехи вацIухъ ава ахътин
гьерекат,
Багъишзавай чаз булвални
берекат.
Ихътин чили ганвай вичиз
кьилихар,*

*Хъик нивай кутаз жеда
синихар!
Ви кьул мадни мягъкем
хьурай, кьулайди,
Несил сагълам даим вичихъ
галайди...*

ВИ 65 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ
ТЕБРИКЗАВАЙ ВАХ РАИЯТ,
ЕЗНЕ МЕРД АЛИ, ВИРИ ВИ
МУКЪВА-КЪИЛИЯР, БАГЪ-
РИЯР.

Малумат

Урус чIалал акъатнавай "Гъажи Давуд" (ав. -Муьзеффер МЕ-
ЛИКМАМЕДОВ, кьимет - 500 манат) ва "Дербент - вахтуниз муь-
туьгъ тежер шегьер" (ав. -Абдулафис ИСМАИЛОВ, кьимет - 800
манат) ктабар "Лезги газетдин" редакциядай маса гузва. Абур
къачуз кIандайбурувай 8 (928) 584 16 72 нумради зенг ийиз жеда.

Къ.АКИМОВАН "100 зурба лезги" ("Сто выдающихся лезгин")
ктаб басмадай акъатнава. Подписчикривай чпин ктабар вахуз,
кIандайбурувай маса къачуз (1 ктаб - 1000 м.) жеда.
Тел.: 8-988-205-29-70.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди играми вах
Патимат Абдурашидовна ДИБИРАЛИЕВА
рагьметдиз финихъ галаз алакьалу яз ДГТУ-дин ректор Тагьир
Абдурашидович Исмаилов ва вири багърийриз башсагълугъвал
гузва.

Дагъустан Республикадин Обществени палатади играми вах
Патимат Абдурашидовна ДИБИРАЛИЕВА
кечмиш хьунихъ галаз алакьалу яз Тагьир Абдурашидович Ис-
маилов ва Светлана Абдурашидовна Гьамзатовадиз, рагьмет-
лудан вири багърийриз башсагълугъвал гузва.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди играми
стха
рагьметдиз финихъ галаз алакьалу яз Гьамид Гуьлагьмедович
Шихагьмедов ва вири багърийриз башсагълугъвал гузва.

Дагъустан Республикадин Обществени палатади Кьурагь
райондин Обществени палатадин председател
Къайиб Алиевич КЪАЙИБОВ
кечмиш хьунихъ галаз алакьалу яз рагьметлудан хизандиз ва
вири багърийриз башсагълугъвал гузва.

Меьгарамдхуьруьн райондин территориальный сечкидин ко-
миссияди адан председател
Мамали Жумалиевич ГЕНЖАЛИЕВ
залан азардикди вахтсуздаказ кечмиш хьунихъ галаз алакьалу
яз рагьметлудан хизандиз ва мукьва-кьилирийриз, дериндай хажал-
лат чIугуналди, башсагълугъвал гузва.

Къ.А.Къайибов

Алай йисан 6-декабрдиз
68 йисан яшда аваз вичин саки
вири уьмуьр лезги чIал хуьниз
ва еримлу авуниз бахшай Чехи
ватанперес, инсанперес, РД-
дин лайихлу муаллим Къайиб
Алиевич Къайибов чавай къа-
къатна.

Къ.А.Къайибов 1948-йисуз
Кьурагь райондин Кирийрин
хуьре колхоздин чубан, Ватан-
дин Чехи дяведин иштиракчи
Алидин хизанда кьвед лагъай
велед яз дидедиз хъана. Кье-
пирдал юкьван мектеб акъал-
тларай ам ДГУ-дин филология-
дин факультетдик экечIна. Уни-
верситетдилай гуьгьуьниз - 1971-
йисуз жегьил пешекардал Ки-
рийрин хуьруьн Культурадин
квалитет регьбервал гун ихтибар-
на. Са куюруь вахтунда ада кIва-
лах гуьнгунник кутуна, гьевес-
каррин вижевай коллектив ара-
дал гъана.

Запасда авай офицер тирди
фикирда кьуна, гуьгьуьнлай
адан хиве хуьруьн мектебда во-
енруквилини везифаяр туна. Са
йис арадай фейила, ада завуч,
1978-1982-йисара директор яз
кIвалахна. И девирда Кирийрин
юкьван мектебдихъ еке агалкьу-
нар хъана.

1982-йисуз партиядин рай-
комдин теклифдалди Къ.Къайи-
бов Кирийрин хуьруьн Советдин
исполкомдин председателдин
везифайрив эгечIна. 1988-йисал-
ди ада и кьуллугъ чешнелудаказ
кьилени тухвана. Хуьр авадан-
ламишунин карда еке агалкьу-
нар къазанмишунай адаз ДА-
ССР-дин Совминдин Гуьурмет-
дин грамота ва са шумудра пул-
дин пишкешар гана.

1988-йисуз Къ.Къайибов мад
хуьруьн мектебдиз хъфена ва ви-
чин вилик акъалтзавай несилриз
хайи чIалай чирвилер гудай макъ-
сад эцигна.

Кьурагь райондин Кирийрин хуьруьн Э.Б.Салигьован тIвару-
нихъ галай школадин ва спортдин рекъай бажарагъ авай
аялар патал школа-интернатдин муаллимрин коллективар

Къайиб муаллимдин гьилик
кIелай аялри республикадин де-
режада аваз кьиле феи конкур-
сра, олимпиадайра кIвенкIвечи
чкаяр кьунай. Муаллимди Ки-
рийрин хуьруьн юкьван мектеб-
да арадал гъайи лезги чIалан
кабинет районда чешнелубуру-
кай садаз элкьвенай.

Къайиб Къайибов хуьруьн,
райондин общественный уьмуьр-
да активнидаказ иштиракзавай
ватанпересни тир. Эхиримжи йи-
сара ада Кьурагь райондин Об-
ществени палатадин предсе-
датель яз кIвалахзавай.

РД-дин лайихлу муаллим
Къ.Къайибов 2007-йисуз РД-
дин Президентдин грантдиз ла-
йихлу хъана. Гъа и йисуз адав
РФ-дин образованидин министр
А.Фурсенкодин кьул алай "РФ-
дин виридалайни хъсан муал-
лимрин конкурсдин гъалибчи"
хъанвай Гуьурметдин грамота-
ни вахкана.

Къе Къайиб муаллим чи ара-
да амачтлани, чи рикIера адан
тIвар, баркаллу крар, камаллу
насигъатар, хийирлу меслятар
геждалди амукьда. Чна адан хи-
занриз, багърийриз, мукьва-кь-
илирийриз башсагълугъвал гузва ва
Аллагъдивай абурун рикIериз
сабурур гун тIалабзава.

2017-йис патал

Лезги газет

КХЪИХЪ!

ИНДЕКСАР:

йисанди - 63249
6 вацранди - 51313

газетдин кьимет почтарин
отделенийрай:

йиса - 700 манат
6 вацра - 350 манат

Абонентрин ящикрай (до востребования):

йиса - 670 манат
6 вацра - 335 манат

"Дагпечатдин" киоскрай:

йиса - 500 манат
6 вацра - 250 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай "Дагпечатдин"
киоскрай, гьакI Махачкъалада Промшоссе куьнедин 10 "а"-
нумрадин дараматда кхъиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

"Лезги газетдин" редакциядай чпи хутахдайбуур:

йиса - 306 манат
6 вацра - 153 манат